

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra sociální práce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Václav Samuel Sládek

Spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí

Cooperation of low-threshold facilities for children and youth with institutions of social and legal protection of the child

Vedoucí práce: doc. PhDr. Oldřich Matoušek

Praha 2021

Konzultant práce: Mgr. Stanislav Ondrášek, Ph.D.

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval svému školiteli doc. PhDr. Oldřichovi Matouškovi za jeho odborné vedení, vstřícný přístup, flexibilitu a podnětné návrhy. Dále patří mé velké poděkování Mgr. Stanislavu Ondráškovi, Ph.D. za odborné rady, podnětné návrhy a za správnou kritiku při psaní všech etap této práce. V poslední řadě bych velice rád poděkoval všem informantům, kteří si na výzkum udělali čas a poskytli mi informace, bez kterých by tato práce vůbec nevznikla.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. 5. 2021

Václav Samuel Sládek

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá tématem spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM) s orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Pro získání výsledků byl stanoven jeden cíl: „Zjistit formy ne/spolupráce nízkoprahového zařízení pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí“. Teoretická část je tvořena čtyřmi kapitolami, které popisují obecné informace o NZDM a OSPOD. Poté je popsán termínem riziková mládež a reálné možnosti spolupráce mezi těmito subjekty.

Empirická část diplomové práce představuje výsledky ze strukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů získaných od pracovníků NZDM a pracovníků OSPOD z Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Rozhovorů se zúčastnilo 31 pracovníků z Jihočeského kraje (15 NZDM; 16 OSPOD) a 26 pracovníků z hlavního města Prahy (13 NZDM; 13 OSPOD). Rozhovory byly zakódovány a v rámci metody kontrastů a srovnávání zanalyzovány pro finální podobu výsledků.

Provedený výzkum nabízí pohledy na spolupráci a nespolečnou spolupráci mezi subjekty očima pracovníků NZDM a OSPOD z Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Výsledky ukazují, že subjekty v obou oblastech spolupracují především v předávání informací a v přeposílání klientů. Ukázaly se i rozdíly ve spolupráci mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou, kde pražský NZDM a OSPOD oproti Jihočeskému kraji vzájemně spolupracuje především na společných projektech a využívá také terénní formu služby. Jako nejžádanější forma spolupráce do budoucna se od pracovníků NZDM drtivě objevila přítomnost na případových konferencích. Naopak pracovníci OSPOD by uvítali další jednorázové akce pořádané NZDM. Nespolečná spolupráce mezi subjekty se ukazuje v minimální míře, avšak největší bariéra pro oba subjekty je anonymita klientů a povinná mlčenlivost, kterou musejí pracovníci probourávat různými způsoby, které jsou podrobně uvedeny ve výsledcích této práce.

Klíčová slova

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež; orgán sociálně-právní ochrany dětí; spolupráce; rizikové chování; děti a mládež; péče o ohrožené děti, mlčenlivost, anonymita.

Abstract

The master thesis deals with the topic of cooperation between low-threshold facilities for children and youth (NDZM), and the authorities of the social and legal protection of children (OSPOD). To obtain the results, one objective was set: 'To identify the forms of cooperation and non-cooperation of the low-threshold facilities for children and youth with the authorities of the social and legal protection of children.' The theoretical part consists of four chapters that describe general information about the NDZM and OSPOD, the term of at-risk youth, and the possibilities of cooperation between the two above-mentioned entities.

The empirical part of the thesis presents the results of structured and semi-structured interviews with NDZM and OSPOD staff from the South Bohemian Region and the capital city of Prague. A total number of 31 workers from the South Bohemian Region (15 NDZM; 16 OSPOD) and 26 workers from Prague (13 NDZM; 13 OSPOD) participated in the interviews. For the final results, the interviews were annotated and analysed with the use of contrast and comparison techniques.

The conducted research offers perspectives on cooperation and non-cooperation between the entities through the eyes of NDZM and OSPOD workers from the South Bohemia Region and the capital city of Prague. The results show that the entities in both areas cooperate mainly in the transfer of information and the referral of clients. Differences in cooperation between the South Bohemian Region and the capital city of Prague were also shown; the Prague NDZM and OSPOD, compared to the South Bohemian Region, cooperate mainly on joint projects, and they also use a field form of service. Attendance at case conferences overwhelmingly emerged as the most desired form of cooperation for the future from NDZM staff. On the other hand, OSPOD staff would welcome more one-off events organised by NDZM. Non-cooperation between the entities appears to be minimal; nonetheless, the biggest barrier for both entities is the anonymity of the clients and the mandatory confidentiality that workers have to break in various ways, which are detailed in the results of the current thesis.

Key words

Low-threshold facilities for children and youth; authorities of the social and legal protection of children; cooperation; risky behaviour; children and youth; care for children at risk, confidentiality, anonymity.

Seznam použitých zkratk

ADHD	Hyperkinetická porucha, anglicky: „Attention Deficit Hyperactivity Disorders“
CAN	Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte
COVID-19	Koronavirusové onemocnění, Od roku 2019 oficiální název: „Corona Virus Disease“
ČAS	Česká asociace streetwork
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
EU	Evropská unie
IP	Individuální plán
IPOD	Individuální plán ochrany dítěte
LZPS	Listina základních práv a svobod
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NRP	Náhradní rodinná péče
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SAS	Sociálně aktivizační služba
SPO	Sociálně-právní ochrana
SPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
SVI	Systém včasné intervence
SVP	Středisko výchovné péče

OBSAH

Úvod	9
1. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	11
1.1 Česká asociace streetwork.....	11
1.2 Stručná historie	13
1.3 Legislativní ukotvení	14
1.4 Poslání a cíle NZDM.....	15
1.5 Preventivní činnost NZDM.....	16
2. Orgán sociálně-právní ochrany dětí	18
2.1 Role jednotlivých subjektů působících na SPOD.....	19
2.1.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí	19
2.1.2 Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí	20
2.1.3 Krajský úřad.....	20
2.1.4 Úřad s rozšířenou působností.....	20
2.1.5 Obecní úřad.....	22
2.2 Stručná historie	22
2.3 Legislativní ukotvení	24
2.3.1 Vnitrostátní prameny práva	24
2.3.2 Mezinárodní prameny práva	26
2.4 Činnosti a kompetence pracovníků.....	27
3. Riziková mládež.....	29
3.1 Období puberty	30
3.2 Období adolescence.....	31
3.3 Vybrané rizikové chování u mladistvých.....	31
3.3.1 Prostituce	32
3.3.2 Bezdomovectví	33
3.3.3 Užívání návykových látek	34
3.3.4 Gambling	35
3.3.5 Kyberšikana	35
3.3.6 Záškoláctví.....	37
3.3.7 Poruchy příjmu potravy	38
3.3.8 Kriminalita mladistvých	39
4. Možnosti spolupráce OSPOD a NZDM.....	40
4.1 Případová konference	41

4.2	<i>Systém včasné intervence</i>	41
4.3	<i>Tým pro děti a mládež</i>	42
4.4	<i>Bariéry spolupráce</i>	42
5.	Metodika	44
5.1	<i>Cíl práce a výzkumné otázky</i>	44
5.2	<i>Metoda sběru a analýza dat</i>	44
5.2.1	Polostrukturovaný rozhovor	46
5.2.2	Strukturovaný rozhovor	46
5.3	<i>Výzkumný soubor</i>	47
5.4	<i>Etika výzkumu</i>	47
6.	Výsledky	49
6.1	<i>Anonymizace výzkumné souboru</i>	49
6.1.1	Anonymizace výzkumného souboru z Jihočeského kraje	49
6.1.2	Anonymizace výzkumného souboru z hlavního města Prahy	52
6.2	<i>Analýza spolupráce NZDM a OSPOD</i>	54
6.2.1	Jihočeský kraj	54
6.2.2	Shrnutí výsledků spolupráce z Jihočeského kraje	69
6.2.3	Hlavní město Praha	74
6.2.4	Shrnutí výsledků spolupráce z hlavního města Prahy	86
6.3	<i>Analýza příčin nespolupráce mezi NZDM a OSPOD</i>	91
6.3.1	Jihočeský kraj	91
6.3.2	Hlavní město Praha	100
6.4	<i>Komparace spolupráce mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou</i>	107
7.	Diskuze	110
8.	Závěr	115
	Seznam použitých zdrojů	118
	Přílohy	125
	<i>Příloha č. 1 - seznam tabulek</i>	125
	<i>Příloha č. 2 - seznam nízkoprahových zařízení pro děti a mládež dle spádové oblasti</i>	126
	<i>Příloha č. 3 – seznam orgánů sociálně-právní ochrany dětí v Jihočeském kraji</i>	128
	<i>Příloha č. 4 – Polostrukturovaný rozhovor NZDM</i>	129
	<i>Příloha č. 5 – Polostrukturovaný rozhovor OSPOD</i>	131
	<i>Příloha č. 6 – Strukturovaný rozhovor OSPOD</i>	133
	<i>Příloha č. 7 – seznam kódů</i>	135

ÚVOD

Kvalitní péče o klienty patří k nejvyšším prioritám u poskytování všech sociálních služeb. Při práci s různou klientelou může vznikat potřeba návaznosti služeb mezi institucemi pro naplnění všech potřeb klientů. Někdy bohužel tato spolupráce nemusí být zcela prospěšná, pokud nefunguje zcela dostatečně, a tím by mohla akorát jedince poškodit. Kvalitní spolupráce ovšem závisí na konkrétních pracovištích, kde je služba vykonávána, a leckdy se nemusí tato návaznost pracovníkům plnohodnotně vydařit. Tato diplomová práce ukazuje reálné příklady spolupráce mezi institucemi na území Jihočeského kraje a hlavního města Prahy, a to konkrétně mezi nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Spolupráce mezi těmito institucemi je uvedena ve standardech kvality sociálních služeb, které jsou téměř shodné se standardy kvality sociálně-právní ochrany dětí. Tyto standardy se odkazují bohužel především na porušení mlčenlivosti pracovníků, pokud k tomu má sociálně-právní ochrana pádný důvod. Proto kvalitní spolupráce vzniká mezi těmito institucemi především na neformální úrovni, kdy se pracovníci z obou institucí snaží spolu neformálně komunikovat a hledat nejlepší možné řešení, které by mohlo být pro společného klienta nejlepší možností ke zlepšení jeho sociální situace.

Téma ohledně spolupráce mezi nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí si autor vybral z důvodu velké rozdílnosti spolupráce mezi několika institucemi, kde autor působil jako praktikant, či jako sociální pracovník. Toto zjištění, kdy každé pracoviště spolupracovalo na úplně jiných úrovních, přimělo autora se tímto tématem blíže zabývat. Následně bylo zjištěno, že na uvedené téma absentují výzkumné studie, které by se touto spoluprací zabývaly. Konkrétně v Jihočeském kraji doposud žádná studie na příbuzné téma neproběhla. V hlavním městě Praze se tímto tématem okrajově zabývá organizace Česká asociace streetwork, z.s.

Cílem diplomové práce je zjistit formy ne/spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí. V rámci daného cíle byly stanoveny tři výzkumné otázky. První výzkumná otázka zjišťuje, jaké jsou formy spolupráce mezi těmito institucemi. Druhá výzkumná otázka zjišťuje možné příčiny nespolupráce a třetí výzkumná otázka porovnává, jaké jsou rozdíly mezi spoluprací v Jihočeském kraji a hlavním městem Prahou.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou. Teoretická část práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola je věnována sociální službě nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – stručná historie, legislativní ukotvení, organizace Česká asociace streetwork, z.s., cíle a poslání této služby a preventivní činnost. Druhá kapitola se naopak věnuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí – stručná historie, legislativní ukotvení, role jednotlivých subjektů podílejících se na SPOD a činnosti a kompetence pracovníků provádějících SPOD. Třetí kapitola je vymezena pro rizikovou mládež, kde autor popisuje nejtěžší vývojová období pro tuto cílovou skupinu – puberta a adolescence. Následně se v kapitole vyskytují i vybraná riziková chování dětí a mladistvých. Poslední čtvrtá kapitola ukazuje možnosti spolupráce mezi těmito institucemi.

V empirické části je uveden cíl práce, výzkumné otázky a popis výzkumného souboru. V kapitole metodika autor popisuje kvalitativní výzkumnou strategii a zvolenou metodu sběru dat – strukturované a polostrukturované rozhovory. Kapitola výsledky je členěna na další tři kapitoly podle jednotlivých výzkumných otázek (spolupráce, nespolupráce a komplementace), kde jsou data analyzována a implementována.

1. NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Nízkoprahový klub pro děti a mládež definuje zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. § 62 takto: *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.* Mezi základní činnosti služby patří výchovná, vzdělávací a aktivizační činnost, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a pomoc při obstarávání osobních záležitostí. Zemanová a Dolejš (2015) uvádí, že v NZDM se setkáme s pestrými škálami sociálních skupin a jedinců, kteří vykazují určitý druh deviantního chování. Může se jednat o takové chování, jako je mladistvá nezaměstnanost, záškoláctví, užívání návykových látek, ale také o skupiny dospívajících, kteří tráví volný čas občasnými krádežemi v obchodních domech.

Většina NZDM má svá interní pravidla, která uvádějí ve svých metodikách a vždy s nimi seznamují své potenciální klienty před podepsáním smlouvy o poskytování služby. Mezi nejčastější pravidla patří respekt. Respekt znamená slušné chování a vystupování nejen ve vztahu klient-pracovník, ale i v opačném případě pracovník-klient. Další pravidla zakazují ničení nábytku, přítomnost návykových látek a násilí. Se všemi pravidly musí být klient seznámen před užíváním služby a následně je podepsána smlouva o poskytování služby.

1.1 ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK

Česká asociace streetwork, zkráceně ČAS, je důležitá organizace sdružující nízkoprahové kluby pro děti a mládež. Touto kapitolou bych se rád zabýval, protože sdružuje velkou část NZDM z Prahy a některá z Jihočeského kraje, která se budou vyskytovat i v mém výzkumu. Podle oficiální webové stránky asociace (© 2020) ČAS zaštiťuje a sdružuje programy, které mají ve své metodice sepsanou i kontaktní práci s klienty. Pracovníkům se říká terénní pracovníci a jejich úkolem je vyhledávat potenciální klienty, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci. Poskytují jim akutní pomoc, poradenství či předávají kontakt na ambulantní formu návazných služeb. Asociace má velký přínos ve vzdělávání kontaktních pracovníků, tedy především i pracovníků NZDM. ČAS nabízí širokou škálu kurzů a seminářů jak pro začínající

pracovníky, tak i pro zkušené streetworkery. Štefková a Dolejš (2016) dodávají, že ČAS je odborná organizace zastupující fyzické a právnické osoby, které realizují služby v oblasti nízkoprahových sociálních služeb, přičemž klade větší důraz ve svých členských NZDM. Vytváří dobré podmínky pro práci v oboru, tzn. síťuje nízkoprahové sociální služby, pomáhá v komunikaci svých členů, propaguje oblast, a především vzdělává pracovníky a provádí kontroly. Jako organizace rozvíjí své vnitřní hodnoty – stanovuje vlastní standardy kvality, vytváří definice, realizuje projekty určené širší veřejnosti, pořádá a sleduje supervize atd.

ČAS svým členům poskytuje a podporuje kvalitu služeb. Každé členské NZDM musí naplňovat stanovené standardizované hodnoty z organizace ČAS: prestiž, odvaha, svoboda, osobní růst, porozumění, smysl, přijetí, opravdovost a nadhled (Česká asociace streetwork, © 2020). Členství v organizaci ČAS má každá registrovaná služba jako nízkoprahový klub pro děti a mládež, terénní program pro osoby bez přístřeší, terénní program pro děti a mládež, uživatele drog, osoby ze sexbyznysu a nízkoprahové denní centrum (Česká asociace streetwork, © 2020). Na konci roku 2016 bylo členem ČAS 91 zařízení a 21 individuálních členů. Členství může být skupinové či individuální:

- **Skupinové členství:** Do skupiny může být přijata každá sociální služba, která se hlásí k metodě kontaktní práce. Členství nastává až po absolvování auditu a rozhodnutí asociace. Prohlášení o přijetí do členství rozhoduje správní rada ČAS.
- **Individuální členství:** Členem ČAS se též může stát fyzická osoba působící v praxi a využívá teorii kontaktních sociálních služeb (zejm. se jedná o dlouhodobé spolupráce s ČAS – supervizoři, lektori apod.). O přijetí rozhoduje opět správní rada (Česká asociace streetwork, © 2020)

Každý potencionální člen musí projít auditem ČAS. Rozvojový audit, neboli hodnocení kvality je externí nástroj sloužící k posouzení rozvoje kvality poskytované sociální služby na základě standardizovaných kritérií stanovených organizací ČAS, která byla přijata valnou hromadou. Na základě zhodnocení kvality udělí zařízení ČAS osvědčení kvality na určitou dobu (Česká asociace streetwork, © 2019).

1.2 STRUČNÁ HISTORIE

NZDM je poměrně mladou sociální službou. Kořeny sahají do druhé poloviny 20. století a největší rozmach NZDM je připisován do 90. let minulého století. V prvotní fázi se ještě nenazývala tato služba NZDM, ale pouze „kluby po děti a mládež“. Jednalo se především o práci na ulici tzv. streetwork. Až na základě usnesení vlády z roku 1994, konkrétně č. 341/1994, byla experimentálně zavedena funkce sociálního asistenta. Ten byl jakýmsi článkem sociální prevence, který tvořil specifickou terénní sociální práci s ohroženými dětmi a mládeží, případně kteří již byli zasaženi sociálně patologickými jevy. Mezi první skupiny ve streetwork z neziskového sektoru pařila skupina drogově závislých. Postupem času se tato služba rozšířila o metodu sociální práce o další cílové skupiny - pracovnice v sexbyznysu, Romy či osoby bez domova. V této době neexistovaly žádné metodické postupy, jak se streetwork přesně provádí. Většina asistentů prováděla svou práci podle vlastního přesvědčení a nadšení do práce. (Kontaktní práce, 2010). Proto si asistenti brali informace z nejbližší Spolkové republiky Německa – především teoretický základ. Díky této inspiraci si asistenti začali zřizovat svá poradenská centra, tedy ambulantní formu, kam odkazovali své klienty v určený čas. Následně na praktikování ambulantní formy vzniklo v roce 1995 první „Nízkoprahové centrum pro děti a mládež“ (Zemanová, Dolejš, 2015).

Dle Čechlovského (2005), významný moment ovlivňující rozvoj NZDM nastal především díky grantovým programům a nadacím. V rámci těchto grantů a nadací přišla obrovská finanční podpora klubům, které, jak se říká, postavila na nohy. V této době finance hrály v neziskovém sektoru velkou roli, protože státní finanční garance pro tyto kluby byla opravdu minoritní.

Jeden z posledních pokroků v historii NZDM nastal při založení pracovní skupiny NZDM v rámci České asociace streetwork. Tato asociace sdružuje odborníky působící v oblasti streetwork, a to jak z teoretických pracovišť, tak i z praxe. V roce 2001, v době vzniku pracovní skupiny, přišla krize všech NZDM, kdy došlo k problému k sebedefinování se jako nízkoprahový klub (jaké činnosti se očekávají od NZDM) a stanovení měřítek kvality. Výše zmíněná pracovní skupina měla pouze jeden cíl – vytvořit standardy NZDM. Tyto standardy jsou ve větší míře nezměněné dodnes. Standardy byly velice užitečné především v měření kvality služeb (Čechlovský, 2005). Pracovní skupině se také povedlo zavést financování NZDM z rozpočtu MPSV, tzn. že dokázala prosadit NZDM do typologie sociálních služeb. Posléze po vydání zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách se povedlo asociaci ČAS zavést připomínky k činnosti NZDM do vyhlášky č. 505/2006 Sb., která tento zákon upravuje (Kontaktní práce, 2010).

1.3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ

Jak je zřejmé z předchozích kapitol, legislativní ukotvení přinesl až zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který definuje NZDM ve svém § 62. Činnosti obsažené v tomto § jsou již obsažné v kapitole „Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež“. NZDM je zahrnuto v tomto zákoně do služeb sociální prevence s ohledem na cílovou skupinu od 6 – 26 let. Služba sociální prevence je definována podle zákona 108/2006 Sb § 53 takto: *„Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vnikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“*

Legislativně stanovené činnosti v rámci NZDM z § 62 doplňuje vyhláška č. 505/2006 Sb. (§ 27), kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:
 - 1. Zajištění podmínek pro společensky přijatelné volnočasové aktivity,
 - 2. pracovní výchovná činnost s dětmi,
 - 3. nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností,
 - 4. zajištění podmínek pro přiměřené vzdělávání,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
 - aktivity umožňující lepší orientaci ve vztazích odehrávajících se ve společenském prostředí,
- c) sociálně terapeutické činnosti:
 - socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:
 - 1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí,
 - 2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob.

1.4 POSLÁNÍ A CÍLE NZDM

Poslání

Poslání sociální služby NZDM definuje Česká asociace streetwork (2008) jako provázení dětí a mládeže v období dospívání, které dále nabízí odbornou pomoc, poskytování informací, podporování v nepříznivých sociálních situacích, což pomáhá předcházet jak jejich sociálnímu vyloučení, tak i selhání. Zemanová a Dolejš (2015, s. 11) dodávají, že význam NZDM je především ve zprostředkování odborné pomoci dospělých s pozitivní zkušeností: *„Dospívající mohou díky existenci těchto služeb poznat, že zájem dospělých na změně jejich nežádoucího anebo rizikového chování nemusí být vždy pouze omezujícím, dozorujícím a normativním přístupem.“*

Cíle

Cíle NZDM si stanovuje každá služba individuálně. Ve většině případů se na cílech služby shodují všechny kluby poměrně stejně, avšak v jejich formulaci se liší. Česká asociace streetwork (2008, s. 4) uvádí základní a univerzální cíle pro všechny NZDM. Popisuje, jaké cíle NZDM je potřeba dětem a dospívající mládeži zabezpečit:

- *podporu pro zvládnutí obtížných životních událostí*
- *snížení sociálních rizik vyplývajících z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování*
- *zvýšení sociálních schopností a dovedností*
- *podporu sociálního začlenění do skupiny vrstevníků i do společnosti, včetně zapojení do dění místní komunity*
- *nezbytnou psychickou, fyzickou, právní a sociální ochranu během pobytu v zařízení a podmínky pro realizaci osobních aktivit*
- *zlepšovat kvalitu jejich života*

Zemanová a Dolejš (2015) dodávají, že obecným cílem NZDM je zlepšit kvalitu života dětí a dospívajících snížením nebo předcházením zdravotním a sociálním rizikům souvisejícím s jejich dosavadním způsobem života. Zároveň NZDM pomáhá dětem a dospívajícím v orientaci v sociálním prostředí a usiluje o vytváření podmínek vedoucích k vyřešení jejich nepříznivé sociální situace.

Cílová skupina

Cílovou skupinou mohou být podle zákona děti od 6 do 26 let. Nicméně každé zařízení si definuje svou cílovou skupinu samostatně dle svého uvážení. Věkové rozmezí se může lišit i podle formy poskytování služby – terénní a ambulantní forma. Věkové rozmezí je uvedeno vždy v registru poskytovatelů sociálních služeb. Podle české asociace streetwork (2008) se jedná o ohrožené děti a mládež, jenž zažívají nepříznivou sociální situaci. Může se jednat o konfliktní společenské situace omezující životní podmínky anebo obtížné životní události. K dalším doplňkovým charakteristikám cílové skupiny se někdy přisuzuje nechuť zapojovat se do standartních volnočasových aktivit, rizikový život, díky kterému se mnohdy dostávají do konfliktu, anebo dávají přednost trávení volného času mimo svůj domov a rodinu. Hejduková, Hommerová a Krechovská (2018) doplňují, že pracovníci NZDM plně usilují o zlepšení jejich kvality života, začlenění do společnosti a sociální situace, ve které se děti a dospívající ocitli.

Důležitým pojmem je zde princip nízkoprahovosti, kdy je služba poskytována bezplatně všem klientům bez ohledu na jejich etnicitu, sociální postavení, pohlaví, sexuální orientaci či náboženské přesvědčení. Do principu dále patří právo zůstat v anonymitě. V praxi to znamená, že při vstupu do klubu si může klient říci pouze přezdívku, pod kterou bude evidovaný a oslovovaný pracovníky NZDM (Hejduková, Hommerová, Krechovská, 2018). Česká asociace streetwork (2008) dodává k principu nízkoprahovosti, že NZDM realizují svou službu tak, aby byla maximálně dostupná jak časově, prostorově, tak i finančně všem klientům, kterým by bránilo službu vyhledat a využívat její nabídky. Dále uvádí, že služba vytváří prostředí, které je svou polohou a charakterem umístěno do přirozeného prostředí klientů. Přístup do klubu není odepřen klientům s odlišnými názory či jejich kontaktní pasivitě. Do klubu lze docházet dle vlastního uvážení a bez předchozí domluvy kdykoliv v rámci otevírací doby.

1.5 PREVENTIVNÍ ČINNOST NZDM

Služba sociální prevence podle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách NZDM vykonává řadu preventivních činností. Geisslerová (2012) uvádí, že zásadní význam NZDM je především v jejich preventivní a poradenské činnosti. Díky této činnosti umožňují dětem a dospívajícím se svěřit nebo si popovídat o svých problémech, se kterými ji mohou pracovníci pomoci. Celý klub je jakýmsi chráněným prostorem, v němž každý najde své místo, které často ve velkých

městech a sídlišťích dětem a dospívajícím chybí. Děti jsou v klubu zároveň chráněny a pod „dozorem“ školených a zkušených pracovníků. V každém klubu platí víceméně stejná pravidla – respekt, žádná šikana, žádné návykové látky apod. Česká asociace streetwork (2008) uvádí konkrétní činnosti, které NZDM legislativně provádí a dále zaznamenává do své evidence klientů. Tyto činnosti s minutáží se dále přeposílají na MPSV jako kontrola jejich činnosti.

- **Kontaktní práce** – jedná se o metodu práce, při níž se vytváří základní pracovní rámec potřebný pro implementaci konkrétního výkonu, ze kterého následně vznikají individuální plány. Je to specifický druh kontaktu s klientem pro získání určité vzájemné důvěry klient-pracovník a také informace k rozvíjení kontaktu s klientem či následné využití služeb. V praxi to znamená, že se pracovník může ptát na školu, jaké má klient výsledky, jak tráví volný čas atd.
- **Situační intervence** – sociálně pedagogická práce pracovníků nastává v situacích s výchovným obsahem, které vznikají v rozporu s pravidly služby. Pracovník vstupuje s výchovným efektem tehdy, pokud jsou porušována pravidla klubu (např. šikana jednoho z klientů, kouření v klubu aj.). Následně celou situaci reflektuje a používá další techniky práce.
- **Informační servis uživatelů** – Používá se k poskytnutí specifické informace klientovi. Probíhá ústně např. v kontaktní místnosti a může následovat i písemné poradenství ve formě letáků. Může se jednat o témata pracovní (práce, brigáda, vztahy na praxi), zdravotní a sociálněprávní (bezpečný sex, rizika užívání návykových látek, právní normy).
- **Poradenství** – odehrává se především formou rozhovoru pracovníka s klientem. Nejprve proběhne vyhodnocení situace, následně jsou pracovníkem poskytnuty rady, které navedou klienta na vhodný způsob řešení problému. Především záležitosti ohledně vztahů v rodině, špatného prospěchu ve škole, sexu, volného času aj.
- **Krizová intervence** – v životě klienta může vzniknout krizová situace, se kterou může pracovník pomoci. Jedná se o diagnosticko-terapeutický přístup přispívající k rozřešení tíživé životní situace klienta. Pracovník poskytuje krizovou intervenci pouze v rozsahu akutní intervence. Pokud by se jednalo o tíživější situaci, než je pracovník sám schopen s klientem vyřešit, tak jej odkáže na příslušného odborníka.
- **Zprostředkování dalších služeb (doprovod)** – nastává především v situaci odkázání klienta na návazné zařízení.

- **Kontakt s institucemi ve prospěch uživatele** – intervence realizovaná pracovníkem (písemně, telefonicky, ústně) u návazné péče příp. dalších institucí (např. úřad), které ovlivňují klientův život. Vše musí proběhnout pouze za souhlasu klienta.
- **Případová práce** – užívá se u individuálních plánů (IP) uživatelů služby. Je plánovaná a konzultována společně s uživatelem. Veškeré aktivity ke splnění cílů IP se řadí do případové práce.
- **Skupinová práce/práce se skupinou** – souhrn aktivit poskytovaných skupině uživatelů NZDM. Jsou časově ohraničené a mířené na rozvoj psychosociálních dovedností.
- **Volnočasové aktivity** – aktivity naplňující volný čas uživatelů. Aktivity mohou být základní jednoduché až i složitější (např. dílny). Tato preventivní aktivita slouží k tomu, aby děti a mladiství netrávili část svého volného času rizikově mimo klub.
- **Doučování** – doplnění školní i mimoškolní látky. Jedná se především o doučování individuální a může mít i dlouhodobou povahu. Skupinové doučování lze praktikovat pouze u specifických potřeb skupiny (např. chybí-li v lokalitě návazná služba pro doučování).

NZDM neposkytuje žádné výměnné programy pro uživatele návykových látek, kroužky a oddílové schůzky, psychoterapii jako samostatně poskytovanou službu, ideologicky zaměřené výchovné programy, a především komerční aktivity (Česká asociace streetwork, 2008). V terénní formě služby mohou pracovníci nabízet i preventivní balíčky (kondomy, přenosné popelníky aj.).

2. Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) je definován v zákoně č. 359/1999 Sb. jako ochrana práv dítěte na řádnou výchovu a příznivý vývoj. Prvotním hlediskem SPOD je blaho a zájem dítěte, ochrana rodiny a vzájemné právo dětí a rodičů na rodičovskou péči a výchovu. Matoušek a Pazlarová (2016) definují OSPOD jako soubor činností upravených zákony, které zabezpečují práva dětí na výchovu, příznivý vývoj a ochranu zájmů. Dobré rodinné prostředí je důležitým faktorem ve vývoji dítěte, proto sociálně právní ochrana dětí pod sebou zahrnuje takové činnosti, které si kladou za cíl obnovit narušené funkce rodiny. Knotová (2014) dodává, že OSPOD také zastupuje zájmy dítěte ohledně jeho jmění. Zákon č. 359/1999 Sb. ve svém § 1d doplňuje činnost OSPOD o: „*zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.*“.

OSPOD je státní orgán, který se skládá z několika rezortů po celé ČR, mimo jiné i tzv. samosprávy. Problém samosprávných celků OSPOD tkví v tom, že samospráva rozhoduje sama o počtu pracovníků na jednotlivých pracovištích, a proto na jednoho pracovníka spadá čím dál tím více úkonů, které musí plnit. Dalšími problémy OSPOD jsou: nedostatečná depistáž ohrožených rodin a dětí, otázky ústavní péče u dětí, nedostatečná síť služeb určená pro ohrožené a problémové děti a následná přeplněnost těchto ústavních zařízení. V poslední řadě se mluví o nedostatečné multidisciplinární spolupráci v několika odvětvích (Matoušek, Pazlarová, 2016). Knotová (2014) říká, že podle svého zaměření OSPOD spolupracuje se soudy, školami, SVP, zdravotnickými zařízeními, orgány činnými v trestním řízení a s dalšími sociálními službami. Tato diplomová práce má za cíl ukázat, jak (ne)funguje spolupráce mezi jedním odvětvím, konkrétně mezi OSPOD a NZDM.

Hlavním předmětem činnosti OSPOD je ochrana dětí před syndromem CAN. Podle slovníku sociální patologie Bělíka, Hoferkové a Krause (2017) vznikla zkratka syndromu z anglosaského termínu „child abuse and neglect“, což v českém jazyce překládáme jako syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, který můžeme vnímat jako poškození psychického, fyzického a sociálního stavu, především však samotného vývoje dítěte. Dle Vitoušové (2007) se jedná o ubližování přímými pečujícími, které má závažný dopad na zdravý vývoj dítěte a jeho následné postavení ve společnosti. Do syndromu CAN se řadí i sexuální zneužívání. Fischer a Škoda (2014) doplňují, že syndrom CAN je přesné vyjádření toho, co je ve společnosti nepřijatelné. Hestia (2016) uvádí, že ohrožení a ublížení dítěti často splňuje tři kritéria:

- přímé odůvodnění na současné ohrožení dítěte,
- významný dopad na budoucí zdraví dítěte,
- jistá prognóza dopadu ohrožení.

2.1 ROLE JEDNOTLIVÝCH SUBJEKTŮ PŮSOBÍCÍCH NA SPOD

2.1.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) je ústředním orgánem státní správy na výkonu SPOD. Vykonává především metodickou, legislativní a kontrolní činnost. Mezi jeho další činnosti patří přezkoumávání pravomocných rozhodnutí v přezkumném a odvolávacím řízení. Spolupracuje na mezinárodní úrovni a dohlíží na naplňování Úmluvy o právech dítěte a mnoha dalších mezinárodních smluv. Provádí celorepublikové výzkumy a vydává analytické studie, na jejichž základě vznikají nové právní předpisy a formuje se národní strategie.

V poslední řadě vydává metodické materiály pro ostatní orgány provádějící SPOD (Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2020).

2.1.2 Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí

Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí (§ 3 ods. 1) se zřizuje Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí se sídlem v Brně. Podle Novotné (2016) je tento úřad podřízen MPSV a do jeho hlavních činností spadá mezinárodní SPOD ve vztahu k zahraničí. Novotný et. al. (2017) dodávají, že do jeho hlavních činností patří mezinárodní osvojení. Česká republika se řadí spíše ke státům, ve kterých jsou děti osvojovány spíše do zahraničí - zejm. Dánsko, Německo a Itálie. Dále řeší konflikty ohledně výživného ze zahraničí. Arnoldová (2016) dodává, že výživné není pouze příspěvek na stravu, ale i na kulturní a sportovní život dítěte. Výživné zahrnuje také spoření dítěte. Výše výživného je podle dohody rodičů, v případě neshody jej stanovuje soud. Lze o něj zažádat až 3 roky zpětně.

2.1.3 Krajský úřad

Díky reformě státní správy z roku 2003 přechází odpovědnost obcí a obcí s rozšířenou působností z MPSV na krajský úřad. Krajský úřad je tedy kontrolní orgán nad obcemi a ORP. Dále ve správním řízení má funkci jako odvolávací orgán při přezkumu rozhodnutí vydaných OSPOD. Následně se zmenšily správní obvody ORP, a to přineslo plno komplikací. Sociální pracovníci nyní musejí dojíždět do jiných měst k soudům. Také spolupráce se státním zastupitelstvem a policií se stala složitější a je nutné hledat stále více nových cest (Matoušek, Pazlarová, 2016). Novotná (2016) dodává, že krajský úřad má kontrolní a metodickou povinnost k obcím a ORP. Zprostředkovává téměř celý proces náhradní rodinné péče a rozhoduje o udělení pověření fyzickým a právníckým osobám k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

2.1.4 Úřad s rozšířenou působností

Stát přenesl na obce s rozšířenou působností pravomoc rozhodovat ve svých záležitostech, tj. v samostatné působnosti - především ORP mají možnost reálně sledovat ochranu práv dětí a včas zajistit potřebná opatření týkající se práv dětí. Zákon jim tedy ukládá nejvíce povinností v

oblasti pomoci a ochrany dětí (Novotná, 2016). Podle zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (§ 4) má ORP za úkol:

- *sledovat nepříznivé vlivy působící na děti*
- *činit opatření k omezování nepříznivých vlivů na děti*
- *pravidelně vyhodnocovat situaci ohroženého dítěte a rodiny*
- *poskytovat pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu (a to i v případech umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc s cílem návratu dětí do rodiny)*
- *dávat podněty soudu týkající se výchovy dětí*
- *vykonávat funkci opatrovníka a poručníka dětí*
- *podávat soudu zprávy o dětech, u kterých soud rozhodl o výchovném opatření*
- *poskytovat ve vymezeném rozsahu informace o dětech státnímu zastupitelství, krajskému úřadu a MPSV i organizacím poskytujícím SPO, sociální a zdravotní služby*
- *na žádost poskytovat informace soudu, orgánu sociálního zabezpečení, krajské pobočce Úřadu práce, věznic, intervenčnímu centru, zařízení pro umístění dítěte, obecní policii, orgánům činným v trestním řízení, Probační a mediační službě a Veřejnému ochránci lidských práv.*

Matoušek a Pazlarová (2016) doplňují, že v rámci náhradní rodinné péče (NRP) je povinností sociálních pracovníků na OSPOD vyhledávat děti, které NRP potřebují, a také vyhledávat vhodné dospělé jedince, kteří tuto péči mohou nabídnout. OSPOD v NRP tedy přijímá žádosti o zprostředkování NRP anebo osvojení. Následně žádosti posuzují, zdali se jedná o vhodné jedince a poté se všemi náležitostmi podstupují písemnosti krajskému úřadu, který rozhoduje v NRP.

Podle § 38 zákona 359/1999 Sb. o SPOD může starosta obce s rozšířenou působností zřídit komisi pro sociálně-právní ochranu dětí (dále jen „komise“) jako zvláštní orgán obce. Komise může obdobně jako krajský úřad vydávat pověření k výkonu SPOD fyzickým a právnickým osobám. Sama navrhuje či posuzuje předložené preventivní programy na ochranu zneužívaných, zanedbávaných, týraných dětí a zajišťuje projednávání věcí jednotlivých případů. Na žádost tajemníka úřadu komise posuzuje jednotlivé případy provádění SPO a následně k nim vydává svá stanoviska. Dále koordinuje výkon SPOD na území svého správního obvodu ORP. V poslední řadě může svolávat případové konference.

2.1.5 *Obecní úřad*

Zákon č. 359/1999 sb. o sociálně právní ochraně dětí (§ 4) definuje činnosti obecního úřadu takto:

- *vyhledávání ohrožených dětí*
- *působení na rodiče směrem k posílení rodičovské odpovědnosti za děti*
- *projednávání nedostatků ve výchově s rodiči*
- *projednávání nedostatků v chování dětí*
- *prověřování, zda děti nemají vstup do prostředí, v němž by mohlo dojít k jejich ohrožení*
- *poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům*
- *oznamování ORP případů dětí, které jsou pravděpodobně ohrožené*

2.2 **STRUČNÁ HISTORIE**

Samotná sociálně-právní ochrana dětí má historii dlouhou téměř sto padesát let. Není lehké porovnat rozsah současné péče o děti s minulostí, protože uběhla již spousta let a ochrana dětí prošla několika legislativními proměnami. K prvním úpravám došlo v druhé polovině devatenáctého století, kdy začala vznikat tzv. chudinská péče (Novotná, 2016). Do roku 1785 se o chudé starala církev, posléze podle Dvorského dekretu se začala o své obyvatelstvo starat vrchnost. Až v 19. století započala povinnost pro domovské obce starat se o své chudé občany. Oficiálně chudinská péče na obcích začala legislativně platit až s uzákoněním zákona č. 59/1868 Sb., o chudinské péči (Arnoldová, 2015).

Dle Novotné (2016) chudinská péče musela rychle reagovat i na potřeby dětí, především se jednalo o děti osiřelé a opuštěné, kterým byla přislíbena, v rámci chudinské péče, náhrada za chybějící péči vlastní rodiny, především finanční a péče ve zvláštních ústavech (dětské domovy, sirotčince, příp. pěstounská péče). Přednost ve výchově dítěte měla forma rodinná, oproti výchově dítěte v ústavní péči – ústavní výchova měla být pouze krátkodobá. Profesor Cyril Stejskal (2005) ve své studii *„Rozvoj péče o mládež v Čechách do okupace“* popisuje, že v těchto dobách nebyli pěstouni vybíráni na základě kvality, ale podle toho, kdo je „nejlacinější“, protože i tehdejší sociální systém neměl silnou finanční základnu. Opuštěné dítě se „obráceně dražilo“, a kdo udal nejnižší nabídku, dostal dítě do péče. Musil (2005) dále

dodává, že tato forma NRP byla nedostačující, a dítě tak vyrůstalo v rodině „chladných srdcí“, kdy si muselo svůj podíl obživy odpracovat u svých pěstounů.

Současně se s chudinskou péčí rozvíjela i dobrovolnická činnost organizací a institucí pro péči o děti a mládež. Institute se začaly formovat kolem roku 1904. Jednalo se o první organizace, které spolupracovaly se samosprávnými orgány při pomoci a péči o osiřelé a opuštěné děti a mládež. Poskytování péče bylo financováno z dětských fondů. Z těchto fondů nebylo podporováno pouze dítě, nýbrž celá jeho rodina, u které se objevila sociální událost. Dále organizace fungovaly jako patroni některých osiřelých dětí, tzn. že se staraly nejen o financování, ale i o ošacení, obuv a hlavně stravování. Následně přišla první světová válka, která přinesla do institutu péče o děti a mládež řadu nových tíživých úkolů. Po celé zemi se začalo objevovat tisíce sirotků, hlad a nouze, které velmi ohrožovaly zdraví dětí v sociálně slabších rodinách. Začaly se mnohem více objevovat morálně narušené a zdravotně postižené děti, o které se nikdo nechtěl starat (Novotná, 2016).

Dle Vojtíška (2018), po roce 1918 nová Československá republika přebírá značnou část legislativy od Rakouska-Uherska. V téže době se v ČSR výrazněji angažují dobrovolně formalizované subjekty (např. spolek Humanita, Československý červený kříž, slepecké spolky apod.). Organizaci celého nového sociálního systému zajišťovalo ministerstvo sociální péče. Novotná (2016) dodává, že v roce 1921 Ministerstvo sociální péče provedlo velkou reorganizaci péče o mládež, a tak vznikla Okresní péče o mládež (nikoliv už jen zemská). Do její činnosti spadala např. péče o dorost, útulky pro nezaměstnaný dorost, poradna pro budoucí volbu povolání, právní ochrana, pomoc opuštěným dětem a mladistvým a mnoho dalšího.

V období války se péče o děti a mladistvé takřka zmrazila. Jeden z velkých problémů se vytvářel u dětí žijících v oblasti Sudet, které byly podstoupeny Německu po Mnichovské dohodě v roce 1938. Tisíce českých dětí zůstaly v oblastech, které už patřily Německé říši – příp. utekly s rodiči do vnitrozemí. Následně se během pár dní musely rodiny s dětmi přesunout z ústavů péče o děti do vnitrozemí. Nejobtížnějším úkolem bylo najít finance na podporu rodinám, které se musely během pár chvil ještě před začínající zimou přestěhovat. Veškerá činnost okresních péčí o mládež byla omezena, byť stále fungovaly a přečkaly těžké časy, než byl konec války a osvobození naší vlasti s nadějí dalšího rozvoje. (Novotná, 2016)

Zdánlivě slibný vývoj péče o děti se opět zastavil v únoru 1948 a to s příchodem zákona č. 69/1952 Sb., o sociálně-právní ochraně mládeže, který vycházel z mylné představy, že se změnou hospodářských, sociálních a politických poměrů v naší zemi odpadnou automaticky

všechny problémy a příčiny, kvůli kterým je potřeba poskytovat sociálně-právní ochranu dětí. V této době úřady sociálně-právní ochrany dětí zahrnovaly činnosti týkající se pouze náhradní rodinné péče, příp. poradenství a vyhledávání dětí, které potřebují příspěvek od státu na úhradu osobních potřeb. Současně byly zřízeny úřadovny ochrany mládeže. Tím se ochrana dětí dostala do resortu působnosti Ministerstva spravedlnosti a OSPOD byl pouze pomocným orgánem soudu, nikoliv výkonným orgánem při řešení preventivních a výchovných otázek ochrany dětí a mladistvých (Novotná, 2016).

Velkým milníkem SPOD byl až zákon č. 1/1969 Sb., který přenesl opět působnost OSPOD na Ministerstvo práce a sociálních věcí. Došlo i k následnému navýšení sociálních pracovníků na všech resortech péče o děti a rodinu. Do této doby byla sociálně právní ochrana dětí zmrazena a mnoho změn se nekonalo. Do dnešní doby se legislativní předpisy od šedesátých let téměř nezměnily až do vydání nynějšího zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Do této doby se SPOD řídil zákonem o rodině a z kompetenčního hlediska předpisy o sociálním zabezpečení. Zákon z roku 1999 o SPOD byl vytvořen na popud společnosti, která hodnotila dosavadní situaci jako neuspokojivou a neodpovídající potřebám dětí na úrovni rozvíjející se společnosti (Novotná, 2016).

2.3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ

2.3.1 Vnitrostátní prameny práva

Podle Málka (2010) je velmi obtížné definovat vnitrostátní prameny práva týkající se ochrany práv dětí, protože se vyskytují jednotlivě v mnoha různých právních předpisech jako např.:

- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním,
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů,
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů,
- a další

Listina základních práv a svobod

V prvé řadě je nutné se věnovat Listině základních práv a svobod (LZPS) obsažené v zákoně č. 2/1993 Sb., ve které stojí, že každá osoba je způsobilá mít práva – tedy i děti. Dle Málka (2010) je zřejmé, že většina práv nezahrnuje plnohodnotně samotné děti, ať z hlediska nedostatku kapacity (např. pasivní a aktivní volební právo), tak z hlediska technického (např. biologické hledisko, kdy dítě nemůže mít své vlastní potomky). V LZPS jsou nejhlavnějšími body ohledně práv dětí např. v čl. 29: *Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání*“ a čl. 32: *„Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči; práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona“*. LZPS obsahuje i další práva, která dnes každý bere jako samozřejmost např. právo na ochranu zdraví, právo na život, právo na osobní svobodu atd.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

Jedním z nejdůležitějších legislativních předpisů ohledně práv dětí představuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Podle tohoto zákona se SPOD rozumí:

- *Ochrana práv dítěte na příznivý vývoj*
- *Ochrana oprávněných zájmů dítěte*
- *Působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny*
- *Zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině (zákon č. 359/1999 Sb., § 1)*

Sociálně-právní ochrana dětí definuje zajištění práv dětí, obdobně jako v LZPS, na příznivý vývoj, na život v rodině a jeho rodičovskou péči, svobodu myšlení, vzdělání, zaměstnání, náboženství atd. Chrání před tělesným a duševním násilím, vykořisťováním, zneužíváním a zanedbáváním – proto je v prvním paragrafu obsažena i sanace rodiny (Novotná, 2016). OSPOD pracuje s tímto pojmem v tom smyslu, kdy hájí pouze zájmy dítěte a nehledí na zájmy jiných osob (např. zájmy rodičů, rodiny či státu). Matoušek a Pazlarová (2016) doplňují, že dítě by mělo svůj zájem vyjádřit, pokud je toho schopné, a při rozhodování by mělo tomuto zájmu být přihlíženo. Avšak současná česká judikatura a legislativa neříkají zcela jasně, v jakých případech je možné hledět na rozhodování dítěte vzhledem k věku a jeho schopnostem.

2.3.2 Mezinárodní prameny práva

Mezinárodní prameny práva jsou pro Českou republiku klíčové, protože mají aplikační přednost před českými zákonnými normami. Jsou morálně důležitější – na jejich obsahu panuje celosvětová shoda. Patří sem především Úmluva o právech dítěte, Deklarace práv dětí a Úmluva mezinárodní organizace práce o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce. (Málek, 2010)

Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte byla založena Organizací spojených národů (OSN) a principy v ní obsažené se Evropská unie (EU) řídí. O tuto Úmluvu se opírá pojetí ochrany dětí v EU. V roce 2007 byla založena „Agentura Evropské unie pro základní práva“, která má za cíl mimo jiné řešení práv ohledně ochrany dětí na území EU. Úmluva o právech dítěte je první mezinárodně závazný dokument definující základní ochranu práv dětí a její standardy. OSN se snaží stále upozorňovat na nedostatky práv dětí po celém světě. Naštěstí EU v tomto ohledu řeší otázky participace dětí do společnosti a jejich rozvoje (Matoušek, Pazlarová, 2016). Jak již bylo zmíněno výše, Úmluva byla přijata v New Yorku 20. listopadu 1989 valným shromážděním OSN. V platnost vstoupila až v roce 1990 podle článku 49, ods. 1. Československá republika Úmluvu ratifikovala až v roce 1991 a tím se stala platná i pro naši (následně od roku 1993 jen českou) legislativu (Vaníčková, 2004).

Dle Vaníčkové (2004), Úmluva definuje základní potřeby dítěte. Vedle základních svobod deklaruje i soubor práv politických, občanských, sociálních a kulturních. I když se jedná o mezinárodní právo, právníci ho často nazývají „měkkou“ normou, protože poukazuje pouze na morální standardy při zacházení s dětmi. Východiskem Úmluvy je přesvědčení, že děti mají stejnou hodnotu jako dospělé osoby.

Deklarace práv dětí

Jedná se o předchůdce samotné Úmluvy o právech dítěte, která byla přijata valným shromážděním OSN dne 20.11. 1959 v New Yorku. Dá se říci, že většina článků z této deklarace byla převzata do Úmluvy o právech dítěte – formálně byla deklarace práv dětí velmi stručná, a proto došlo k jejímu rozšíření (Málek, 2010). Deklarace obsahuje kromě preambule jen 10 principů vztahujících se k právům dětí. Zároveň deklarace není pro státy právně závazná. Jedná se o pouhé doporučení.

2.4 ČINNOSTI A KOMPETENCE PRACOVNÍKŮ

Pracovníci na OSPOD mají různé specializace, kterými se zabývají. Najdeme zde sociálního kurátora, kurátora pro děti a mládež, sociální pracovníce pro sociálně právní ochranu dětí a sociálního pracovníka pro náhradní rodinnou péči (Šance dětem, © 2011-2020).

Sociální kurátor

Základní činností sociálního kurátora je základní a odborné sociální poradenství. Specifikuje se na přímý kontakt s osobami, které jsou sociálně vyloučené anebo jsou takovým vyloučením ohrožené. Kontakt je především v jejich přirozeném prostředí – ubytovny, byty, ale i lesy, sklepy, nádraží, jeskyně, squaty či nemocnice. Sociální kurátor má ve své náplni práce i poskytování pomoci/intervence osobám, které se ocitly v mimořádně obtížné situaci (např. nedostatek potravin, financí atp.). Pomáhá osobám se opět začlenit do společnosti, tj. vyřídit si doklady, najít si zaměstnání, získat vhodné bydlení apod. Sociální kurátor ovšem nespadá do SPOD (Parlamentní listy, © 2009–2020).

Kurátor pro děti a mládež

Jedná se o specializovaného pracovníka, který pracuje s dětmi a dospívajícími do 18 let. Zabývá se tedy výchovnými problémy dětí. Nejčastěji se jedná o úteky od rodiny, pití alkoholu a užívání návykových látek, záškoláctví, dále i páchaní trestné činnosti či přestupky. Jeho hlavní úloha spočívá ve vyhodnocení potřeb dítěte, příčiny rizikového chování a následná koordinaci pomoci (Šance dětem, © 2011-2020). Dle Knotové (2014), kurátoři pro děti a mládež pracují nejen s dětmi, ale i s jejich rodinami. Jednají s dětmi, které se dopustily činu jinak trestného, a dále s mladistvými, kteří spáchali čin, proti němuž bylo zahájeno trestní stíhání. Jejich činnost je ve většině případů velice pestrá a individuální. Kurátor si vede rozsáhlou spisovou agendu o těchto dětech a mladistvých.

Sociální pracovník pro sociálně právní ochranu dětí

Jedná se o pracovníka, jehož pracovní náplní je zabezpečování sociálně právní ochrany dětí. Ve většině případů se jedná o rozvody rodičů. Obecně řečeno pracuje s dětmi, u kterých dochází ke změnám, které by mohly ohrozit jejich práva a jejich následný zdravý vývoj. Často se tento pracovník stává kolizním opatrovníkem dítěte. Kolizní opatrovník je vždy určen soudem. Kolizní opatrovník je důležitý, protože hájí nejlepší zájmy dítěte. Rodič by v takovém případě mohl hájit pouze své zájmy, nikoli zájmy svého dítěte (Šance dětem, © 2011-2020).

Sociální pracovník pro náhradní rodinnou péči

Pracovník oddělení náhradní rodinné péče má rozsáhlou oblast činností. Jednou z hlavních činností je evidence dětí vhodných pro náhradní rodinnou péči a evidence žadatelů. Vyhledává vhodné děti ke svěření do pěstounské péče nebo k osvojení a následně koriguje rozhodnutí o svěření dítěte do předadopčnické a předpěstounské péče. Následně sleduje jejich vývoj (Sociální práce, © 2014). Matoušek a Pazlarová (2016) se shodují a doplňují další činnosti o: přijímání žádostí o zprostředkování NRP a následné posuzování těchto žádostí, získávání podkladů pro rozhodnutí o NRP a jejich následnou evidenci, poskytování poradenství v NRP, spolupráci s biologickými rodinami, u kterých probíhá NRP a účastní se soudního jednání ohledně NRP. Rozhodnutí o NRP je delegováno na krajský úřad.

3. RIZIKOVÁ MLÁDEŽ

Smolík (2010) udává, že popsat současnou mládež ve 21. století je velice obtížné. V dnešních dobách vládne tzv. „kult mládí“, kdy se počítají do skupiny mládeže i jednotlivci, kteří by v minulosti za mládež považování určitě nebyli – jedná se o oddalování dospělosti. Hranice období mládeže se nedá přesně formulovat. Do této skupiny tedy může spadat i jednotlivec starší třiceti let. Mládež tedy lze definovat jako určitou věkovou skupinu, která se nachází v překlenovacím období mezi dětstvím a dospělostí, v němž je dokončen fyzický, ale hlavně psychosociální vývoj. V dnešní době lze přidat i profesní připravenost. Matoušek, Koláčová a Kodymová (2010) dodávají, že mladiství jedinci v činnosti OSPOD jsou podle zákona 359/1999 Sb. považováni fyzické osoby mladší 18 let. Spodní hranici pro konání trestné činnosti definuje zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, který vymezuje trestní odpovědnost od 15 let. Podle tohoto zákona lze udělit mladistvému několik opatření, pokud spáchal protiprávní činnost (§ 10):

- *(1) mladistvému lze uložit pouze tato opatření:*
 - *a) výchovná opatření*
 - *b) ochranná opatření*
 - *c) trestní opatření*

Zákon dále popisuje druhy **výchovných opatření** § 15 (dohled probačního úředníka, výchovné povinnosti, probační program, napomenutí s výstrahou a výchovná omezení), **ochranných opatření** § 21 (ochranné léčení, zabránění věci, zabezpečovací detence, zabránění části majetku a ochranná výchova) a **trestních opatření** § 24 (obecně prospěšné práce, propadnutí věci, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, zákaz činnosti, propadnutí věci, domácí vězení, vyhoštění, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a společenské akce, odnětí svobody podmíněně, odnětí svobody nepodmíněně).

Ministerstvo vnitra uvádí ze svého dokumentu (2016), že sociální služby pro mládež jsou v ČR na kvalitní úrovni, ale bohužel jejich plošné pokrytí je nedostatečné. Fenoménem mladistvých a jejich rodin se také stává migrace v rámci ČR a do zahraničí, kdy se následně stěhují zpět na původní místo trvalého pobytu. Tato migrace velice ztěžuje práci s mladistvými, protože se fakticky těžko hledá, kde má jedinec své bydliště. Zatěžuje to jak práci na OSPOD, tak i další sociální služby.

3.1 OBDOBÍ PUBERTY

Dospívání je vývojová fáze života, která nastane u každého člověka. Zároveň je to fáze, kdy se z jedince stává dospělý jedinec, ovšem stále ve vývoji (následuje adolescence). Tento proces je velice rizikovým a velmi rychlým obdobím. U dospívajících se v tomto období jedná o hormonálně podmíněný proces tělesného zrání a růstu. U chlapců k němu dochází obvykle kolem dvanáctého roku a u dívek zpravidla o dva roky dříve (Machová, 2009). Rogge (2018) doplňuje, že puberta se projevuje u každého jedince jinak. Záleží to na temperamentu a typu osobnosti daného jedince. Zatímco někteří prožívají pubertální vývoj velice bouřlivě, pronikavě a provokativně, tak naproti tomu někteří mladiství tuto fázi vývoje projdou bez povšimnutí. Martin (2018) ve svém výzkumu odhaluje, že puberta je velmi těžké období pro dospívající, především u dívek, které v této životní etapě zaujímají negativnější postoj ke své osobě nežli chlapci. Cenková (2010) rozděluje změny v období dospívání do tří kategorií – fyzické, sexuální a sociální změny.

- **Fyzické** – V tomto období si mladiství všímají každé menší změny na jejich těle. Vnější změny jsou vidět nejvíce, a to změna výšky a váhy. U dívek se začíná více ukládat tělesný tuk a zvýší se produkce ženských pohlavních hormonů (estrogen a progesteron). U chlapců se puberta objevuje s příchodem první ejakulace a zvýšením mužského pohlavního hormonu (testosteron), který prohlubuje chlapcův hlas (Sobotková, 2014). V této fázi změny jsou dospívající nejvíce frustrováni ze svého těla.
- **Sexuální** – Sexuální změny zahrnují mimo pohlavní ústrojí také mentální prožívání – první zamilovanost. První lásky v této fázi mohou být obtížné, především lásky nešťastné. Mladiství v tomto období začínají být i více sexuálně zvědaví (první líbání, dotečky, aj.) (Cenková, 2010).
- **Sociální** – U dospívajících se klade větší důraz být více se svými kamarády nežli s rodiči. Dívky v této fázi kladou větší důraz na popularitu ve skupině, oproti chlapcům, kteří popularitu ve skupině vnímají jako méně důležitou. Ostatně obě pohlaví se snaží být více nezávislémi na rodině a ujasnit si, kam patří. Proto vyhledávají vrstevníky a tvoří menší sociální skupiny, které v některých případech mohou být rizikové (např. experimentování s alkoholem) (Simmons, 2017).

Dle Sobotkové (2014) lze předpokládat, že předčasné zrání u dívek je spojeno s negativními a psychologickými důsledky (např. riziko častějšího sexuálního života). Naopak u chlapců je tento brzký vývoj spojován s depresemi.

3.2 OBDOBÍ ADOLESCENCE

Období adolescence nastává po bouřlivé pubertě. I v této životní fázi dochází ke změně z dítěte na dospělého člověka, který by se již potencionálně mohl stát otcem a matkou. Nejbouřlivější období je za jedincem, ovšem lze se setkat s častým výkyvem nálad, konflikty s rodiči, příp. s častějším rizikovým chováním. V západním světě se o adolescenci mluví jako o období života do 18 let, nicméně odborníci z WHO zamýšlí tuto hranici ještě zvýšit (Smith, 2016). Vágnerová (2000) dodává, že v období adolescence dochází ke změně sociálních rolí. Adolescenti mají jeden velmi důležitý úkol, a to přechod do dospělosti, který u vybraných jedinců může vykazovat prudké změny nálad. Pubertální komunikační styl pomalu zaniká a jedinec se blíží ke komunikačnímu stylu dospělého člověka. Zároveň první nástup do zaměstnání může pro některé jedince být velkou změnou, kterou nemusí zcela dostatečně zvládnout.

DiClemente a Santelli (2009) uvádějí, že adolescenti jsou biologicky zdraví, ale polovinu úmrtí u těchto jedinců tvoří situace z jejich rizikového chování. Jedná se především o ovlivnitelné faktory. Nejvíce se zde objevuje užívání tabáku a marihuany, rizikové sexuální chování, autonehody, ale i špatná strava a fyzická nečinnost. Dle Dolejše a Orla (2017) adolescentní mládež realizuje různé rizikové a nebezpečné aktivity a činnosti a množství takových aktivit je vždy individuální a hraje zde svou roli i mnoho proměnných.

3.3 VYBRANÉ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ U MLADISTVÝCH

Široce zkoumaným pojmem v sociální a vývojové psychologii se stalo rizikové chování v adolescenci. Rizikové chování má spoustu definic napříč obory – kriminologie, sociální vědy či práva (Sobotková, 2014). Dle Matouška, Koláčové a Kodymové (2010) mladistvá osoba může být:

- zvýšeně zranitelná,
- může ubližovat sama sobě vlastním chováním,
- může ubližovat svým chováním ostatním osobám a činit tak proti společenským zájmům.

Zvýšená zranitelnost se objevuje již při příchodu na svět – jsou to vrozené faktory jako např. vrozená anomálie osobnosti, syndrom ADHD, deficit komunikačních schopností, deficit rozumových schopností, neatraktivní zevnějšek aj. Selhání rodiny se může velice projevit na zranitelnosti a následném psychosociálním vývoji dítěte. Jedná se o selhání základních funkcí

rodiny, ať už z finanční stránky, tak i v situacích při rozvodu rodičů či závislosti jednoho, případně při vzniku duševních onemocnění. Selhání funkcí v rodinách nastává především u nezletilých rodičů. Velký zlom nastává v období změny vzdělávací dráhy, především v přechodu od vzdělávání k nástupu do zaměstnání, příp. nezaměstnanosti. Ačkoliv největší zastoupení u mladistvých v kriminálním chování mají krádeže, poškozování cizích věcí, výtržnictví, porušování cizí svobody a neoprávněné užívání cizí věci, tak autoři uvádějí závažnější sociálně patologické chování, které nastává víceméně u mladistvých, kteří mají určitou deprivaci z dětství (např. děti vychovávané v ústavní výchově). Toto jednání je stanoveno za účelem zisku. Jedná se především o mladistvou **prostituci**, která je spojena se širokou škálou nebezpečí (pohlavní onemocnění, působení „pasáků“, agresivita klientů, aj.). Vysoce rostoucí skupinou jsou mladiství bez domova (**beždomovectví**). U mladistvých se jedná hlavně o útěk z ústavní výchovy či odchod z dysfunkční rodiny. Další sociálně patologický jev objevující se u mladistvých je užívání návykových látek, který představuje závažný problém (především „tvrdé“ drogy a alkohol). **Užívání návykových látek** časem degraduje osobnost jedince, což způsobuje zprětrhání vazeb v rodině a blízkých osob a následně dochází k nenapravitelným škodám na zdraví jedince. V poslední řadě se čím dál častěji objevuje u mladistvých závislost na hracích automatech, tzv. **gambling** (Matoušek, Koláčková a Kodymová, 2010).

3.3.1 Prostituce

Bělík, Hoferková a Blahoslav (2017) definují prostituci jako promiskuita (střídání více sexuálních partnerů) za úplatu. Většinou bývá doprovázena dalšími deviacemi (násilí, obchod s lidmi, kuplířství, užívání návykových látek apod.). Formy prostituce (s. 62):

- 1) *prostituce veřejně provozovaná ve speciálních zařízeních (nevěstincích)*
- 2) *prostituce pouliční*
- 3) *prostituce v barech a hotelích*
- 4) „Call girls“ – tzv. *dívky na telefon*

Zároveň autoři dodávají, že nejčastější prostituce je heterosexuální. Zvláštní případ je homosexuální prostituce chlapců, kde většina prostitutů nemusí být ani homosexuálně orientovaná. Konají tak pouze na základě zisku. Vaníčková (2007) uvádí možné příčiny prostituce dětí a mladistvých. Řadí mezi ně hlavně chudobu a osobní zkušenost se zneužíváním

v dětství. Ekonomická chudoba je nejhlavnější příčinou prostituce u dětí a mladistvých. Vysoká nezaměstnanost je především v příhraničních oblastech, a proto se v těchto oblastech vyskytuje větší míra prostituce. Další důvod je bohatší klientela z Německa a Rakouska. Následným faktorem byla vlastní zkušenost s prostitucí v dětském věku.

3.3.2 *Bezdomovectví*

Matoušek, Koláčová a Kodymová (2010) udávají, že bezdomovectví prošlo historicky významovým posunem. Samotné slovo se původně nazývalo v českém a německém jazyce „heimatlose“, francouzsky také „sans-patrie“ a v anglickém „stateless“. Všechna označení v překladu znamenala bez domovského práva či státního občanství. Současné podobě termínu bezdomovectví rozumí stejně tak i náš právní řád ČR. Hradecký a Hradecká (1996) udali zásadní a neměnnou typologii bezdomovectví, která se užívá dodnes. Bezdomovectví tedy může být:

- **zjevné** – Jedná se o osoby bez domova, na kterých to na první pohled poznáme podle jejich vzhledu a lokality (pod mostem, v parku, v opuštěných uličkách aj.). Často se stávají klienty sociálních služeb.
- **skryté** – Osoby, na kterých nejde rozpoznat, zdali se jedná o osobu bez přístřeší. V některých případech může taková osoba chodit i na brigády a přespávat v opuštěných domech, squatech, po svých známých i ve stanech.
- **potencionální** – Jsou lidé žijící takovým způsobem, u kterých se v budoucnu očekává život bez domova. Jsou to většinou osoby opouštějící ústavní výchovu či jsou propuštěni z výkonu trestu.

Je téměř nemožné zjistit skutečný počet bezdomovců na našem území, protože ne všichni (především skryté bezdomovectví) využívají sociální služby a vyhledávají potřebnou pomoc (Matoušek, Koláčová a Kodymová, 2010). Nejčastější příčinou bezdomovectví u mladistvých je především opuštění NRP a ústavní výchovy. Jakmile dítě dosáhne 18 let, ocitne se v nepříjemné situaci – rychle dospět. V té chvíli dítě ztrácí finanční, vzdělávací a sociální podporu prostřednictvím systému sociálního zabezpečení. Po opuštění takové péče může dítě inklinovat k užívání návykových látek, nezaměstnanosti či k poruše duševního zdraví (Fowler, Marcal, Zhang, Day, Landsverk, 2017). Příčiny bezdomovectví jsou subjektivní a objektivní. Do subjektivních příčin bezdomovectví lze zařadit celkovou sociální situaci jedince, která se zakládá na individuální sociální adaptaci. Sociální adaptace souvisí s rodinným zázemím,

vlastní osobností, přítomností hendikepu či dosaženou úrovní vzdělání. Do příčin objektivních faktorů patří politika zaměstnanosti, bytová politika, sociální politika státu, podpora znevýhodněných osob, postavení etnických minorit. Důležitý je též celospolečenský postoj k marginalizovaným skupinám (Matoušek, Koláčková a Kodymová, 2010).

3.3.3 Užívání návykových látek

Frouz a Moldan (2015) uvádějí, že děti a mládež jsou ve srovnání s dospělými jedinci k experimentování s psychoaktivními látkami mnohem náchylnější. Mladiství mohou být více náchylní, pokud je k tomu podporují rizikové faktory užívání – osobnost, rodinné prostředí, sociální a společenské prostředí, vrstevnické a školní prostředí. Matoušková (2013, s. 31) dodává, že: „*Závislost vzniká častěji u těch jedinců, u kterých převažuje narušení ve volní sféře, u neurotiků, úzkostných jedinců atd.*“. Pro užívání návykových látek se mohou stát podnětem i např. zátěžové a traumatizující situace, poruchy v sexuální oblasti, časté bolesti hlavy a další životní selhání.

Sobotková (2014) uvádí, že užívání návykových látek není pouze problém mladistvých, ale vyskytuje se v širších věkových kohortách. Mezi nejčastější návykové látky u mladistvých řadí konzumaci alkoholu a tabáku. Ministerstvo vnitra (2016) ukazuje statistiky užívání cigaret mladistvými. V roce 2014 uvádělo, že 22 % mladistvých ve věku 14-15 let kouřilo aspoň jednu cigaretu v posledních 30 dnech. 12 % mladistvých kouřilo denně. Dívky často uváděly denní kouření než chlapci, ovšem chlapci mají větší sklon se stát silnějšími kuřáky. Vypití 5 a více sklenic za posledních 30 dnů uvedlo 10 % chlapců a 7 % dívek.

Tripody a Bender (2011) se zmiňují ve svém článku o problému mladistvých užívajících především alkohol a drogy. Nadměrné užívání marihuany u mladistvých ukazuje problémy s krátkodobou pamětí a snížení pozornosti ve škole. Zároveň usnadňuje předčasný odchod ze střední školy a narušuje přechod do dospělosti, příp. zapříčiňuje nezaměstnanost. Miech, Johnston a Malley (2017) dodávají, že zkoumání užívání marihuany u mladistvých se dá lehce zjistit na prevalenci užívání alkoholu a tabáku. Tyto dva oponenty jsou úzce propojeny v užívání marihuany. Pokud prevalence užívání tabáku a alkoholu u mladistvých klesá, tak zároveň exponenciálně klesá i užívání marihuany.

3.3.4 *Gambling*

Cosgrave (2006) uvádí, že profesionální hazardní hry jako kasina a automaty vznikly v 90. letech minulého století v USA a následně se přesunuly do Kanady, Austrálie a Evropy. Problém hazardních her se stává celosvětovým sociologickým fenoménem, kupříkladu v Austrálii jsou velmi časté průzkumy v oblasti gamblingu. Duncan (2015) dodává, že historie hazardních her je velice důležitá. Při vzniku se často kladly otázky jejich důsledků - sociálních, ekonomických, psychologických a náboženských dopadů.

Emond a Griffiths (2020) uvádějí, že děti a mladiství jsou v hazardních hrách více ohroženi z důvodu kognitivní a vývojové nezralosti, stejně jako k vrstevnickým vlivům a marketingovým kampaním. Kognitivní vývoj zaručuje, že dítě ztrácí kontrolu nad výsledkem, laicky řečeno hraje, dokud může a nevidí žádné negativní důsledky. Dále se ukazuje, že problém adolescentů s gamblingem mají ve větší míře muži a etnické menšiny. Vážný problém mají dle celosvětového průzkumu 2 % mladých chlapců a 0,7 % dívek. Ačkoliv se zdá gambling jako obyčejné hraní hazardních her, tak může člověku velmi ublížit. Aasved (2003) ve své studii uvádí, že díky hazardním hrám navštívilo odborné poradenství 70 % žen a 26 % mužů z jejího výčtu respondentů. Z tohoto celkového počtu uvedlo 26 %, že díky tomu trpí vážnou depresí a 12 % se dokonce pokusilo o sebevraždu. Dle Kourgiantakis, Stark, Lobo a Tepperman (2016) lze preventivní programy pro děti a mladistvé rozdělit do dvou kategorií. První kategorie zahrnuje primární preventivní programy, které zvyšují povědomí o hazardních hrách a ukazují na milné představy o propadnutí hazardním hrám. V druhé kategorii jsou informace obsažené z první kategorie preventivních programů, ale zkoumají se zde dovednosti účastníků. Sekundární preventivní programy mají identifikovat, posoudit a vhodně poskytnout rychlé intervence pro ohroženou mládež, aby se nadále nerozvíjelo problémové hráčství. Terciální prevence se zaměřuje na děti a mladistvé, kteří trpí již patologickým hráčstvím. Do této prevence spadají ovšem i rodiče ohrožených jedinců.

3.3.5 *Kyberšikana*

Internet přinesl pro společnost obrovskou změnu, která se odrazila nejen ve fungování většiny populace, ale také výrazně zasáhla do života rodin a obzvláště jednotlivců. Jedna z hlavních otázek, které čelíme, je otázka bezpečnosti používání internetu, respektive nalezení způsobu, jak se s těmito riziky, jimž dnešní děti na internetové síti čelí, vypořádat (Ševčíková, 2015). S nástupem technologií do života lidí v 21. století přichází i nové formy obtěžování. Doposud

byla klasická šikana označována jako ta, u které se splňují tři důležité body: opakování, záměr a nerovnováha sil. Kyberšikana dává slovu šikana nový význam - nesplňuje všechny tři body k naplnění šikany. Doposud útočníci ve školních třídách byli fyzicky velcí, akademicky relativně slabší a nijak zvlášť oblíbení ve třídním kolektivu. Svět se ale změnil, a z klasické fyzické šikany se dnešní děti dostávají do období, kdy šikanování probíhá v online prostředí. Tato šikana míří především na psychologické a sociální aspekty s cílem poškodit oběť (Englander, 2013).

Internetová síť je elektronické médium, ve kterém během pár sekund propluje různými cestami a kanály mnoho různých informací. Komunikace může být prováděna pomocí e-mailů, chatovacích místností, sociálních sítí, diskusních fór, webových stránek, Skype atd. Všechny tyto virtuální aplikace a stránky umožňují online komunikaci a pro většinu lidí jsou velice užitečné. Na druhou stranu jsou informace snadno zneužitelné. Právě děti jsou příliš pošetilé a důvěřivé ve vztahu k ostatním lidem, a proto se stávají snadným cílem k přilákání nelegálních aktivit. Několik z nich se stane obětí trestného činu (Krčmářová, 2012). Mezi takové nejzávažnější trestné činy a rizika můžeme zařadit a setkat se v kontextu s dětmi a dospívajícími např. reálné setkání či komunikace s neznámou osobou z internetu, vystavení se sexuálním obsahům či s online obtěžování a kyberšikanu (Ševčíková, 2015).

Navazování kontaktů s neznámými lidmi na internetu zahrnuje dvě pravidla: (1) komunikace s neznámou osobou a seznamování se v kyberprostoru a (2) přenesení prvního pravidla do „reálného života“, tedy osobní seznámení s osobou tváří v tvář. Ačkoli takové seznámení může mít svá pozitiva a většina z nich je neškodná, tak se najdou i případy, kdy může mít osobní seznámení negativní dopady: sexuální pobídky, zvýšenou osamělost či deprese. V nejhorších případech to jsou slovní urážky, fyzické násilí, a dokonce i sexuální obtěžování. Seznamování s lidmi z internetu a následné reálné seznámení je potencionálně nejrizikovější online aktivitou, protože v osobním setkání by mohlo dojít k nepříjemným situacím (Ševčíková, 2015).

Pornografie byla v lidské historii již od nepaměti. S příchodem „digitálního světa“ se však vysoce znásobila a zjednodušil se k ní přístup. V dnešní době se k ní mohou dostat nejen dospělé osoby, ale také mnohem mladší jedinci, kteří před příchodem internetu měli možnosti omezené. Nejčastějším místem pro shlédnutí erotických materiálů byly sociální sítě. Nyní příčinu tolika zobrazení sexuálních obsahů můžeme hledat v nezáměrném vystavení, což je ztráta kontroly nad tím, co se na obrazovce počítače objeví, často to platí pro vyskakující reklamní okna. Následky pro děti nejsou podle studií nijak závažné, protože ve většině těchto případů odpadne negativní prožitek do hodiny. U dospívajících jedinců je největší riziko

v častém sledování pornografie, což má za následek neschopnost v jejich sexuálním životě - u mužů částečná impotence (Ševčíková, 2015).

Pojem kybergrooming označuje proces probíhající na webové síti, při kterém se neznámá osoba snaží získat důvěru dítěte a následně ho přimět, aby se k němu připojilo v různých sexuálních aktivitách. Groomer dokáže jedince zmanipulovat tak, že donutí svou oběť koukat na jeho sexuální uspokojování pomocí web kamery, dokonce ho zmanipuluje tak, že se dítě také zapojí. Pachatel tímto připravuje dítě na budoucí reálné setkání, které většinou končí dětskou pornografií, sexuálním zneužitím dítěte nebo dokonce vraždou. Ve většině případů si děti a dospívající osoby myslí, že potkaly někoho speciálního v online světě. Někoho, kdo jim opravdu rozumí, a s kým by si mohly povědět cokoli. Myslí si, že komunikují s osobou stejně starou, jako jsou ony samy, ale nakonec se může ukázat, že na druhé straně sedí úplně jiná osoba, která chce k sobě dítě citově připoutat, a pak ho zneužít (Krčmářová, 2012). Jedinci, kteří byli sexuálně zneužiti či tělesně týráni mají obvykle vyčítavý vztah k vlastnímu tělu, které vnímají jako poskvrněné, nečisté. Odmítají své tělo a znamením trestu pro tělo je sebepoškozování. Většinou jsou to řezné rány, které mají se znásilněním spojitost: genitálie, stehna, prsa (Fischer a Škoda, 2014).

3.3.6 Záškoláctví

V současné době je záškoláctví na základních a středních školách jeden z nejzávažnějších problémů mladistvých. Záškoláctví je primární problém v časté absenci na školách a nedokončení základního vzdělání. Lze ho charakterizovat jako úmyslné zameškávání školního vyučování, kdy žák ze své vlastní vůle bez vědomí rodičů neplní školní docházku (Martínek, 2015). Valíšková a Kasíková (2011) dodávají, že záškoláctví je doprovázeno aktivitami, které jsou pro jedincův vývoj nežádoucí. Při absenci jsou často výmluvy dětí takové, kdy se dítě odvolává na ubližování ze strany učitelů a spolužáků, aby tím „legitimizovalo“ své neplnění povinností. Častokrát se stává, že rodič své dítě omluví pouze ze strachu, aby „nebyla ostuda“. V poslední řadě v období prázdnin rodiče píšou omluvenky dětem, aby mohli odcestovat na prodlouženou dovolenou.

Martínek (2015) tvrdí, že příčin záškoláctví je celá řada. Může se jednat o nechuť ke školní práci, strach ze školy, porucha vztahů mezi dětmi, popř. strach z učitele. Pokud dítě nemá dobré rodinné prostředí, může postupem času inklinovat k vrstevníkům do skupin, které vykazují rizikové chování. Pemová a Ptáček (2016) potvrzují možné příčiny zmíněné výše. Dodávají

však ještě psychický diskomfort dítěte ve školním zařízení. Po odhalení úmyslného záškoláctví je velice důležité zjistit nejprve příčinu, proč dítě tak koná. Následně informovat rodiče a započít následné kroky k vyřešení školní absence u dítěte.

3.3.7 Poruchy příjmu potravy

Mezi poruchy příjmu potravy se řadí mentální anorexie a bulimie. V dnešní době je kladen velký důraz na vzhled mladistvých – jak u dívek, tak i chlapců. Proto jsou tyto poruchy velmi nebezpečné pro nastávající generace. Pro většinu lidí je biologicky nemožné tohoto ideálu dosáhnout, a proto často trpí permanentním stresem a zklamáním (Látalová, Kamarádová a Praško, 2015). Kukla (2016) doplňuje, poruchami příjmu potravy jsou více postižené dospívající dívky a mladé ženy. Mentální anorexie se objevuje již v mladším školním věku, načež bulimie se v tomto věku ukazuje velice vzácně.

Mentální anorexie

Mentální anorexie je porucha charakterizována odmítáním příjmu potravy, příp. jiným patologickým chováním (excesivní cvičení, hyperaktivita, užívání projímadel, zvracení). Cílem takového chování je snížení tělesné hmotnosti. Postihnuté osoby mají negativní smýšlení o vlastním těle. Někteří jedinci vykazují sebepoškozující chování spolu se sníženou percepcí prahu bolesti. Vykazují perfekcionistický přístup, tj. výrazné zaměření na vlastní dokonalý zevnějšek a výkon (Rokyta, 2015). Kukla (2016, s. 206) definuje mentální anorexiu jako: „...*extrémní hmotnostní úbytek nebo věku neodpovídající hmotnostní přírůstek (převážně u prepubertálních a pubertálních děvčat) zapříčiněných jejich vlastní aktivitou spojenou s hlubokým přesvědčením o jejich nadváze i přes jejich evidentní podváhu.*“.

Bulimie

Častokrát u jedinců přechází z mentální anorexie, která má s bulimií mnoho společných znaků. Hlavní rozdíl spočívá v jejich hmotnosti. Jedinec trpící bulimií má normální fyziologickou hmotnost a strašlivou touhu po jídle. Jedinci konzumují velké porce jídla v krátkém čase a následně purgativním chováním jídlo nuceně vyzvrací, a tím zabrání růstu tělesné hmotnosti. Tuto poruchu doprovází velký strach z nadváhy a obezity (Rokyta, 2015). Thies (2016) dodává, že bulimie je většinou u jedinců skrytá – těžko se dá rozpoznat. Jedinec se snaží ustát standardu společenských norem, nikoliv patřit mimo ně.

3.3.8 *Kriminalita mladistvých*

Netolická (2012) uvádí, že kriminální jednání mládeže páchají osoby mladší 18 let, a toto chování se v jistých případech definuje jako trestný čin. Zároveň jedinci ve věku mezi 15-18 rokem jsou ze zákona jinak trestně odpovědní s jistým omezením. Osoby mladší 15 let nejsou sice trestně odpovědné, ale v hranici věku od 12 do 15 roku mohou v závažných činech, který lze podle zákona definovat jako čin pro výjimečný trest, může být uložena jedinci ochranná výchova, kterou ukládá příslušný soud. Ze statistických přehledů kriminality od policejního prezidia (2021) vychází najevo, že u mladistvých osob je nejvíce páchána v první řadě obecná kriminalita (násilné trestné činy, mravnostní trestné činy, podvody apod.). Je nutné podotknout, že obecná kriminalita vychází jako nejčastější kriminální chování u všech skupin páchající trestnou činnost (osoby zletilé, cizinci, osoby pod vlivem apod.) V druhé řadě pak majetková kriminalita a jako třetí nejčastější kriminální chování u mládeže vychází ze statistiky krádeže a vloupání.

Některé formy kriminality jsou pro mladistvé určitou součástí dospívání. Taková kriminalita ovšem může mít v určitých případech vážné následky. Trestné činy mladistvých se odrážejí na osobnostech dospívajících z hlediska jejich psychosociálního vývoje. Velká většina mladistvých této kriminální činnosti zanechá po dosažení plné dospělosti (Feld, Bishop, 2012). Dle Tang (2018) je kriminální chování u mladistvých ve větší míře uskutečňováno chlapci nežli dívkami. Dále pak rozděluje pojem adolescence na mladší a pozdní. Kriminalita mladistvých je často uskutečňována jedinci, kteří se nacházejí již v pozdní adolescenci, kdy se jedinci snaží vzbouřit od autonomie svých rodičů. Tyto uskutečňované činy v rámci vzpoury vůči rodině a zbylé společnosti se ve větší míře mohou často proměnit v kriminální činy.

4. MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE OSPOD A NZDM

Doposud neexistuje mnoho relevantních zdrojů o spolupráci OSPOD a NZDM. Projekt Síťování pro rodiny, který probíhal v rámci Jihomoravského kraje v roce 2017-2019 uvádí dva hlavní body spolupráce:

- 1/ znalosti pracovníků OSPOD služby NZDM (a naopak),
- 2/ přeposlání alespoň jednoho klienta do služby, vícestranné setkání, doprovod klienta či další intenzivnější případovou práci.

Analýza ukazuje nejčastější způsoby spolupráce OSPOD a NZDM v Jihomoravském kraji. Nejčastější kontakt probíhá formou předání informací, příp. letáku/kontaktu NZDM od pracovníků OSPOD. Tato spolupráce ovšem nemá dlouhodobý kontakt a pracovníci se navzájem nekontaktují, protože nechávají samotné děti, aby si zařídily vstup do klubu samy – mají mobil a musí prokázat i určitý zájem o službu. Méně častým způsobem pracovník OSPOD kontaktuje pracovníky v NZDM, zdali je volná kapacita na klubu a je-li služba pro klienta vhodná.

O spolupráci OSPOD se často mluví v rámci spolupráce se školským zařízením. Ovšem standardy kvality OSPOD mluví o spolupráci všech návazných služeb. Např. standard č. 7 „Prevence“ ods. 4: *“Orgán sociálně-právní ochrany zná místa a oblasti vyššího výskytu ohrožených dětí a na těchto místech uplatňuje adekvátní preventivní aktivity (spolupráce s poskytovateli sociálních služeb, školami a školskými zařízeními, spolky a obecně prospěšnými společnostmi, zařízeními pro realizaci volnočasových aktivit, pomoc při doučování dětí apod.)* (MPSV, 2014, s 48). Sociální pracovník tedy monitoruje výskyt ohrožených dětí a následně stanovuje vhodné preventivní aktivity. Tento standard se zmiňuje o nutnosti spolupráce OSPOD s návaznými službami, do kterých patří i NZDM. Dále standard č. 9 „Jednání, vyhodnocování a IPOD“ popisuje činnost sociálního pracovníka v SPOD, kde se popisuje spolupráce na mezioborové úrovni (školy, úřady, NZDM aj.) a povinnost zprostředkovávat návazné služby. Poslední standard ukazující na spolupráci mezi OSPOD a NZDM je standard č. 14 „Návaznost výkonu SPOD na další subjekty“. Každý OSPOD má díky tomuto standardu v dispozici seznam návazných služeb pro další potřebnou práci s dítětem. Seznam obsahuje sociální poradenství, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, NZDM, pedagogicko-psychologickou poradnu atd. Role OSPOD je v rámci spolupráce koordinační a motivační, kdy vybírá dítěti vhodné služby, které by pro dítě byly v tu chvíli nejvíce podporující a zároveň

potřebné k naplnění stanovených cílů IPOD. Standard uvádí, že pracovníci OSPOD mají podnikat náležité kroky k vytváření nových a potřebných institucí pro děti a mládež ve svém správním obvodu (MPSV, 2014). V kapitolách níže jsou uvedeny možné formy spolupráce.

4.1 PŘÍPADOVÁ KONFERENCE

Nastane-li situace, při níž jsou závažně ohrožena práva dětí, mohou pracovníci OSPOD podle zákona č. 359/1999 Sb. svolat případovou konferenci ve spolupráci s osobami zodpovědnými za výchovu dítěte (Matoušek, Pazlarová, 2016). Kukla (2016) dodává, že do případové konference může být přizvána i široká škála odborníků, jako jsou lékaři, policisté, psychologové, zástupci školy aj. Matoušek a Pazlarová (2016) dodávají, že účast pozvaných subjektů na konferenci je dobrovolná, nikoliv povinná. Manuál k případovým konferencím (2011) definuje případovou konferenci jako koordinované a plánované setkání klienta, jeho rodiny a všech ostatních, kteří představují podpůrnou síť pro klienta. Cílem setkání má být výměna informací, vydefinování ohrožující situace dítěte a jeho rodiny, plánování společného postupu a hledání řešení. Cíle případové konference jsou (s. 9):

- *rychle reagovat na vzniklou situaci ohroženého dítěte nebo jeho rodiny*
- *vyhodnotit situaci dítěte a jeho rodiny s cílem nalézt optimální řešení*
- *vytvářet osobní kontakty a podpůrnou síť rodině*
- *aktivizovat rodinu*
- *koordinovat péči*
- *získat nástroj pro kontrolu plnění domluvených kroků*

Výstupem konference je individuální plán péče (Manuál k případovým konferencím, 2011).

4.2 SYSTÉM VČASNÉ INTERVENCE

Systém včasné intervence (SVI) představuje informační databázi ohrožených dětí. Do této databáze ovšem nemají vstup všichni. SVI zřizuje OSPOD a přístup mají pouze pracovníci OSPOD a pracovníci ostatních zařízení, kteří jsou zapojeni do případové práce (Matoušek, Pazlarová, 2016). Závazná metodika Systému včasné intervence (2007) dodává, že SVI vytváří jednotné informační prostředí, díky němuž je snadná koordinace zapojených zařízení. Tím zvyšuje kvalitu práce a poskytuje i zpětnou kontrolu zvolených postupů a přijatých opatření.

SVI určuje každému subjektu svou roli a povinnosti ohledně ohrožených dětí. Posláním SVI je pozitivní změna situace. Snaží se o změnu chování klienta pomocí rychlé, efektivní a adekvátní reakce všech zapojených institucí. Cílem systému je zefektivnit metody práce celého systému a možnost využít všech legislativních nástrojů ohledně delikvence dětí a páchané trestné činnosti na dětech. Dle Agentury pro sociální začleňování (© 2018) se systém skládá ze tří pilířů:

- I. tým pro děti a mládež – viz. níže
- II. společný jednotný systém spravovaný pracovníci OSPOD
- III. praktická a konkrétní opatření tvořící proces intervence a pomoci dětem a mládeži

4.3 TÝM PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Tým pro děti a mládež je jedním ze tří pilířů SVI. Je složen ze zástupců institucí, které ze zákona přicházejí do oblasti s ohroženými a rizikovými dětmi, ale i s dětmi, které jsou obětí trestného činu. Tajemníkem týmu pro děti a mládež je většinou pracovník probační a mediační služby. Tajemník ovšem může být i jiný zástupce, který je zvolen většinou (metodika Systému včasné intervence, 2007). Cíle a činnosti týmu pro mládež jsou:

- sledovat problémy v regionu
- koordinovat všechny aktivity v rámci týmu pro mládež
- vytvářet strategie pro návaznou ochranu ohrožených a rizikových dětí a mládeže
- vytvářet modelové postupy
- řešit vzniklé problémy v regionu
- optimalizovat nabídky sociálních služeb (Agentura pro sociální začleňování, © 2018)

4.4 BARIÉRY SPOLUPRÁCE

Podle analýzy projektu Sítování pro rodiny (2019) vychází najevo, že největší bariérou mezi OSPOD a NZDM je špatná/žádná výměna informací. Taková situace nastává např. v situaci, kdy OSPOD má dvojí informace, zdali je NZDM stále funkční anebo již nefunguje. Dále se pracovníci OSPOD o nabídku NZDM příliš nezajímají – očekávají, že s nabídkou přijde samo NZDM. V poslední řadě NZDM nedostatečně prezentují svou nabídku služeb a programů. Další bariéru mohou tvořit negativní zážitky z minulé spolupráce. Z analýzy vychází najevo, že

jakmile má OSPOD jednu negativní zkušenost s NZDM, tak přestává věřit v tuto službu a dále již spolupracovat nebude. Např. pracovníci OSPOD kontaktují NZDM o možném doučování, kde jim je následně sděleno, že NZDM takovou službu neposkytuje. Třetí bariéra, která vyplynula z výzkumu je obava pracovníků OSPOD, že sociální služba NZDM v některých případech „kryje“ své klienty, tzn. že vědí o těhotných klientkách pod 15 let, uživatelích drog, dětech na útěku aj., ale pracovníkům OSPOD tyto klienty nenahlašují. Jedná se o velký problém spolupráce, kdy by potřebovali pracovníci OSPOD a NZDM mít společnou metodiku, jak v těchto případech postupovat. Na jedné straně OSPOD má svou mlčenlivost o klientech a na straně druhé v NZDM hraje princip nízkoprahovosti, kdy pracovníci ani nemusí vědět, jak se případný klient vůbec jmenuje a následně musí také zachovat mlčenlivost. Matoušek a Pazlarová (2016) definují tři hlavní okruhy bariér:

- systémové překážky
- překážky na straně rodin
- překážky na straně pracovníků

Do **systémových překážek** lze zařadit pestrú škálu bariér, které brání multidisciplinární spolupráci. Lze sem zařadit velkou pracovní zátěž na pracovníka (velká administrativní zátěž, nedostatek pracovníků a málo času na přímou práci s klientem). Dále se může jednat o nevyhovující podmínky na pracovištích (např. nedostačující prostory pro práci s klientem). Genderová nevyrovnanost na pracovištích může být také systémovou příležitostí. **Překážkou na straně rodiny** je především celková nespokojenost rodiny, na kterou jsou sociální služby poměrně zvyklé. **Překážky na straně pracovníků** jsou především syndrom vyhoření a etická dilemata při každodenní práci (Matoušek, Pazlarová, 2016).

5. METODIKA

5.1 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Jak je již patrné z názvu předkládané práce, výzkum bude orientován na zjištění, zdali existuje mezi NZDM a OSPOD určitá forma spolupráce. Poté, v případě nespolupracujících institucí, zjistit možné příčiny nespolupráce. Proto v této diplomové práci byl stanoven jeden cíl:

- **Zjistit formy ne/spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí.**

Byly stanoveny tři výzkumné otázky:

- **1) Jaké jsou formy spolupráce mezi institucemi?**
- **2) Jaké jsou možné příčiny nespolupráce mezi institucemi?**
- **3) Jaké jsou rozdíly ve spolupráci mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou**

5.2 METODA SBĚRU A ANALÝZA DAT

Pro zhotovení diplomové práce byla vybrána kvalitativní výzkumná strategie, která bude realizována pomocí polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů. Kvalitativní výzkumná strategie byla zvolena proto, abych hloubkově zkoumal své stanovené cíle. Výsledky práce budou vyhodnoceny pomocí metody kontrastů a srovnávání.

Podle Reichela (2009) byl kvalitativní výzkum dlouhou dobu považován jako „doplňek“ výzkumu kvantitativního, kterému v té době byla připisována mnohem větší hodnota. V současnosti je kvantitativní i kvalitativní výzkumná strategie rovnocenná a je vhodné, když se tyto dva přístupy doplňují. Smíšený výzkum je sloučení obou metod do výzkumu. Kajanová, Dvořáčková a Stránský (2017) dodávají, že u kvalitativních výzkumů obecně platí menší náročnost na sběr dat než u výzkumu kvantitativního. Kvalitativní výzkum je ovšem více náročný z hlediska následné analýzy. Walker (2013) definuje kvalitativní strategii jako výzkum, který získává poznatky z toho, co lidé říkají a píší. Častokrát dokáže osvědčit plno nových informací nežli za užití strategie kvantitativní. Má za cíl rozvinutí teorií, odhalit a ukázat nové pohledy na věc, oproti testování prognóz jako u kvantitativního výzkumu.

Reichel (2009) uvádí, že kvalitativní výzkum nelze chápat jako homogenní, jednotný celek, nýbrž pouze jako jakousi paletu rozdílných postupů, které vycházejí z jediného základního principu – zkoumat určitý fenomén, proces či prvek v přirozených podmínkách. Následně tématu porozumět a vytvořit komplexní obraz. Hendl (2005, s. 50) dodává citát významného metodologa Creswella: „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vyvábí komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumů a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“.

Výzkum byl z důvodu pandemie koronaviru realizován pomocí telefonických rozhovorů s pracovníky OSPOD a NZDM z Jihočeského kraje a z hlavního města Prahy. Tento způsob sběru dat byl nejlepším východiskem k zamezení dalšího šíření koronavirového onemocnění, a případného ohrožení zdraví pracovníků a klientů v těchto zařízeních. Rozhovory probíhaly v pracovní době všech pracovišť, a proto na některá místa musel být zaslán rozhovor k vyplnění přes e-mail. Tento způsob dotazování přes e-mail byl použit u pracovníků, kteří měli v té době menší časovou rezervu z důvodu své pracovní činnosti s klientelou.

Rozhovorů se účastnilo 60 pracovišť z celkového počtu 74. V první fázi výzkumu jsem obvolával všechna zařízení jedno po druhém – strukturované rozhovory byly automaticky zasílány na e-maily pracovníkům. Pouze u jednoho NZDM v Praze nebyl dohledán řádný kontakt, a tak jsem ho musel z výzkumu vyřadit. Pracovníci, kteří nereagovali na třetí pokus o rozhovor, byli také vyřazeni. Posléze se objevily komplikace ohledně nedostatku času na rozhovor prostřednictvím telefonické komunikace, a proto jsem v další fázi zasílal rozhovory na e-maily pracovníkům, kteří byli dotazováni, a na tuto formu vyplnění přistoupili. Po určitém časovém úseku jsem psal další e-maily pracovníkům, kteří ještě nezaslali zpět vyplněnou otázku. Pokud již nereagovali, byli také vyřazeni z výzkumu.

Následně byly všechny rozhovory zakódovány a využity v analýze výsledků. Přehled všech kódů je uveden v příloze č. 7 této práce. Kapitola výsledků byla rozdělena dle výzkumných otázek, tj. do podkapitol spolupráce, nespolupráce a komparace. Dle jednotlivých kapitol byly kódy zredukovány a využity v analýze, která byla zvolena na základě metody kontrastů a srovnávání. V první řadě jsem popsal výsledky ohledně spolupráce NZDM a OSPOD z Jihočeského kraje a následně spolupráci z hlavního města Prahy. Odpovědi pracovníků NZDM a OSPOD jsem porovnával v následujících podkapitolách „shrnutí výsledků...“, zdali se rozhovory pracovníků NZDM a OSPOD z dané oblasti shodují, a v čem konkrétně. V druhé řadě jsem na stejné bázi porovnával nespolupráci mezi subjekty. Těchto výsledků bylo ovšem

méně, a proto již nebylo nutné využít podkapitolu „shrnutí výsledků“. Druhá kapitola v sobě obsahuje i výsledky zahrnující reálné bariéry ve spolupráci mezi subjekty. Ve třetí kapitole jsem již porovnával celkově spolupráci a nespolečnosti subjektů NZDM a OSPOD v rámci Jihočeského kraje a hlavního města Prahy.

5.2.1 *Polostrukturovaný rozhovor*

Miovský (2006) uvádí, že polostrukturovaný rozhovor je soubor závazných otázek předem vytvořených tazatelem. Soubor obsahuje různé okruhy otázek. Můžeme tak hovořit jako o „rozhovoru s návodem“. Otázky se během rozhovoru mohou měnit, ale musí vždy směřovat ke splnění stanovených cílů. Obsahově by se měl soubor otázek skládat ze základních, výzkumných a doplňkových otázek. Základní otázky slouží k uvolnění atmosféry mezi tazatelem a informantem. Dle Kajanové, Dvořáčkové a Stránského (2017) lze užit u menších dětí techniku kresby, která může sloužit jako pomůcka pro zlepšení celkového chodu rozhovoru.

Polostrukturovaný rozhovor byl použit u všech NZDM na území Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Dále pak u všech OSPOD, u kterých se nachází NZDM v jejich místní působnosti.

5.2.2 *Strukturovaný rozhovor*

Čábalová (2011) definuje strukturovaný rozhovor jako interview s předem připravenými otázkami, které jsou pokládány informantovi. Výsledky z tohoto typu rozhovoru se lépe zpracovávají. Tento typ rozhovoru se používá v situacích, kdy není možnost rozhovor opakovat a je na něj méně času. Riziko spočívá tom, že tazatel nemůže brát v úvahu okolnosti během rozhovoru a individuální rozdíly informantů. Sedláková (2015) doplňuje, že průběh takového rozhovoru je předem určen, stejně jako pořadí stanovených otázek. Ve většině strukturovaných rozhovorů převládají uzavřené otázky.

Strukturovaný rozhovor byl použit u OSPOD, které nemají ve své místní působnosti NZDM.

5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR

V této diplomové práci porovnávám ne/spolupráci institucí NZDM a OSPOD z Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Výzkumný vzorek tedy tvoří pracovníci z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a kurátoři pro děti a mládež z orgánů sociálně-právní ochrany dětí na území Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Kurátoři pro děti a mládež byli vybráni z toho důvodu, jelikož pracují s rizikovou mládeží, která je velmi častou a vyhledávanou klientelou NZDM. Při absenci kurátora pro děti a mládež byl rozhovor veden s pověřenou osobou OSPOD. Vzorek byl vybrán na základě kritériálního výběru:

- 1. kritérium – výzkumný vzorek musí mít působiště v Jihočeském kraji nebo v Praze
- 2. kritérium – výzkumný vzorek musí být od pracovníka z NZDM či OSPOD

Celkově výzkumný vzorek tvoří 16 rozhovorů s pracovníky OSPOD a 15 rozhovorů s pracovníky NZDM z Jihočeského kraje. Z hlavního města Prahy proběhlo 13 rozhovorů s pracovníky OSPOD a 13 rozhovorů s pracovníky NZDM.

5.4 ETIKA VÝZKUMU

Ve společenskovedním výzkumu je etika významným tématem od 60. let minulého století. V té době stále trval šok po 2. světové válce a plno obyvatel ČR podstupovalo psychologické výzkumy, dokonce i experimenty, kvůli kterým řada respondentů utrpěla negativní psychické následky na jejich zdraví (Kajanová, Dvořáčková, Stránský, 2017). Podle Walkera (2013) bychom měli brát etiku výzkumu velmi vážně. V první řadě má chránit samotné účastníky výzkumu, ale také nás samé – jedná se především o ochranu proti porušování zákona. Respondentovi by se nemělo v průběhu dotazování nic stát (především psychické újmy) a měl by odejít ve stejném stavu jako při příchodu. Walker definuje dva hlavní etické body:

- informovaný souhlas
- ochrana osobních údajů

Základní princip každého výzkumu s lidmi spočívá v tom, že by každý respondent měl udělit **informovaný souhlas** o své účasti ve výzkumu. V praxi to znamená, že účastníci výzkumu předem znají, o čem daná studie je, do čeho se pouštějí a mají svobodnou volbu rozhodnout se, zdali se do výzkumu zapojí. V dalším bodě by měl každý účastník výzkumu mít **právo na**

ochranu svých **osobních údajů**. Zde platí zásada anonymity, která slouží jako ochrana identity zkoumané osoby. Miovský (2006) dodává další důležité body etiky výzkumu:

- respekt k soukromí účastníků
- zajistit psychické a emoční bezpečí
- účastníkům musí být zpřístupněny výsledky výzkumu

Důležitý aspekt je **zachování anonymity**, kdy každý účastník byl vyrozuměn s nahráváním rozhovorů. Rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon a po přepsání rozhovorů do mého osobního počítače byly nahrávky smazány. Zároveň vyplněné rozhovory po e-mailu byly po uložení do mého počítače vymazány. Počítač je v mém osobním vlastnictví určený pouze pro mé školní potřeby a je uzamčen heslem.

6. VÝSLEDKY

V této kapitole jsou uvedeny výsledky získané na základě polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů, které směřují na stanovené tři výzkumné otázky. Následující kapitoly jsou členěny do jednotlivých podkapitol podle níže uvedených výzkumných otázek. V první řadě se věnuji otázce spolupracujících NZDM a OSPOD, poté příčinám a problémům, které tuto spolupráci omezují. V závěru kapitoly jsou uvedeny rozdíly ve spolupráci NZDM a OSPOD mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou.

- Výzkumné otázky:
 - **1) Jaké jsou formy spolupráce mezi institucemi?**
 - **2) Jaké jsou možné příčiny nespolupráce mezi institucemi?**
 - **3) Jaké jsou rozdíly ve spolupráci mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou**

6.1 ANONYMIZACE VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Výzkumný vzorek v této práci je tvořen z pracovníků nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a kurátorů pro děti a mládež z orgánů sociálně právní ochrany dětí z celého Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Kurátoři pro děti a mládež byli vybráni z toho důvodu, jelikož pracují s rizikovou mládeží, která je velmi častou a vyhledávanou klientelou NZDM. Při absenci kurátora pro děti a mládež byl rozhovor veden s jinou pověřenou osobou OSPOD. Dále je nutné podotknout, že někteří pracovníci nízkoprahových zařízení pro děti a mládež mají ve své funkci vedení více NZDM najednou, a proto jeden rozhovor může obsahovat více zařízení.

V rámci procesu anonymizace rozhovorů byly všechny rozhovory promíchány a došlo k přidělení náhodných čísel (viz tabulky č. 1-4 uvedené níže v dalších kapitolách), podle kterých proběhla celková analýza této práce.

6.1.1 Anonymizace výzkumného souboru z Jihočeského kraje

V Jihočeském kraji proběhlo 15 rozhovorů s pracovníky nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a 16 rozhovorů s pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí. V následujících tabulkách č. 4 a č. 5 jsou uvedené základní informace získané o informantech z Jihočeského kraje.

Tabulka č. 1 – základní informace o informantech NZDM z Jihočeského kraje

Informant	Pohlaví	Vzdělání	Délka pracovního poměru	Pracovní pozice	Pracovní zkušenosti s dětmi z jiného zaměstnání
NJ 1	Muž	Vysokoškolské	2 roky	Vedoucí služby	Ano
NJ 2	Žena	Vysokoškolské	2 roky	Sociální pracovnice	Ano
NJ 3	Žena	Středoškolské s maturitou	4 roky	Pracovnice v sociálních službách	Ano
NJ 4	Žena	Vysokoškolské	7 let	Sociální pracovnice	Ano
NJ 5	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Vedoucí služby	Ano
NJ 6	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Vedoucí služby	Ano
NJ 7	Žena	Vyšší odborné	2 roky	Sociální pracovnice	Ne
NJ 8	Muž	Vysokoškolské	12 let	Vedoucí služby	Ano
NJ 9	Muž	Vysokoškolské	7 let	Vedoucí služby	Ano
NJ 10	Žena	Vysokoškolské	6 let	Vedoucí služby	Ne
NJ 11	Muž	Vysokoškolské	3 roky	Sociální pracovník	Ano
NJ 12	Žena	Vysokoškolské	14 let	Sociální pracovnice	Ano
NJ 13	Žena	Vysokoškolské	5 let	Vedoucí služby	Ano
NJ 14	Žena	Vysokoškolské	14 let	Vedoucí služby	Ne
NJ 15	Žena	Vysokoškolské	8 let	Sociální pracovnice	Ano

zdroj: vlastní tabulka

Tabulka č. 2 – základní informace o informantech OSPOD z Jihočeského kraje

Informant	Pohlaví	Vzdělání	Délka pracovního poměru	Pracovní pozice	Pracovní zkušenosti s dětmi z jiného zaměstnání
OJ 1	Žena	Vysokoškolské	6 let	Vedoucí odboru	Ano
OJ 2	Muž	Vysokoškolské	4 roky	Kurátor pro děti a mládež	Ne
OJ 3	Muž	Vysokoškolské	5 let	Vedoucí odboru	Ano
OJ 4	Žena	Vysokoškolské	24 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OJ 5	Žena	Vysokoškolské	13 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OJ 6	Žena	vysokoškolské	17 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OJ 7	Žena	Vysokoškolské	10 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OJ 8	Žena	Vysokoškolské	2 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OJ 9	Muž	Vysokoškolské	4 roky	Kurátor pro děti a mládež	Ano
OJ 10	Žena	Vysokoškolské	1 rok	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OJ 11	Žena	Vysokoškolské	7 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OJ 12	Žena	Vysokoškolské	10 let	Pracovnice sociálně-právní ochrany dětí	Ne
OJ 13	Muž	Vysokoškolské	10 let	Vedoucí odboru	Ano
OJ 14	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OJ 15	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OJ 16	Žena	Vysokoškolské	2 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ano

zdroj: vlastní tabulka

6.1.2 Anonymizace výzkumného souboru z hlavního města Prahy

V hlavním městě Praze proběhlo 13 rozhovorů s pracovníky nízkoprahových klubů pro děti a mládež a 13 rozhovorů s pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí. V následujících tabulkách č. 6 a č. 7 jsou uvedené základní informace získaných o informantech z hlavního města Prahy.

Tabulka č. 3 – základní informace o informantech NZDM z hlavního města Prahy

Informant	Pohlaví	Vzdělání	Délka pracovního poměru	Pracovní pozice	Pracovní zkušenosti s dětmi z jiného zaměstnání
NP 1	Muž	Středoškolské s maturitou	4 roky	Pracovník v sociálních službách	Ano
NP 2	Žena	Vysokoškolské	3 roky	Vedoucí služby	Ano
NP 3	Žena	Vysokoškolské	1 rok	Vedoucí služby	Ano
NP 4	Žena	Vyšší odborné	5 let	Vedoucí služby	Ne
NP 5	Muž	Vyšší odborné	13 let	Vedoucí služby	Ano
NP 6	Žena	Vysokoškolské	1 rok	Regionální koordinátorka	Ne
NP 7	Žena	Vyšší odborné	6 let	Vedoucí služby	Ano
NP 8	Žena	Vysokoškolské	8 let	Sociální pracovnice	Ano
NP 9	Žena	Vysokoškolské	5 let	Regionální koordinátorka	Ne
NP 10	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Sociální pracovnice	Ano
NP 11	Žena	Vyšší odborné	4 roky	Vedoucí služby	Ano
NP 12	Žena	Vysokoškolské	2 roky	Regionální koordinátorka	Ne
NP 13	Muž	Vyšší odborné	6 let	Vedoucí služby	Ano

zdroj: vlastní tabulka

Tabulka č. 4 – základní informace o informantech OSPOD z hlavního města Prahy

Informant	Pohlaví	Vzdělání	Délka pracovního poměru	Pracovní pozice	Pracovní zkušenosti s dětmi z jiného zaměstnání
OP 1	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OP 2	Žena	Vysokoškolské	8 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OP 3	Žena	Vysokoškolské	5 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OP 4	Žena	Vysokoškolské	3 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OP 5	Muž	Vyšší odborné	3 roky	Kurátor pro děti a mládež	Ano
OP 6	Muž	Vysokoškolské	3 roky	Kurátor pro děti a mládež	Ano
OP 7	Žena	Vysokoškolské	5 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OP 8	Žena	Vysokoškolské	27 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OP 9	Žena	Vysokoškolské	4 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ano
OP 10	Žena	Vysokoškolské	10 let	Kurátorka pro děti a mládež	Ne
OP 11	Muž	Vyšší odborné	5 let	Kurátor pro děti a mládež	Ano
OP 12	Žena	Vysokoškolské	26 let	Vedoucí odboru	Ano
OP 13	Žena	Vysokoškolské	3 roky	Kurátorka pro děti a mládež	Ano

zdroj: vlastní tabulka

6.2 ANALÝZA SPOLUPRÁCE NZDM A OSPOD

V této kapitole jsou níže obsaženy výsledky ze strukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí. V první podkapitole se zabývám výsledky z Jihočeského kraje a v následující se věnuji výsledkům z hlavního města Prahy. Kapitola „analýza spolupráce NZDM a OSPOD“ obsahuje výsledky ze stávající spolupráce mezi těmito institucemi, dále možnosti spolupráce, které pracovníci chystají do budoucna, či by si takovou spoluprací přáli a v poslední řadě se zaměřuji na přínosy spolupráce mezi institucemi.

6.2.1 Jihočeský kraj

NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

V této podkapitole jsou obsaženy zanalyzované výsledky vycházející z polostrukturovaných rozhovorů od pracovníků z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež působící v Jihočeském kraji.

Oblast spolupráce mezi NZDM a OSPOD

Většina nízkoprahových služeb se shoduje v předávání informací mezi NZDM a jejich spádovým OSPOD. Toto předávání informací může být jednostranné v případě psaní klientských posudků či plnění povinné ohlašovací povinnosti od NZDM směrem k OSPOD.

„... také jsme byli OSPOD osloveni s žádostí o informace o našich společných klientech. Jednalo se o prolomení mlčenlivosti podle § 53 zákona č. 359/1999 Sb.“ (NJ 2)

„... spolupráce spočívá v psaní posudků na určité klienty...“ (NJ 7)

„Poskytujeme OSPOD informace na vyžádání u hrozícího odebrání dítěte z rodiny... Máme ohlašovací povinnost - ohlášení“ (NJ 9)

„...kdy samozřejmě jsou potřeba posudky v určitý... vydávat, když je ta rodina pod dohledem a opravdu to nefunguje a dojde třeba už v té fázi odebrání, tak potřebují i posudky z jiných organizací, jak to dítě funguje a nefunguje. Ne jenom od nás, ale i od školy apod. Takže i na téhle úrovni fungujeme.“ (NJ 12)

V dalším případě se může jednat o výměnu informací od OSPOD směrem k NZDM, kdy si nízkoprahová zařízení v některých případech nejsou jistá, jak postupovat dále s problémovým klientem v jeho náročných situacích, a tak se musí pracovníci nízkoprahových zařízení pro děti a mládež obrátit pro rady pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

„No tak anonymně třeba konzultujeme s kurátorkou, když máme nějakého klienta a nejsme si jisti, zdali je to už na hraně (nahlášení?). Tím, jak je pro nás klient to dítě a ne rodina, tak nemůžeme zasahovat do rodiny, takže anonymně se radíme s kurátorkou. Někdy výjimečně se souhlasem klienta, že se doptáváme.“ (NJ 14)

Jako poslední forma výměny informací jsou dohody o výměně informací jak od OSPOD, tak i od NZDM. To nastává v případě, pokud je jedinec klientem obou institucí a momentálně zažívá obtížnou situaci, kterou již nedokáže vyřešit sám. V tu chvíli může OSPOD a NZDM s klientem nastavit společnou trojstrannou spolupráci.

„Ke spolupráci dochází při obecné výměně informací v konkrétních situacích (kolik rodin mají na SPOD v registru, v jakých kauzách...)“ (NJ 1)

„S OSPOD máme nastavenou spolupráci pouze jako takovou interní, že pokud by se nám nějaký klient nebo dítě nezdálo, měli jsme pochyby o tom, že je zanedbávaný, nebo se v tý rodině něco děje, tak jsme se domluvili na tom, že za nima můžeme přijít a zeptat se, jestli jsou OSPOD kontrolovatelný. To znamená, že nám se jako uleví vnitřně pro náš dobrý pocit, že opravdu je ta rodina sledovaná, a že už činí další kroky, že o tý rodinný situaci ví a sledují ji tam, takže jenom na takovýhle bázi spolupracujeme“ (NJ 10)

„V podstatě OSPOD nám dá vědět, který lidi potřebuje pohlídat. Je to hlavně, jako když to řeknu narovinu, na neformální úrovni. S tím, že my, tak i ten OSPOD chce tu rodinu stabilizovat, takže si neoficiálně předáme informace, abysme věděli, kde a co si pohlídat. Stejně tak OSPOD má určitý druh informací, my máme určitý druh informací, a když se to skloubí, tak to může být ku prospěchu těm dětem“ (NJ 12)

„...předávání informací o aktuálním dětí v lokalitě, případy jednotlivých klientů...“ (NJ 13)

Druhou nejčastější formou spolupráce mezi NZDM a OSPOD v Jihočeském kraji očima pracovníků nízkoprahových služeb pro děti a mládež je přeposílání a doporučení klientů od pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Hlavními důvody přeposílání a doporučení je především možnost doučování klientů v prostorech NZDM, kdy rodina nezvládá tuto funkci

zcela plnit sama. Dále pak využití volného času klienta, aby ho netrávil jinak zahálčivým způsobem, tzn. aby byl klient v NZDM částečně „pod dohledem“.

„Ohledně přeposílání klientů - často se jedná o doučování klientů OSPOD. Je podepsána dohoda mezi rodičem, dítětem, NZDM a OSPOD. Pokud dítě na doučování nechodí, jsou informováni rodiče i OSPOD.“ (NJ 2)

„OSPOD nás většinou kontaktuje, když něco potřebuje. Ted' se jedná většinou o doučování, ale najdou se i jiné aktivity.“ (NJ 3)

„OSPOD nás několik rodinám doporučil (děti můžou chodit do NZDM, na doučování atd.).“ (NJ 5)

„Spolupracujeme při nápravě situace v rodině - např. doučování, účast na volnočasových aktivitách.“ (NJ 9)

„No a OSPOD jako posílá děti k nám do nízkoprahu.“ (NJ 10)

„V podstatě OSPOD nám dá vědět, který lidi potřebuje pohlídat.“ (NJ 12)

„Kurátorka nám sem posílá děti, popřípadě doporučuje, aby sem chodily. Ale je to takový nárazový, nemáme žádné takové, abychom si za 3 měsíce sedli a nějak se bavili. Kurátorka se občasné ozve, že nám sem někoho posílá třeba na doučko: „Můžu vám ho tam poslat?“, a tak.“ (NJ 14)

V jednom případě OSPOD přeposlal svého klienta do NZDM na plnění obecně prospěšných prací, které měl klient vykonávat.

„... ale taky máme zkušenosti s tím, že z OSPOD nám poslali nějaký třeba obecně prospěšný práce ... si musel jít udělat někdo, nebo něco takovýho. Tak to jsme měli jakoby pár klientů, kteří nám pomáhali v rámci obecně prospěšných prací s chodem nebo s technickým zabezpečením, jakože jsme dělali nějakou manuální činnost, sekali zahradu, a tak no. Kolem klubu no.“ (NJ 8)

Někteří pracovníci NZDM uvádějí vyšší počet klientů z důvodu doporučení pracovníků OSPOD. Doporučení je především přínosné v propagaci služeb NZDM od pracovníků OSPOD ke své klientele, a to především ve formě předávání informativních letáčků, které přinášejí pracovníci NZDM pracovníkům OSPOD.

„... podávají informace o aktuální nabídce naší služby. S pomocí se školou apod.“ (NJ 1)

„... také předávání propagačních materiálů.“ (NJ 7)

„Předávají informace o naší nabídce služby“ (NJ 13)

Méně často jsou NZDM přizváni na případové konference. Jen pár pracovníků NZDM se účastnilo případových konferencí, přičemž většina NZDM by si přála účastnit se těchto konferencí více, ale OSPOD ji v tomto ohledu častokrát nekontaktuje.

„2x jsme byli účastníky případových konferencí.“ (NJ 9)

„..., společně vystupujeme na případové konferenci.“ (NJ 13)

Jeden informant uvádí, že je účasten komisí prevence kriminality, kde je účastněna i státní správa, škola anebo státní a městská policie: *„..., také při komisi prevence kriminality, v širším kruhu (včetně zástupců města - starostky, MP, PČR, škol).“ (NJ 1).* Dále také jeden informant uvedl, že se NZDM a OSPOD společně pravidelně setkávají: *„Letos je to jako specifický, ale za běžného roku se pravidelně několikrát jakoby setkáme, abychom si jako předali informace, řekli si, kde se to daří a kde se to nedaří. S tím, jak s náma třeba spolupracuje škola, což s náma si myslím, že třeba kolikrát spolupracuje víc, než třeba spolupracujou školy s OSPOD, tak je to opravdu ta provázanost je hrozně fajn, když to funguje.“ (NJ 12).*

Jedno NZDM spolupracuje s OSPOD na jeho intervencích do rodiny, tzn. že spolu sdílí příběhy, vymýšlí se a zavádí následné intervence, které by mohly nepříznivou situaci v rodině zlepšit: *„... s několika (3-4) rodinami spolupracujeme přímo, tj. sdílí se příběhy, vymýšlí se a zavádí intervence.“ (NJ 5)*

Dále jedno NZDM využívá dobrovolnického projektu od OSPOD, kdy při volnočasových akcích pořádaných nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež vypomáhají samotné pracovnice OSPOD: *„... zároveň OSPOD má nějaký dobrovolnický projekt, že když my máme nějaké aktivity, tak nám samotné pracovnice chodí vypomáhat dobrovolně.“ (NJ 3).*

Oblast možnosti další spolupráce

Z hlediska možností další spolupráce mezi NZDM a OSPOD se nevyskytl ucelený názor na jednu určitou oblast, kterou by chtěli pracovníci NZDM zavést. Naopak se vyskytlo plno různých názorů, jak spolupráci zlepšit. Nejžádanějším přáním NZDM z Jihočeského kraje bylo zavedení přítomnosti pracovníků NZDM na případových konferencích. Plno NZDM

z Jihočeského kraje není přizváno na případové konference klientů, které má OSPOD a NZDM společné, přičemž NZDM má osobnější nadhled nad situací klienta, který by mohl k řešení daného problému pomoci.

„Rádi bychom byli přítomni na případových konferencích.“ (NJ 5)

„Napadá mě, že vzhledem k tomu, že se uživatelé pracovním v NZDM „otvírají“ v jiném obraze, tedy bychom mohli být přínosnou informací např. při případových konferencích či jakémkoliv řešení složitějších situací v NZDM.“ (NJ 6)

Další možnost, která by se mohla zlepšit, je terénní sociální práce. V Jihočeském kraji není možné poskytovat terénní sociální práci v NZDM, protože krajský úřad tuto formu práce nepodporuje (především finančně). Ovšem několik pracovníků NZDM uvedlo, že by mohli pomoci pracovníkům OSPOD v depistáži míst, kde se mladí problémoví klienti schází a tráví zde svůj volný čas.

„... při nabídce v rámci depistáží – typy na místa a lokality.“ (NJ 1)

„Já si myslím, že právě ty záchyty těch negativních jevů, jo? Že prostě to propojit s nějakou prací na ulici, a tak nějak by se to třeba dalo no, protože ono je složitý vstupovat do rodiny, že jo. To není snadný no.“ (NJ 4)

Pracovníci NZDM se také shodují ve využití či zavedení projektů a programů s OSPOD. Jeden informant uvedl, že by rád využíval preventivních programů pořádaných OSPOD, ovšem tyto programy jsou velmi finančně náročné, a tak na ně s klienty nedosahují: *„... to je vždycky závislý na penězích. Kdysi jsme zkoušeli preventivní programy od OSPOD, ale bylo to závislý na tom, že oni měli kolegyně, který jakoby se léta zabývaly určitými preventivními programama, plus na tom OSPOD to dělají jinak, takže by to bylo určitě přínosem, ale ty kurzy jsou placený, což je otázka jakoby peněz ...“ (NJ 12).* Další informant uvedl, že využití společného projektu s OSPOD v rámci využití volného času svých klientů bylo v plánu, ale bohužel pandemie koronaviru tento projekt prozatím pozastavila: *„V plánu byl společný projekt NZDM a OSPOD, který měl probíhat formou zátěžových pobytů a motivačních schůzek, jehož cílem bylo skupině vybraných (společných) klientů poskytnout rozhled v možnostech trávení volného času. Kvůli pandemii koronaviru z něj ale sešlo a doufáme, že až se situace zlepší, tak bude zrealizován.“ (NJ 2).* Objevila se zde i myšlenka společného letního tábora, kde byl doposud problém akorát s věkovou skupinou klientů: *„ty tábory, to si každé jede ve vlastní režii podle svých vlastních možností. Samozřejmě OSPOD má určitě jiný požadavky nebo*

představy než třeba konkrétně naše zařízení by mělo problém, jak personálně, tak finančně zajistit, protože na ty tábory ... léta jsme dělali jakoby tábor. Ono se to nedá přesně říct jako tábor, protože to bylo na tři dny a tam jsme měli většinou děti věkovky 6 až 11 let a OSPOD by potřeboval spíš věkovku těch 12 až 14 let, kde je to jakoby problémový. To my jako nejsme schopni zajistit a s těma malýma dětma, když je ... bereme třeba 20 dětí a je tam rozpočet na ubytování, na dopravu a na akce jako 10 tisíc, tak se to těžko jako koriguje. Pro ty menší je výhodný připravit program, protože ty náklady, co jsou peníze, tak se použijou jen na to ubytování a jídlo, kdežto u těch starších, tam je potřeba i zaujmout trošku víc, a to už bývá nákladovější.“ (NJ 12)

Někteří pracovníci NZDM by uvítali, aby je OSPOD doporučoval svým klientům. Jedná se o OSPOD, který prozatím tyto služby svým klientům nedoporučuje. Zároveň se objevila špatná zkušenost, kdy OSPOD klienta nutil do využívání služeb NZDM, který následně přestal posléze docházet. Proto by pracovníci uvítali nenucené doporučování.

„... budoucí spolupráce při nabídce klientům či potencionálně v rámci doučování.“ (NJ 1)

„OSPOD by mohl NZDM doporučovat. Co víme, měli jsme jen 1 doporučení – spíše nátlak – a uživatel z důvodu nátlaku od NZDM přestal docházet.“ (NJ 6)

Někteří pracovníci NZDM by uvítali častější setkávání s pracovníky OSPOD, kde by mohli navzájem sdílet klientské problémy a navrhnout různé řešení, jak situaci klienta zlepšit.

„přáli bychom si častější setkávání se se zástupci z OSPOD“ (NJ 7)

„No, jak teď vám to říkám, tak nevím, zdali by to bylo produktivní se sejt s kurátorkou. Ale my máme jakože mlčenlivost a kurátorka má taky mlčenlivost, takže to není o pravidelném konzultování a předávání si informací, ale rádi bychom to nějak tak nastavili“ (NJ 14)

Je samozřejmě stále otázkou, jak by se obešla povinnost mlčenlivosti jako např. trojstranné dohody mezi klientem, NZDM a OSPOD, které fungují v několika ORP, a o kterých se budu zmiňovat ve výzkumu níže.

Další možnost spolupráce se rozšiřuje o další instituce. NZDM se zmiňují o potřebě multidisciplinární spolupráce s dalšími návaznými službami, které nejsou prozatím tak silně prosítované mezi sebou.

„... větší spolupráce OSPOD, azylové domy, my...“ (NJ 5)

Jedeno NZDM by uvítalo dobrovolnou výpomoc od pracovníků OSPOD, např. pokud by NZDM pořádalo jednorázovou, volnočasovou akci pro své klienty, kde by jim mohli pracovníci vypomáhat s technickým chodem akce. Zároveň by to bylo místo společného setkávání pracovníků OSPOD, NZDM a klientů.

„No jakoby ... možná by šlo nějaký dobrovolnictví, jak jsem říkal, že by nám mohli pomáhat s nějakým technickým chodem v projektech, co děláme, protože neděláme jenom sociální práci, ale máme různé akce, projekty a tak třeba... plus teda, tábory jak říkám, romskej tábor, to bysme mohli spolu využít ty klienty OSPOD, že by nám mohli třeba pomoci s táborem nebo takovýdema aktivitama, ale přesně nevím, proč to tak je.“ (NJ 8)

Názory pracovníků NZDM na budoucí možnosti spolupráce jsou různé. Objevují se názory, kdy spolupráce není potřebná, protože by NZDM ztratilo význam anonymní služby: *„Asi mě nenapadá, proč bychom spolupracovali s OSPOD, jelikož stále vnímám to, že NZDM by mělo poskytovat anonymní službu, čímž by se při spolupráci s OSPOD tato anonymita částečně porušila.“ (NJ 15).* Na druhé straně někteří pracovníci by větší spolupráci velmi uvítali: *„... ale rádi bychom spolupracovali častěji a hlouběji.“ (NJ 9).* Další pracovník uvádí, že by bylo výhodné i provázání klientů pro lepší uchopení situace klienta. To doplňuje i další pracovník, který dodává, že práce s klientem v NZDM by mohla být mnohem příznivější v „otevírání“ těžších témat v životě klienta: *„Uživatelé pracovnícím důvěřují, myslím, že bychom mohli být tedy důvěrníky při otvírání situace daných uživatelů.“ (NJ 6).*

Oblast přínosu spolupráce

Téměř většina pracovníků NZDM přiznává, že největším přínosem ve spolupráci s OSPOD jsou předané informace, díky kterým mají větší nadhled nad vzniklou situací klienta. Díky těmto informacím mohou s klientem pracovat mnohem efektivněji a rychleji. Některé informace by získávali pracovníci NZDM od klientů mnohem déle, a proto je předávání některých informací od pracovníků OSPOD velice důležité.

„Pomáhá klientům ke snazší a rychlejší nápravě vzniklé situace. Většinou rodinám klientů zajistí ještě jednu možnost nápravy situace, kterou by vlastními silami nezvládly.“ (NJ 9)

„V tom ... v té práci s těma klientama, protože to, že člověk má informace z více stran, tak si může udělat komplexnější obrázek o situaci toho dítěte. To je samozřejmě naivní představa, že přijde dítě a řekne: „Hele u nás je tohle, tohle a tohle.“, a trvá dlouho, než se k určitým

informacím jakoby člověk dostanete. Kdežto čím víc jakoby je zapojených těch organizací a člověk má komplexnější přehled, tak tím víc se zacílí ta práce v tom, aby to tomu děcku pomohlo anebo i tý rodině samozřejmě.“ (NJ 12)

„Obě strany mají aktuální informace pro přínos a efektivní přímou práci s klienty.“ (NJ 13)

„Tak někdy je to dobrý jako náhled někoho jinýho na danou situaci, když je to třeba na ... člověk pak na to nějak nahlíží a není schopen se nějak odklonit jinak. Takže v rámci nezávazných konzultací je to určitě dobrý.“ (NJ 14)

Zároveň pracovníci NZDM vnímají spolupráci s OSPOD jako další prostředek, jak efektivně podporovat klienta z více stran.

„Přínosem je větší orientace v životě klienta a možnost lepší spolupráce s ním, a následně i s OSPOD“ (NJ 7)

„Pro náš dobřej pocit, že víme, že je ta rodina sledovaná, jakože nám řeknou ty informace: „Ano, chodíme tam“ a myslím si, že OSPOD ví, že jsme tady, a že ty děti sem můžou přijít, a my můžeme na ty děti nějak působit z více stran, ať už je to OSPOD, škola nebo třeba my.“ (NJ 10)

V některých případech může OSPOD doporučit služby NZDM svým klientům, kteří doposud nízkoprahové služby neznali.

„Podchycení případných klientů, kteří k nám zatím nenašli cestu.“ (NJ 1)

Pracovníci NZDM v rozhovorech zdůrazňovali důležitost práce s jejich klienty a zároveň činnost pracovníků na OSPOD. Každá instituce má své nástroje, jak řešit vzniklé situace klientů, a pokud se dají propojit, může být tato spolupráce velmi prospěšná pro všechny strany.

„OSPOD má na rozdíl od nás přehled o situaci celé rodiny, dokáže lépe posoudit, co je pro klienty prospěšné.“ (NJ 2)

„V podpoře rodiny (je cílenější, citlivější a jemnější). U nás máme více kapacit (času) řešit s nimi jejich problémy detailněji. Někteří se nám více svěřují, protože nejsme represivní orgán, nehlídáme je, a pokud neplní dohody, nečeká je trest“ (NJ 5)

Poslední přínos ve spolupráci vidí pracovníci NZDM v samotné pracovní pozici „úředníka“, na kterého se mohou vždy obrátit s dotazy.

„Díky dobrým vztahům se můžeme na OSPOD obrátit, pokud si nejsme něčím jisti, zejména co se týče například ohlašovací povinnosti a legislativy.“ (NJ 2)

„No, že si neházíme klacky pod nohy (smích).“ (NJ 3)

„Určitě je přínos, že víme, když klienta pošleme za kurátorkou, že máme důvěru v kurátorku a víme, že ho tam můžeme poslat. No, tak to mi přijde, jakože taky super.“ (NJ 14)

ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

V této podkapitole jsou obsaženy zanalyzované výsledky vycházející ze strukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí působících v Jihočeském kraji.

Oblast spolupráce mezi NZDM a OSPOD

V oblasti spolupráce OSPOD s NZDM se téměř většina pracovníků z orgánů sociálně-právní ochrany dětí vyslovila k přeposílání svých klientů do svých územně spádových NZDM, případné propagaci služby nízkoprahového klubu v rodinách, se kterými intenzivně pracují. Většinou se jedná o přeposílání za účelem doučování dětí a využití nabízených volnočasových aktivit, aby děti netrávily svůj volný čas zahálčivým způsobem.

„Odkazujeme na jejich služby některé naše klienty, u kterých se domníváme, že by jim mohli pomoci, ať už je to v nějakém třeba doučováním, školní přípravou anebo využití nějakýho volnýho času.“ (OJ 1)

„Spolupráce spočívala v tom, že jsou tady nějaké psané trojdohody, když je tady třeba nějaké problémové dítě a není navázáno na žádnou službu, tak v podstatě jenom zprostředkujeme nebo navážeme ho na ten nízkoprah, aby tam docházelo.“ (OJ 2)

„... snažím se, když chodím někam do rodiny a je tam problém, tak těm klientům předáváme vlastně kontakt na ten nízkoprah, aby věděli, co poskytují a jaké jsou tam možnosti a většinou spolu navážou práci sami anebo oslovuju konkrétně nízkoprah a hledáme možnosti, jak třeba s tou rodinou navázat kontakt, protože oni často odmítají, nechťejí často pomoci.“ (OJ 5)

„Přeposíláme klienty a funguje tam organizace XY, které mají pod sebou i ten NZDM a s nimi dobře spolupracujeme. Komunikace je skvělá. Doporučujeme tam klienty, a je tam také doučování klientů.“ (OJ 7)

„... doporučení, ..., doporučování našim klientům.“ (OJ 13)

Některé OSPOD přeposílají své klienty do NZDM za účelem i následného dohledu nad klientem. Požadují pak od NZDM zpětnou reakci, zdali dítě do služby pravidelně dochází a využívá služeb NZDM. Z rozhovorů od pracovníků NZDM vyšlo najevo, že pokud klient OSPOD využívá služeb NZDM, dostává tzv. „plusové“ body.

„... my vlastně posíláme a doporučujeme ty klienty do XY. Dáváme s nima třeba trojstranný dohody, třebaže tam naši klienti budou docházet, a že nás budou informovat o tom, jak to je, takže v podstatě jo.“ (OJ 6)

„Chceme, aby tam děti chodily. Máme potom zpětnou vazbu od těch pracovníků, jestli chodí/nechodí. A tak podobně no.“ (OJ 15)

„Jo, jo. Oni pak za to mají taky nějaký plusový bodíky.“ (NJ 10)

U ORP, kde se nevyskytuje žádné NZDM by většina pracovníků OSPOD tuto službu ve svém působišti uvítala. Udávají, že by rádi přeposílali své klienty využívat služby NZDM.

„... spolupráce bude spočívat především v tom, že my budeme vědět, že ty děti můžou dorazit právě do toho zařízení a můžeme společně na určitých věcech pracovat.“ (OJ 3)

„Ano využívali, především smysluplné trávení volného času mladistvých, nezletilých“ (OJ 10)

Jako další formu spolupráce uvádí pracovníci OSPOD především předávání informací mezi OSPOD a NZDM. V některých případech se opět jedná pouze o jednostranné předávání informací, kdy OSPOD potřebuje informace o určitých klientech využívajících služby NZDM. V druhém případě se může jednat o poskytnutí informací pracovníkům NZDM, pokud si již nevědí rady, jak dál postupovat s problémovým klientem, kdy se jedná především o ohlašovací povinnost.

„... a pokud by i oni měli nějakou potřebu řešit s námi nějaký problém, tak i ti pracovníci toho NZDM kontaktují nás.“ (OJ 1)

„Oni tam třeba dochází, a pak nám zasílají zprávu. V podstatě jde o tu komunikaci, abychom si vyměňovali teda informace a mohli třeba přijmout nějaké adekvátní opatření v případě, že je to potřeba.“ (OJ 4)

„Občasné operativní schůzky nad aktuálními tématy (např. rozmáhání domluvených bitek, přeposílání „nahých“ fotografií a videí apod.)“ (OJ 11)

„Vzájemná informovanost, ...“ (OJ 13)

„I obráceně nízkoprahové zařízení je s námi v kontaktu a vlastně ty klienty nám taky oni dávají vědět (o nových). Mají povědomí o nových partičkách, a tak jako jsme na drátě.“ (OJ 15)

Jeden pracovník OSPOD uvedl, že spolupracují pouze ve chvílích, kdy se objeví klient v opravdu složité situaci a pracovníci NZDM žádají OSPOD o informace, jak má vypadat následná intervence s pomocí OSPOD: *„Níc méně spolupracujeme ve chvíli, kdy se řeší nějaký složitý případ, který je vlastně nad rámec jejich řešení.“ (OJ 14).*

Pouze jediný pracovník OSPOD se zmínil o spolupráci s pracovníky NZDM na případových konferencích a na individuálním plánování: *„Účast klíčových pracovníků NZDM na případových konferencích ... společné individuální plánování“ (OJ 11).* Dále jsou pořádány i schůzky ohledně komisí kriminality, a také jsou subjekty společně účastni na komunitním plánování sociálních služeb: *„Ještě jsou ty pracovníci zapojení do komise kriminality, která je při našem úřadu zřízena a vedoucí toho NZDM se účastnil i komunitního plánování sociálních služeb, ale to už teda úplně není s téma dětma.“ (OJ 1).*

Následující možnosti spolupráce jsou již ojedinělé, a pouze na některých OSPOD. Nejsou tedy zcela běžné v rámci většinové spolupráce v Jihočeském kraji. Spolupráce probíhá například i formou propagování volnočasových akcí, které pořádá NZDM. V těchto situacích NZDM rozdává letáčky svým klientům a vyvěšuje všechny informace na úřední desku či na webové stránky.

„... když dělají nějaký akce, takový jiný, než je ta běžná jejich činnost, tak my jim pořádáme propagaci, že jim to zveřejňujeme na stránkách anebo na informační desce, ...“ (OJ 1)

Další pracovník OSPOD pořádá letní tábory pro vybrané společné klienty OSPOD a NZDM: *„Tak já realizuju vlastně ten tábor pro naše klienty.“ (OJ 14)*

Jediný OSPOD se zmínil o pořádání přednáškové činnosti po mládí v klubu NZDM: *„... přednášková činnost, ...“ (OJ 13)*

Objevila se i spolupráce ohledně doprovázení klienta NZDM na OSPOD, kdy pracovník NZDM vystupuje jako podpora a mediátor: „*Doprovod klienta na OSPOD, jako podpora a mediátor*“ (OJ 11)

Oblast možnosti další spolupráce

Velká část informantů uvádí, že je nenapadá další možnost spolupráce s NZDM. Částečně dodávají, že jsou prozatím se spoluprací spokojeni a nepotřebují žádnou další aktivitu.

„*Tak myslím si, že ta spolupráce funguje dobře, že asi ve velkých částech to je tím, jak jsme jakoby malý město a malý úřad, tak se jako osobně známe se všema těma službama, tak teď úplně mě asi hned nenapadne něco, co bych jako po nich chtěla, aby dělali jinak či nově.*“ (OJ 1)

„*S dosavadní spoluprací jsem spokojená, nic dalšího mě nenapadá.*“ (OJ 11)

„*Ne, takto nám to vyhovuje.*“ (OJ 13)

„*V tuhle chvíli si myslím, že to máme dobře vykomunikovaný, tu spolupráci kurátorů a nízkoprahů, takže teďka není určitě potřeba nějaký nový projekt.*“ (OJ 15)

Menší část pracovníků OSPOD se vyslovila k možné spolupráci v rámci pořádání letních táborů pro své klienty. Problematika by nastala v případě požadavku na určitý věk klientů či v případě otázky, zdali by se jednalo pouze o „kuratelské“ děti a mládež, anebo by tábor zahrnoval i děti a mládež využívající služby NZDM.

„*... letní tábory, to určitě by bylo na místě, ale teda u nás to přímo pro tyhle děti ... pro kurátorský děti s nějakýma poruchama chování tak ... ty tábory nejsou, nikdo je vlastně nepořádá ... nebo vlastně v okolí, kde by to bylo dostupný pro ty rodiče. Bylo by to ale dobrý no.*“ (OJ 4)

„*Asi moc ne, ono samozřejmě teď v létě tady poradenské zařízení dělalo dětský tábor. Jako kdyby nás byl dostatek a měli jsme tu možnost, dejme tomu se zapojovat i do těchto věcí, tak samozřejmě i tyhle tábory, protože někde jsou ... v těch různých to mají nějak, že dělají ty tábory a programy, že dělají kurátoři pro děti a mládež. Tak to by šlo a společně s nějakýma těma nízkoprahovýma zařízeníma, ale vzhledem k tomu, že vlastně tady není nás tak mnoho a je tady též činnosti, dejme tomu papírování, když to vezmu hodně a bohužel, jako to možná víte, jak to je v těch OSPOD chodí.*“ (OJ 6)

Jeden pracovník OSPOD uvažuje o nějaké formě dobrovolnictví. Z minulých zkušeností u nich fungovala jiná služba, která se věnovala klientům OSPOD, tj. dobrovolně naplňovala volný čas dětí a mládeže, kteří byli klienty OSPOD.

„Dřív tady fungovalo přátelství na smlouvu, že dobrovolníci z tý XY právě s problémovým dítětem navázali a stýkali se jednou, dvakrát týdně, a to bylo jako fajn, a to teď taky není ... a takže ... jakoby bylo by dobrý ve smyslu té prevence, nebo preventivních programů, co se dostanou do ... třeba před soud už. Ani ty probačky nemají vlastně ty probační programy, aspoň teda v rámci Jižních Čech, takže to by bylo určitě dobrý. Ta probačka jako není nízkoprah, ale to teď jako když o tom mluvím, jo... Takže nízkoprahy bych viděla v preventivní činnosti pro tu mládež, teda s těma problémama v chování, a i v rodině.“ (OJ 4)

Jeden pracovník se zamyslel nad situací, proč by vlastně pracovníci OSPOD měli poskytovat další služby nad rámec jejich práce. Zmiňuje především problém z časových důvodů, kdy je na OSPOD velmi málo pracovníků, a tak jsou zahlceni velkým množstvím „papírování“ a na ostatní aktivity moc času nezbyvá. Přitom kdyby byl dostatek času, mohlo by se těchto aktivit vymyslet více a pracovníci OSPOD by mohli být více v přímém kontaktu s klienty.

„Zkrátka by nás muselo být víc, abychom takový aktivity dělali. Člověk je z tolika papírování otrávenej, a už nechce nic dělat navíc. To není jen můj názor, ale kdybyste se zeptal všech, tak by Vám to potvrdili i na jiných OSPOD. V tom to mají ty neziskovky dobrý, když řekne klient, že s nima nebude spolupracovat, tak nebude, a nic se neděje, kdežto my musíme s tím klientem vždycky řešit jeho situaci, a ještě musíme k tomu dělat spoustu papírů, který oni dělat nemusej. A ještě nemáme stop stavy, jako mají psychologové a všichni. Jako když řeknou, no my neberem, protože nemáme místo ... taky bysme rádi dělali více s klientama, než jen papírování, takže já osobně bych řekla, že by to bylo zajímavější.“ (OJ 6)

Oblast přínosu spolupráce

Pracovníci OSPOD vidí hlavní přínos ve spolupráci s NZDM v samotné nabídce služby. Velká část informantů z OSPOD se shoduje v tom, že můžou klienty odkazovat na NZDM a mají jim co nabídnout. Nejvíce informanti zmiňují možnosti doučování v NZDM. Následuje možnost kvalitního využití volného času, které NZDM nabízí svým klientům. Pracovníci OSPOD vidí jako velký přínos, že jsou tyto služby nabízené zdarma, a tak nemusejí rodiče klientů platit např. komerční doučování anebo financovat různé kroužky svých dětí.

„No že máme hlavně jako my těm dětem co nabídnout, a když právě potřebujeme to doučování, tak to se mi zdá taky jako výhodný. Sice mají rodiče nebo děti možnost i běžného komerčního doučování, tak ale u některých klientů to uvízne na té finanční stránce, že třeba ne všichni rodiče si mohou dovolit zaplatit dětem doučování, hlavně, když těch dětí mají třeba víc, tak tohle je jako pro nás velká pomoc, že máme ty rodiny kam odkázat a i stejný je to v trávení volnočasů, že většina kroužků a sportovních aktivit je placená a rodiny s nízkými příjmy si to taky nemohou dovolit, tak máme zase možnost jim nabídnout tyhle služby.“ (OJ 1)

„Taky tam mají nějaký doučování pro romský děti, to máme taky tady u nás na úřadě. Máme romskou poradkyni, ta taky doučuje, ale i v tom nízkoprahu to dělají ... Dále mají taky různé akce pro děti, což je fajn, pro ty, kterým nejsou rodiče schopní to zajistit, vzít je nějak do přírody i nějak na výlet jedou. To je pěkný.“ (OJ 5)

„No v tom, tak, že máme kam my poslat ty klienty.“ (OJ 6)

„Tak v tom spatřuju přínos hlavně pro ty děti, který tam třeba domlouvám na to doučování, který tam můžou vlastně trávit kvalitně volný čas, protože moji klienti nemaj samozřejmě úplně v rámci své sociální komunity šanci jakoby kvalitně trávit svůj volnej čas, takže tam mají ty možnosti.“ (OJ 14)

V dalších případech vidí pracovníci OSPOD přínos v tom, že se mají na koho obrátit, když se jedná nejenom o problémové děti. V takových situacích si můžou především předávat informace mezi OSPOD a NZDM.

„...My jsme s těma neziskovkama, tak máme vždycky nějakou schůzku jako my pracovníci a pracovníci toho zařízení, abychom si tak nějak předali informace, co by šlo třeba víc a co míň, tak to třeba máme, tak to určitě, a že díky tomu, že tady jsou, tak se na ně můžeme obrátit a dát tam jistý informace ... druhá věc je, jestli bude nějaký výsledek, ale máme aspoň kam se obrátit, takže tak.“ (OJ 6)

„Jak jsem uvedl, víme o sobě a můžeme vždy doporučit klientům v dané lokalitě službu tzv. na míru.“ (OJ 13)

V rozhovorech se často objevoval přínos ve formě větší přímé práce s klienty, kdy pracovníci OSPOD častokrát z časových důvodů nestíhají probrat situaci klienta komplexně, oproti pracovníkovi v NZDM, který může mít problémovou situaci klienta kvalitně zmapovanou. Rozdílnost práce je značná. OSPOD někdy bohužel musí fungovat jako represivní orgán, a tím si může důvěru dítěte snižovat. Naopak pracovník NZDM si svou přímou prací důvěru klienta

zvyšuje, a tím od něj může získat i více informací. Dále se může jednat o jiný pohled odborníka na klientovu situaci, který pracovník OSPOD zrovna vidět nemusí a naopak. Pracovníci NZDM mohou dítě zároveň odkazovat na další služby, které OSPOD mohl opomenout.

„Přínos určitě, preventivně to působí, co se týče mladistvých nebo dětí, které mají zkušenosti s drogami apod. V podstatě můžou ... vlastně ten nízkoprah může navázat na další služby. Jo. Intenzivněji pracuje s téma dětma, jo, ve smyslu, že tam je nějaký strukturovaný čas apod.“ (OJ 2)

„Hlavně v to, že oni mají úplně jiný možnosti a naopak než my, a že ta práce může bejt docela úzká. Ten kontakt s rodinou třeba 2x, 3x týdně, že tam můžou jít a dělat ty konkrétní věci a spíše asi sloužíme jako taková ta kontrola, vlastně i možnost nějakých těch sankcí pro tu rodinu.“ (OJ 4)

„Jsou to naše prodloužené oči, když nestíháme pokrýt všechno.“ (OJ 7)

„Lepší zorientování a vyhodnocování situace klienta, pohled dalšího odborníka z oblasti sociální práce.“ (OJ 11)

„No tak je to pomoc i pro nás, že jo. My v podstatě na to nemáme čas v rámci své práce, abychom se takhle intenzivně té rodině věnovali, takže pro nás je to taková pomoc a jsou jim pak bliž, protože jsou v častějším kontaktu s téma rodinama.“ (OJ 12)

Důležitý přínos informanti spatřují také v monitoringu, který může často znamenat i rychlejší přenos informací. Může se jednat o monitoring lokality, kde se mladí scházejí a mohou zde vykazovat sociálně patologické chování, anebo se může jednat o monitoring dočasných trendů mladistvých, které pracovníci NZDM znají z rozhovorů se svými klienty.

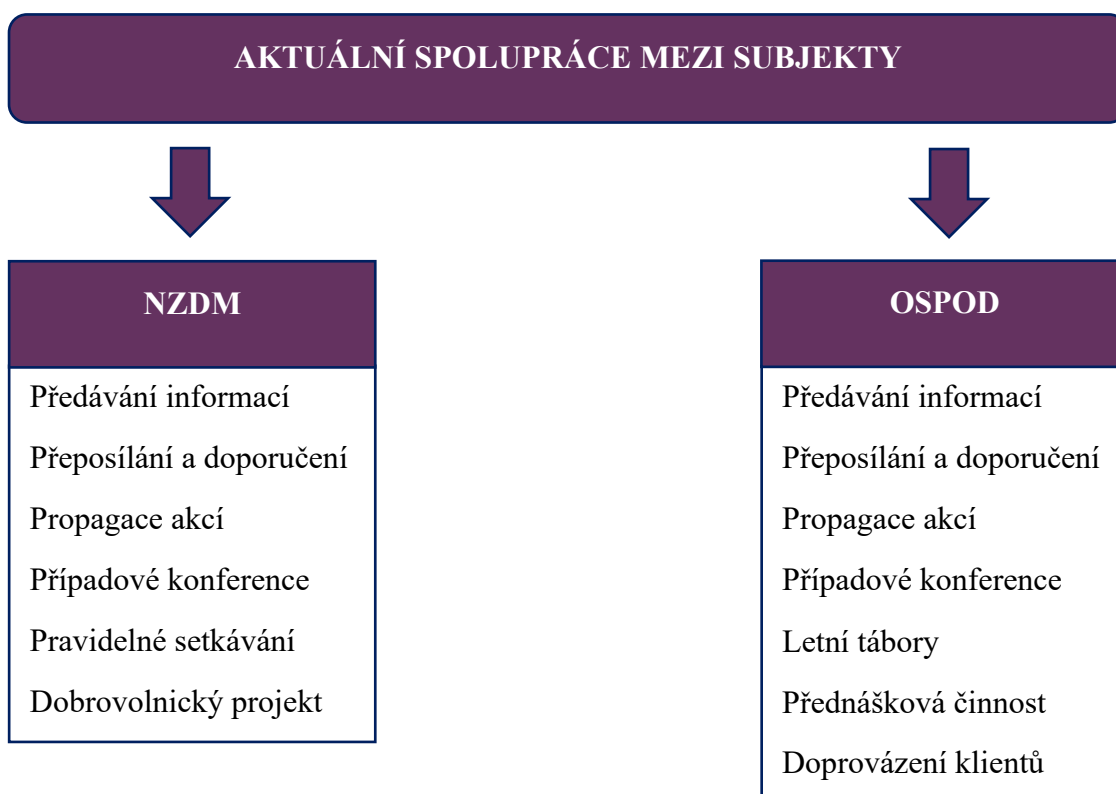
„Monitorování „nálad“ a trendů v komunitě z více zdrojů.“ (OJ 11)

„Je to určitě rychlej přenos informací o konkrétní rodině, o dětech, že máme povědomí ty kurátorský děti, v jakých jsou partách, s kým kamarádi, s kým se objevujou v tom zařízení a zároveň i ty pracovnice ví o rodičích té komunity.“ (OJ 15)

Jeden pracovník OSPOD se zmiňuje i o získávání důvěry klientů ze strany NZDM, kdy pracovníci nízkoprahových služeb jsou také sociálními pracovníky stejně jako pracovníci na OSPOD. Klientům tedy klesají obavy z klasického mýtu, že „sociální pracovník bere děti“. Zároveň sociální pracovník nemusí být pouze represivní orgán. Díky tomuto přesvědčení klient spolupracuje s OSPOD mnohem kvalitněji.

„Dětský klient přes NZDM získá důvěru v sociální práci, lépe pak komunikuje také s OSPOD, případně dalšími institucemi.“ (OJ 11)

6.2.2 Shrnutí výsledků spolupráce z Jihočeského kraje

Pracovníci nízkoprahových služeb pro děti a mládež a pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí se v rozhovorech oboustranně shodují ve čtyřech formách spolupráce, a to v předávání informací, přeposílání a doporučení klientů OSPOD, propagace jednorázových akcí pořádaných NZDM a v případových konferencích.

Předávání informací je rozděleno na tři úrovně:

- Směrem k NZDM - nastává v situacích, kdy OSPOD potřebuje napsat posudky na klienty, kteří zároveň využívají služby NZDM. Tyto posudky jsou potřeba ve chvíli, kdy hrozí odebrání dítěte od rodiny. Dále NZDM předává informace z monitoringu lokality, tzn. kde se nejčastěji vyskytuje a schází nejen riziková mládež a z monitoringu aktuálních trendů mezi dospívajícími (bez využití terénní formy služby). V některých

případech se OSPOD dotazuje, zdali služby NZDM využívá i klient OSPOD, kterého se ho snaží mít tzv. „pod kontrolou“

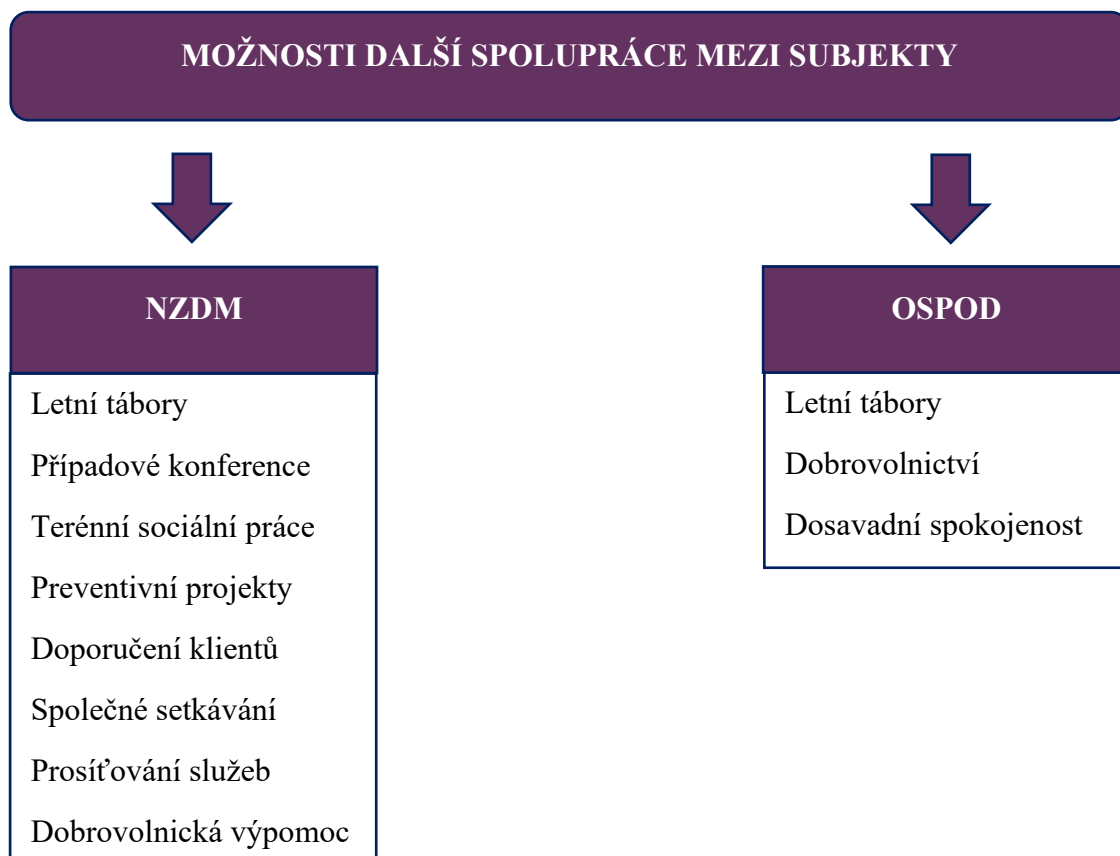
- Směrem k OSPOD – využívá se ve chvíli, kdy se v NZDM vyskytne velmi problémový klient a pracovníci si nejsou jisti, jak postupovat dál. Proto se obrací na rady pracovníků OSPOD, jestli je situace u klienta již tak závažná, aby podléhala povinné ohlašovací povinnosti pracovníků NZDM. V dalších případech chodí pracovníci NZDM pro rady na OSPOD ohledně anonymních konzultací nad klienty. V některých případech se chodí doptávat pracovníci NZDM, pokud zjistí podezření ze zanedbávání dítěte/klienta, zdali je rodina daného klienta již pod kontrolou úřadu.
- Oboustranné předávání informací – používá se na společných setkáváních pracovníků z obou institucí, kde jsou velmi často využívány trojstranné dohody mezi pracovníky OSPOD, NZDM a samotným klientem. Na těchto schůzkách se plánují další intervence pro zlepšení situace daného klienta. Dále se využívají operativní schůzky týkajících se aktuálních témat.

Přeposílání a doporučení klientů od OSPOD je výhodné pro obě strany. Díky OSPOD má NZDM více klientů, se kterými může pracovat častěji a intenzivněji, nežli by to zvládal samotný pracovník z OSPOD. Zároveň se tím zvyšuje efektivita práce s klientem, protože je na něj působeno z obou stran. To, že dítě/mladistvý dochází do prostor NZDM znamená, že je „kontrolované“ před porušováním společenských norem. Dále se pak zvyšuje prevence sociálně patologických jevů, pokud na něj působí jak prevence od OSPOD, tak i od NZDM. V poslední řadě je to výhodné pro samotné klienty v situaci, kdy potřebují doučování či kvalitně využít volný čas. Ve výzkumu se zmiňuje jedna pracovnice OSPOD o finančních podmínkách rodin, které by si komerční doučování nemohly z finančních důvodů dovolit, zároveň tedy i volnočasové kroužky pro děti, přičemž NZDM tyto služby nabízí zdarma.

Významné pro NZDM je i **propagace** jednorázových **akcí**. V této formě spolupráce je důležitý první krok pracovníků NZDM, a to ve formě předání informací o konané akci pracovníkovi OSPOD. Pracovník OSPOD je nadále může doporučovat rodinám, se kterými pracuje. V rozhovorech se ukázalo, že pracovníci OSPOD doporučují akce NZDM prostřednictvím rozhovorů s rodinami, předáváním letáčků, vyvěšováním na úřední desky a v poslední řadě zveřejňováním informací na webových stránkách. V Jihočeském kraji funguje i **dobrovolný projekt** od OSPOD, díky kterému vypomáhají samotní pracovníci OSPOD v technickém chodu volnočasových akcí pořádaných místním NZDM.

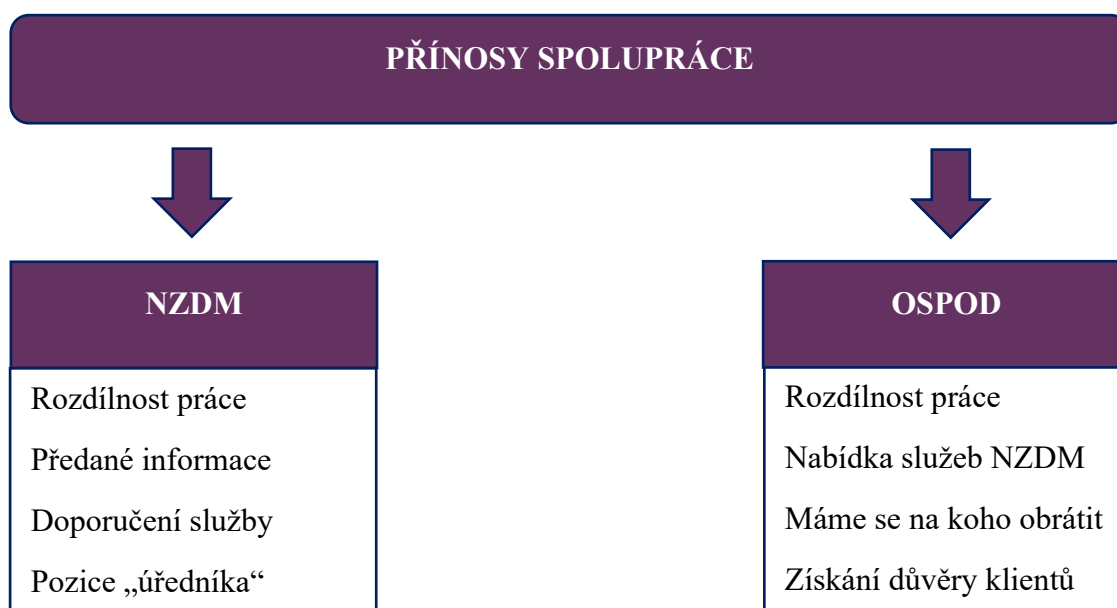
Poslední formou spolupráce, na které se shodují oba subjekty, je účast na **případových konferencích**. Tato forma spolupráce je v Jihočeském kraji velice málo využívána. Ukázalo se, že ačkoliv by Měli pracovníci NZDM v některých případech přínosné informace pro případové konference, tak na ně nejsou zváni OSPOD. Bohužel z výzkumu není patrné, na čí straně je chyba, zdali NZDM v tichosti vyčkávají na pozvánku od OSPOD či se problém vyskytuje v OSPOD, které nechtějí přítomnost NZDM na konferencích. Z odpovědí je ovšem jasné, že by pracovníci NZDM účast na případových konferencích uvítali.

Pracovníci NZDM z Jihočeského kraje uvedli oproti OSPOD navíc formu spolupráce prostřednictvím **dobrovolnického projektu** od OSPOD, který je popsán výše. OSPOD uvedl dále pořádání **letních táborů** pro děti, které poskytuje i pro klienty NZDM. Z výzkumu vyplynulo, že letní tábory pro společné klienty obou subjektů mohou být velice finančně i personálně náročné na realizaci. Zároveň se objevily i názory, kdy by OSPOD potřeboval tento tábor uskutečnit pro starší problémové klienty, kdežto NZDM by uvítalo tyto tábory spíše pro mladší méně problémové klienty. V následujícím případě jeden OSPOD pořádá **přednáškové preventivní akce** pro klienty NZDM. V poslední řadě se objevila i zkušenost, kdy pracovník NZDM **doprovází** společného **klienta** obou subjektů na OSPOD, kde nadále tento pracovník vystupuje jako „mediátor“.

V možnostech další spolupráce se ukázalo, že NZDM z Jihočeského kraje mají větší potřebu navázat další formy spolupráce s OSPOD. Z výzkumu vyšlo najevo, že největší potřebou a zároveň přáním NZDM je účastnit se **případových konferencí**. Tuto potřebu případových konferencí zmiňují již výše. Jeden pracovník NZDM by začal rád využívat **preventivních projektů** od OSPOD, přičemž konstatoval, že je to pro NZDM a samotné klienty finančně náročné, a proto se nemohou těchto projektů zúčastnit. U obou subjektů se ukázala možnost další spolupráce ve formě pořádání **letních táborů** pro společné klienty, o kterých se zmiňují výše. Některým NZDM v Jihočeském kraji chybí **doporučování klientů** od pracovníků OSPOD. Ve většině ORP tato forma spolupráce dle výzkumu funguje na vynikající úrovni, nicméně v některých ORP k doporučení klientů doposud nedochází. Další možnost spolupráce pracovníci NZDM vidí ve **společném setkávání** pracovníků. Společné setkávání je totožný problém jako doporučování klientů, kdy opět v některých ORP ke společnému setkávání nedochází. Následně se objevila i další možnost **spolupráce na multidisciplinární úrovni**, kdy pracovník NZDM uvádí, že nestačí pouze spolupráce s OSPOD, ale bylo by vhodné více prosíťovat služby, které se zabývají cílovou skupinou dětí a mládeže. Poslední možnost návazné spolupráce spočívá v **dobrovolné výpomoci** na akcích pořádaných NZDM, kam by pracovníci OSPOD docházeli vypomáhat s technickým chodem akce.

Co se týče dalších možností spolupráce vyplývajících z rozhovorů s pracovníky OSPOD, ukázalo se, že většina pracovníků **je se stávající spoluprací spokojena** a nepotřebuje další prováděné činnosti ve spolupráci s NZDM. Jeden informant uvedl problém v časovém hledisku, kdy je na jednoho pracovníka OSPOD uvaleno příliš mnoho práce. Z tohoto důvodu by již další práci nebylo možné provádět. Zároveň uvádí, že je to problém nejenom jednoho OSPOD, ale že by se jich našlo mnohem více, které by s tímto názorem souhlasily. Objevila se pouze jedna možnost potencionálního návrhu další spolupráce, a to dobrovolnická činnost, při které by pracovníci NZDM mohli trávit volné chvíle dobrovolnictvím s klienty OSPOD, kteří nejsou zároveň klienty NZDM.

Z rozhovorů s pracovníky vyplynulo, že největší přínos ve spolupráci spočívá v **rozdílnosti jejich práce** se stejnou cílovou skupinou. Pracovníci NZDM mají více časových možností, jak přímo působit preventivně na klienty. Zároveň jsou schopni získat mnohem větší důvěru klientů, protože mají „partnerský“ přístup v komunikaci, narozdíl od pracovníků OSPOD, kteří působí na většinu klientů represivním způsobem. Pracovníci na druhou stranu disponují legislativními nástroji, se kterými mohou pracovat více do hloubky složitých případů u klientů a zároveň mohou pracovat s celou rodinou klienta.

Důležitým přínosem je pro pracovníky NZDM **přísun informací** od OSPOD, protože u těžších situací klienta potřebují často rady od OSPOD. Jsou to především situace, kdy pracovníci nevědí, jak v intervenci dále pokračovat, případně zdali to není již na ohlašovací povinnost. Za přínosné NZDM zdůrazňuje také situace, kdy OSPOD může **doporučit klienta**, který doposud o službách NZDM nikdy neslyšel, a tím mu tak ukázat cestu. Poslední přínos, který pracovníci NZDM uvádějí je formální **pozice „úředníka“** pracovníka OSPOD, kdy právě on může zavádět legislativní procedury ohledně ochrany práv dětí, u kterých pracovníci NZDM zaznamenali zanedbání v rodině. Následně v rozhovorech zaznělo, že jsou rádi, když si „neházejí klacky pod nohy“. Dále sdílí důvěru v takového pracovníka na úřadě.

OSPOD na druhou stranu vidí přínos v samotné nabídce služeb NZDM, kdy v rozhovorech sdělují, že **mají klienta kam posílat a mohou se na NZDM vždy obrátit**. Především využívají zdarma služeb doučování a volnočasových aktivit. Poslední uvedený přínos vidí pracovníci OSPOD ve zmírnění předsudků o pozici „sociálního pracovníka“. V tomto případě sociální

pracovníci v NZDM svým klientům tuto pozici vysvětlují - klient má menší strach se sám obrátit na OSPOD.

6.2.3 Hlavní město Praha

NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

V této podkapitole jsou obsaženy zanalyzované výsledky vycházející z polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky nízkoprahových zařízení pro děti a mládež působící v hlavním městě Praze.

Oblast spolupráce mezi NZDM a OSPOD

V hlavním městě Praze podle pracovníků NZDM probíhá velká část spolupráce především ve formě předávání informací. Předávání informací může být směrem od OSPOD k NZDM, kdy pracovníci NZDM potřebují informace ohledně ohlašovací povinnosti u svých klientů.

„... informace ohledně ohlašování dětí na OSPOD, ...“ (NP 4)

„... většinou když už je to na nahlášení. Řeší se konkrétní věc a forma konzultace.“ (NP 9)

Pracovníci také dodávají, že musí občas docházet na OSPOD pro konkrétní informace o klientech a následném postupu v rámci legislativy.

„Konzultace (anonymní), poskytování rad směrem od OSPOD, spolupráce na případech v rámci zakázky klienta. Často se jedná o klienty, kteří už mají děti.“ (NP 2)

„Často je to na bázi poradenství, kdy my si k nim chodíme pro radu ... Řešíme vždy jen konkrétní věc, kdy se něco dozvíme a nevíme si s tím rady, či to podstoupit ještě dál. Takže je to především na bázi poradenství.“ (NP 9)

Na druhé straně pracovníci NZDM potřebují informovat pracovníky OSPOD o svých službách, které klientům nabízejí a pořádaných akcích, které pracovníci OSPOD propagují.

„Oslovujeme oddělení prevence, konkrétně kurátory pro děti a mládež, s nabídkami programu klubu, případně terénního programu.“ (NP 6)

„Informování o naší činnosti – akce, rozvojově zájmové činnosti, preventivní programy, preventivní výjezdy, kapacita míst na doučování.“ (NP 7)

„... průběžně informujeme o plánovaných akcích, které můžou využít.“ (NP 12)

Častokrát se objevuje v rozhovorech vzájemné předávání informací především na společných setkáváních pracovníků NZDM s pracovníky OSPOD. Setkávání nemusí být pouze z důvodu témat ohledně situace klientů, ale i v rámci poznávání se mezi sebou.

„Pravidelně se setkáváme kvůli „oksichtění“ a spolupráci, abychom se znali.“ (NP 4)

„... předávání informací o uživateli formální i neformální cestou.“ (NP 7)

„Předávání informací a řešení tíživé sociální situace klientů.“ (NP 11)

„Jednou ročně se setkáváme, abychom si vyměnili informace o případných potřebách a možnostech spolupráce, ...“ (NP 12)

„Takže jsem v kontaktu teďka s kurátorkou pro mládež ... jako spolupracuju s dost lidma, ale jako číslo jedna je kurátorka pro děti a mládež, se kterou jsem prostě každý měsíc v kontaktu.“ (NP 13)

Setkávání se pořádají v rámci různých druhů schůzek. Informanti uvádějí různé druhy schůzek, na kterých jsou přítomni. Jeden informant uvádí, že jsou přítomni na setkávání poskytovatelů sociálních služeb určených pro děti a mládež v rámci městské části. Další NZDM uvádějí přítomnost na balance skupinách, což je projekt určený k preventivně výchovné práci se skupinou a v poslední řadě informanti uvádějí přítomnost v rámci komise kriminality u dětí a mládeže. V poslední řadě pak i účast na systému včasné intervence.

„Dlouhodobě spočívá v pravidelných odborných setkáních - setkání poskytovatelů sociálních služeb pro děti a mládež a systém včasné intervence. Na obou platformách přinášíme pohledy a podněty k situaci rizikové mládeže na Praze X. Společně s naším terénním programem (samostatná registrovaná soc. služba) upozorňujeme na aktuální rizika spojená v lokalitě (místa konfliktních situací s veřejností, prodej alkoholu a cigaret v konkrétních provozovnách).“ (NP 1)

„Také spolupracujeme při balance skupinách, kdy informujeme kurátory o programu a oni mají možnost ho nabízet nebo přímo doporučit svým klientům... Setkáváme se i v rámci komise pro prevenci sociálně patologických jevů.“ (NP 6)

„Dále máme balance skupiny, což je asi taková výchovně-preventivní skupina, která vlastně pracuje už jakoby jako taková indikovaná prevence, kdy už pracujeme s vytipovanejma lidma, ať už od školy, tak i OSPOD od kurátorů.“ (NP 8)

Jako častější formy spolupráce informanti uvádějí situace, kdy je OSPOD doporučuje svým klientům, a také je přeposílá do NZDM. V jednom případě se jednalo o přeposlání klienta, který v NZDM vykonával obecně prospěšné práce.

„Po domluvě s OSPOD a jedním naším klientem jsme potvrzovali jeho docházení do našeho NZDM a pracovali jsme s ním skrze průběžnou reflexi a motivaci k vykonání veřejně prospěšných prací“ (NP 1)

„Někdo z OSPOD doporučí dítě a my s nimi máme individuální konzultace a někdy je výsledkem potřeba zapojení dítěte do kolektivu nebo jeho socializace, práce s autoritami apod. a to pak děti mohou docházet na klub, což je čistě dobrovolné, ale od OSPOD např. doporučené.“ (NP 3)

„... a doporučování našich služeb.“ (NP 4)

„Občas OSPOD pošle nějaký klienty ve chvíli, kdy jim to přijde jako dobrý nápad.“ (NP 5)

„... jako určitě nám sem někoho občas pošlou, mají naše letáčky, ale není to na té bázi, že by nám zavolala kurátorka a říkala: „Teď Vám zasílám Františka toho a toho...“ Tak takhle to jako není.“ (NJ 9)

„... oni nás informují i ty klienty svoje, takže v tom je ta spolupráce spíše pasivní, ale víme o sobě, ale oni jakoby, kdyby ty jejich klienti potřebovali doučko, nebo s něčím bychom mu mohli být prospěšní, tak oni nás informují - minimálně.“ (NP 10)

U některých informantů se objevuje i spolupráce na bázi společných projektů, případně projektů, do kterých byl jeden subjekt zainteresován. První projekt pojednává o spolupráci s OSPOD, školou a NZDM, kdy se vytipované děti chodí do NZDM doučovat. Druhý projekt se snaží usnadnit práci pracovníkům OSPOD, protože ne každá situace patří do rukou OSPOD.

„Společný projekt XY, kdy jde o externí doučování 2x v týdnu pro celkem 8 až 12 dětí a mladistvých, kteří jsou v péči OSPOD.“ (NJ 7)

„My máme jako naši hlavní spolupráci v posledních měsících, tak je daná na nějakým společným projektu, kdy vlastně pro školy dáváme nabídku. My, a ještě jedna nezisková

organizace a OSPOD tak, aby se školy mohly dobře orientovat podle toho, kam přeposílat děti ve chvíli, kdy přijdou na nějaký obtíž, tak aby to všechno neházeli na OSPOD, protože ne všechno na OSPOD patří, ale aby vlastně věděli, kam se obrátit.“ (NJ 5)

V poslední řadě se informanti zmiňovali o formách spolupráce, která není příliš rozsáhlá mezi ostatními informanty. Pouze jeden informant uvedl doučování společných klientů: *„Takže co se třeba i týká toho doučování, tak nám vytypovávali lidi, kterým ta distanční výuka dělá problémy a třeba jim i hrozí, že budou umístěni do SVP, tak s nima třeba můžeme nějakým způsobem pracovat a zjistit v čem je jako ten problém a zkusit to i z našeho pohledu, protože my nejsme represivní“ (NP 8).* Objevila se i ojedinělá spolupráce, která se týká komunitního setkávání nejen s OSPOD: *„Dále s vedoucí OSPOD pořádáme každoroční besedu se sousedy v prostorách našeho NZDM, kde se snažíme pracovat s místní komunitou. Příchozím vysvětlujeme podstatu a smysl naší práce a fungování našeho zařízení.“ (NP 1).* Jeden informant uvedl pořádání táborů pro společné klienty: *„...jako je to už dlouhodobá tradice, že jezdí s náma na výjezd takovej, kterej máme jednou za rok na týden. Je to vlastně takovej preventivní a zážitkovéj pobyt, kam vlastně jezdí naši klienti, tak klienti kurátorů, a i tam s náma na tejden jezdil jeden z kurátorů a jeden den přijeli nás navštívit další kurátoři plus další pracovníci z OSPOD, aby vlastně ty děcka je poznala i v jiným světle... Dále tam pracujeme na tématech, co tam ty klienti přinášejí, kvůli čemu jsou u kurátorů, anebo něco, co je samotné zajímavé.“ (NP 8).* V posledním případě NZDM a OSPOD společně plánují individuální plán společného klienta: *„Na žádost OSPOD jsme potvrdili společnou klientku a témata, která s námi otevírala ohledně její nepříznivé životní situace spojené s rodinou a bydlením.“ (NP 1)* Jeden NZDM byl jednou přizván na případovou konferenci.

Oblast možnosti další spolupráce

V oblasti možnosti další spolupráce se drtivá většina pracovníků NZDM vyslovila k potřebě účasti na případových konferencích. V některých případech neuváděli nic jiného nežli právě tuto potřebu, která je pro ně velice důležitá a v této spolupráci absentuje.

„Účast na případových konferencích našich klientů, pokud bychom k nim byli přizváni. Myslím, že bychom dokázali být relevantním partnerem jednajícím v zájmu daného dítěte.“ (NP 1)

„Zvat nás na případové konference.“ (NP 7)

„... myslím si, že třeba jako do budoucna by určitě bylo i lepší pracovat ne jenom na našich akcích, jako je ten výjezd či ty skupiny, ale tak třeba i že bysme byli přizvaný na případový konference, anebo že bysme byli ti, kteří je realizují a být vlastně partnerem v té situaci toho klienta.“ (NP 8)

„Uvítala bych případové konference.“ (NP 12)

Dále v rozhovorech převládaly individuální názory na možnosti budoucí spolupráce. Jedno NZDM by uvítalo větší informovanost pracovníků OSPOD o samotné službě NZDM – co služba nabízí a čím by pro ně mohla být prospěšná: *„Větší informovanost všech pracovníků na OSPOD, co jim může NZDM nabídnout.“ (NP 2)*. Další pracovník by uvítal větší zapojení do individuálního plánování společných klientů. Ukázalo se i přání ohledně pořádání letních výjezdů (táborů) pro společné klienty: *„Ještě mě napadají společné resocializační pobyty (v některých částech Prahy fungují)“ (NP 2)*.

Jeden pracovník se zmínil i o situaci, kdy vůle k další spolupráci ze strany NZDM byla, ale bylo mu řečeno, že pracovnice na OSPOD jsou zahlceny prací, a tak by bylo těžké další spolupráci navázat: *„Jako vůle by byla, ale když vím, že pracovnice nám říká, že toho má opravdu hodně a nestíhá.“ (NP 9)*. V poslední řadě jeden pracovník dodává, že další spolupráce není možná, protože každý subjekt pracuje odlišně a řídí se odlišnými zákony: *„Nelze – každý pracujeme pod jinými zákony a jinak.“ (NP 4)*. Jeden pracovník se zmiňuje o preventivním plánování, které by mělo fungovat. Odkazuje se na jednotnost práce, nikoli aby si každý dělal svou agendu a ostatními se nezabýval: *„... že oni jsou ti, kteří by měli preventivně plánovat, jak se bude preventivně pracovat v té lokalitě, tak my můžeme být ti, kdo řekne, co se tam děje a nějak na to reagovat, aby to bylo jako koncepční a ne, že si každý subjekt bude jezdit po své ose a vlastně nevědět, co dělá pravá ruka a co levá. No, aby to bylo jednotný.“ (NP 10)*

Oblast přínosu spolupráce

Největší přínos drtivá většina informantů shledává v rozdílném způsobu práce. V rozhovorech přicházelo plno možností, jak přínos ve spolupráci pracovníci NZDM vidí. První přínos je především v možnosti trávení více času s klientem, na který OSPOD nemá tolik času. Na druhou stranu OSPOD může řešit věci více do hloubky a má mnohem větší nástroje oproti NZDM. Rozdílnost mezi subjekty může být i v přístupu k informacím, kdy každý subjekt

získává informace odlišněji. Rozdílnost práce se může odrážet především v kvalitě a efektivitě práce s dítětem.

„OSPOD nemá tolik času řešit každý případ do detailu, což my tady máme... Máme možnost zažít děti v jiných situacích nežli OSPOD, který zastupuje úřad a vystupuje s jiným statusem nežli my. Naopak OSPOD má informace např. ze školy nebo z jiných institucí, které mohou dopomoci k lepšímu pochopení kontextu celého problému dítěte.“ (NP 3)

„Přínos pro děti v nepříznivé sociální situaci – ohlížíme se na zájem dítěte, tak aby byl život dítěte co nepříznivější“ (NP 4)

„... aby vlastně každá z těch složek pomáhajících se mohla věnovat tomu svému. To znamená, aby OSPOD mohl řešit opravdu těžší věci, kde už je potřeba nějaký vstup do rodiny a nějaká větší angažovanost, a aby věci v uvozovkách „lepšího charakteru“ mohly řešit neziskový organizace, aby tam docházelo k nějakému vzájemnému respektu mezi neziskem a OSPOD.“ (NP 5)

„Přijde mi, že je to oboustranně výhodné – kurátoři mohou své klienty odkázat na naše služby, a my můžeme klientovi pomoci zase třeba z jiného směru.“ (NP 6)

„... a myslím si, že do budoucna by ta spolupráce mohla být větší, že my děláme tohle a oni zas tohle, ale jako když to nějak propojíme se svolením klienta, tak si myslím, že se to dá líp vyřešit při té spolupráci, ve který bychom byli zainteresovaný my, OSPOD, škola, rodina, případně někdo další.“ (NP 8)

„Kvalitnější práce s dítětem. OSPOD dělá to, co my nemůžeme, my děláme to, co OSPOD nemůže. Je to jak používat nůž a vidličku – společně zručněji a efektivněji.“ (NP 12)

„To nevím, jestli je jako úplně systémově domyšlený, ale prostě předpokládám, že vlastně on by měl na obě strany jako fungovat tak, že když oni mají takový lehčí zakázky nebo dílčí úkoly pro ty klienty, tak je můžou realizovat ve spolupráci s nízkoprahem a na druhou stranu prostě, když já mám něco, na co už nestačím, a že jsem v té fázi, že si nevím rady, tak prostě se tam můžu poradit a můžu to i nahlásit těm pracovníkům na OSPOD.“ (NP 13)

Někteří informanti dodávají, že mají větší nadhled nad situací klienta, protože pracovníci NZDM mají ke klientům „partnerský přístup“, přičemž pracovník OSPOD se jeví pro klienty jako určitá represe. Zároveň dodávají, OSPOD může své klienty odkazovat na NZDM, kde

můžou trávit svůj volný čas, za což jsou pracovníci rádi a vidí to také jako velký přínos jejich spolupráce.

„Tak určitě to je takový komplexnější pochopení situace toho klienta, i jako pro něj, že má třeba jako další možnost, na koho se obrátit. Kam jako chodit, nejenom jako řešit ten svůj problém, ale kde trávit i ten svůj volnej čas a být v klidu tam, kde potřebuje být sám sebou nebo jako i s dalšími lidmi, tak to se mi líbí, když nás vlastně jako doporučujou, to je ten přesah toho.“ (NP 8)

„... můžou nabídnout tomu člověku, se kterým pracujou, že jako širší služby, že ho můžou lépe podchytit, že ho zároveň pošlou k nám.“ (NP 10)

Pokud klient dochází do NZDM, může zde získat i informace o pozici sociálního pracovníka. Někteří informanti uvedli, že s klienty rozebírají pozici sociálního pracovníka v NZDM a OSPOD, a tím pomáhají odstranit negativní předsudky klientů ohledně sociálních pracovníků OSPOD.

„... náš úkol je vysvětlovat, jaký je rozdíl mezi sociálníma pracovníkama z OSPOD a pracovníkama u nás. Jako často se stává, že někteří klienti mají trošku obavy jako z toho, že vy jste taky sociální pracovníci, tak co o nás říkáte, neříkáte. No prostě tam vidím ještě, že tam jsou ty obavy „starejch sociálek“, což byl prostě největší strašák OSPOD (smích), ale tak jakoby my těm klientům ...no ... je dobré to předat.“ (NP 8)

Další přínos vidí pracovníci v předávání informací. Pracovníci zdůrazňují významnost formální a neformální komunikace. Pracovníci NZDM jsou velice rádi za všechny informace, které jim OSPOD poskytuje, a to především v případech, kdy si nejsou zcela jisti, zdali se jedná již o situaci, která by se musela nahlašovat.

„Ochota a otevřenost OSPOD na Praze X komunikovat a spolupracovat.“ (NP 2)

„Především informace. Opravdu, jak jsem zmiňovala, od nich máme plno informací, když něco potřebujeme, tak zajdeme za nimi a vše se dá vyřešit s nimi na konkrétní případ.“ (NP 9)

Jako poslední přínos vidí pracovníci NZDM v rovném partnerství mezi pracovníky NZDM a OSPOD.

„Jsme bráni jako relevantní partneři naší městské části.“ (NP 1)

ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

V této podkapitole jsou obsaženy zanalyzované výsledky vycházející ze strukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí působících v hlavním městě Praze.

Oblast spolupráce mezi NZDM a OSPOD

Pracovníci OSPOD uvádějí, jako největší formu spolupráce, přeposílání klientů OSPOD do NZDM, kde mohou klienti nadále využívat dalších služeb, které jim NZDM nabízí. Někteří pracovníci nabízí služby NZDM i rodinám, kde vystupují jako pracovníci OSPOD.

„Oni nám sem nosej letáčky, programy nám posílaj, který maj. Jo samozřejmě každému dítěti to nabízím, ptáme se, jestli už vyhledaly atp.“ (OP 3)

„Takže některé děti jsem tam třeba teďka doporučovala, který měly s nima už navázaný kontakt na ten nízkoprah, tak jsem je doporučovala tam no.“ (OP 8)

„Ano. Jo, samozřejmě doporučujeme.“ (OP 9)

„Tak my tam posíláme klienty, to je jasný jako. Protože oni mají nabídky jak letních aktivit, tak i různých workshopů a i tak ... takže my vlastně všechny klienty, když se jim ptáte v nějaký amamnéze, v nějakým setkání, co maj a co nemaj, co dělaj a nedělaj, tak jim to nabízíme“ (OP 10)

„Tak my tam své klienty přeposíláme. Máme tu i propagační letáčky. Myslím si, že je to mnohem lepší, než kdyby děti litaly ve skupinkách venku a něco tam prováděly.“ (OP 11)

„Většinou se domlouváme, že třeba prostě já tam posílám děti“ (OP 13)

Pracovníci dodávají, že především přeposílají děti do NZDM za účelem doučování, které je pro ně, obzvlášť v této době, velice důležité.

„Spolupracujeme stále, s tím že vlastně samozřejmě je tam hodně v rámci doučování dětí.“ (OP 7)

„Takže určitě a taky plus to doučko dělají, to taky posíláme.“ (OP 14)

Častou opovědí informantů byla forma spolupráce v pravidelném setkávání. Pracovníci OSPOD potvrzují účast na setkáních tzv. balance skupinách a setkáních za účelem výměny vzájemných zkušeností.

„Pravidelné setkávání a sdílení zkušeností, příp. omezených informací.“ (OP 2)

„... vlastně vytváříme takovou preventivně-výchovnou skupinu, takže tam ta skupina ... balance tomu říkáme.“ (OP 7)

„No zaprvé se pravidelně scházíme a využíváme ten program sanace rodiny.“ (OP 8)

Další možnost spolupráce, kterou informanti uvádějí, je využívání víkendových pobytů – táborů na víkend. Na těchto táborech se provádí preventivně-výchovná činnost se společnými klienty, příp. se pracovníci OSPOD přijíždí představit dětem, které spadají do jejich působnosti OSPOD.

„Pořádáme pro naše společné klienty letní tábory.“ (OP 4)

„Jo, spolupracujeme stále, jenom oni vlastně měli mít zážitkovou pobyt na konci října, tam jsme měli vlastně i my ject, tam vždycky jezdíme se podívat za nima, ale to se neuskutečnilo. Ted' je to trošku právě tím covidem takto okleštěný... No a my vždycky na jeden den tam jedeme, protože většinu těch dětí známe, tak vlastně se jako tak neformálně pobydeme s nima.“ (OP 9)

Jeden informant uvádí, že je účasten spolu s NZDM na společném projektu, který má za cíl provázanost škol, OSPOD a NZDM: *„My se teďka snažíme udělat takový projekt, kdy by mělo jít o provázanost základních škol s neziskovým sektorem.“ (OP 6)*. Dále pak jedno zařízení nabízí své prostory OSPOD pro setkávání a vzdělávání budoucích pěstounů: *„Dále taky my jako OSPOD pořádáme přednášky pro nadcházející pěstouny, a klub XY nám poskytuje takto i své prostory.“ (OP 11)*. Jeden pracovník OSPOD potvrdil přítomnost NZDM na případových konferencích: *„... anebo nám tady vypomáhali v rámci případových konference, jo?“ (OP 13)*.

Oblast možnosti další spolupráce

Pracovníci OSPOD v hlavním městě Praze jednoznačně nevyslovili potřebu, co by do budoucna bylo vhodné (společně) s NZDM zavést. Z rozhovorů vychází jen nápady jednotlivých pracovníků OSPOD. Jeden pracovník by rád pořádal skupinové setkávání s rizikovou mládeží za přítomnosti NZDM.

„Co vím, tak jako nízkoprahy jsou klidně, aspoň některý, nakloněny k tomu udělat nějaký skupiny s rizikovou mládeží, to znamená, že by se vytypovaly nějaký děti, a pak by vlastně

probíhaly s těmihle dětmi po dobu tří měsíců vlastně skupinový setkání a nejspíš by to bylo zaměřeno na určitou jednu hlavní problematiku.“ (OP 6)

Jeden pracovník OSPOD by rád uvítal další jednorázové akce, které by mohl doporučovat svým klientům. Zároveň se vyjadřuje k možné obavě klienta z represivního postavení pracovníka na akcích.

„Tak určitě si myslím, že jsou docela fajn ty jednorázové akce, což spíš jde jako takovou dikci těch nízkoprahů, ale třeba jako nějaký preventivní jednodenní jako akce... nevím... jsou čarodějnice, že jo, takže k tomu by tam taky mohli, ale některý děti nás neradi vidí (smích).“ (OP 7)

Objevila se i odpověď, kdy pracovník sdělil, že žádná další spolupráce není potřebná, protože doposud si OSPOD a NZDM s dosavadní spoluprací vystačily.

„Já myslím, že tady ta spolupráce je dlouholetá, poměrně úzká, takže jako ... nevzpomínám si, že by se vyskytlo něco ... pokud se něco vyskytne, tak s nima spolupracujeme, ať to byly třeba ty party dětský, jo? Když se něco vyskytne, tak se domlouváme. Bud' oni nám řeknou, že je nějaký problém větší, který už nějak nehodlají tolerovat na těch ulicích. Že z těch ulic pozorují nějaký větší problém a pokoušíme se to pak spolu řešit anebo naopak my, když se nám se něco objevuje a zase se obracíme na ně, jak nám můžou pomoci ... Jo?“ (OP 8)

Další pracovník dodává, že jako pracovníci OSPOD nemohou být ve společných akcích s NZDM moc angažováni, protože jejich pracovní náplň sama o sobě vychází z represivní pozice.

„Jako my z pozice kurátora do toho nemůžeme být jako až tak angažováni, protože jsme trochu jinak postavení a fakt jako u nás jedou s těma akcema, tak mě nic nenapadá.“ (OP 3)

Velká část pracovníků dodává, že je momentálně nenapadá další možnost spolupráce s NZDM, ale pokud by nějaký impulz přišel od pracovníků NZDM, tak by se nebránili navázat spoluprací.

„Mě asi teď jako nenapadá, ale nebráním se ničemu (smích), takže kdyby přišla nějaká aktivita a někdo nás pozval k tomu, tak já myslím, že budeme jako rádi.“ (OP 9)

„Určitě se tomu nebráním, ale aktuálně mě nic nenapadá.“ (OP 11)

Jeden pracovník OSPOD, který ve své oblasti působnosti nemá žádné NZDM, by přeposílal své klienty do zařízení, kde by mohli trávit svůj volný čas.

„Nevím, jak by to bylo úspěšný s odesíláním klientů, ale určitě bych se o navázání spolupráce snažila, protože v dosahu ... oni jsou líní nějak dojíždět taky hodně. Takže bych tam přeposílala klienty po vzájemný domluvě ... Hlavně bysme měli další instituci, kam bysme mohli poslat děti, aby se nikde necouraly.“ (OP 1)

Oblast přínosu spolupráce

V přínosu spolupráce se pracovníci OSPOD často shodují v tvrzení, kdy NZDM poskytuje kvalitní péče pro klienty. Je to místo, kde mohou děti a mladiství kvalitně trávit svůj volný čas. Zároveň tam klienti naleznou větší prostor pro řešení své tíživé sociální situace. Dále jsou pracovníci rádi, že mají instituci, kam můžou své klienty v nastalé situaci odeslat. V následujících odpovědích se pracovníci odkazují na větší získání důvěry společných klientů skrze pracovníky NZDM.

„V tom, že děti mají výplň volného času ... je v tom taková ta jistota, že se jim věnují, kvalitně se mu věnují, jsou schopný mu pomoci se školou, jsou schopný s ním promluvit vlastně o ledasčem jo, a podobně.“ (OP 3)

„... mám kam ty děti poslat, že vlastně se jim tam někdo věnuje, komu se můžou jako víc svěřit, protože jako tady u nás je to takový samozřejmě já to zapisuju do počítače, že jo, a oni vědí, co řeknou a oni si to můžou přečíst i jejich rodiče třeba že jo, pokud vyloženě to není něco jako, že to dáme do té tajný složky, třeba kdyby byly týraný, ale ty ostatní věci si vlastně můžou přečíst jejich zákonní zástupci. Takže si myslím, že v tom nízkoprahu je to pro ně lepší, že si můžou otevřeně popovídat o tom, co je prostě tíží a zajímá, a tak no.“ (OP 13)

„Takže jako od nějakýho pozitivního trávení volného času, kde oni tu mají u nás i tydlencty skupiny, kde dělají nějaký zkušenosti s dětma, kde si povídají.“ (OP 10)

„...že děti se netoulají venku ve skupinkách a nedělají neplechy. V NZDM mají skvělý prostor k naplnění tohoto času, kde tam mají pracovníci připravený různé programy pro děti.“ (OP 11)

Druhý nejčastější přínos vidí pracovníci OSPOD v samotné komunikaci a v předávání informací mezi subjekty OSPOD a NZDM. Může se jednat i o situace, kdy OSPOD pošle klienta do NZDM, které následně posílá zprávy OSPOD, že dítě službu využívá.

„... hlavně z toho důvodu, že oni v podstatě ... my když už tam pošleme v podstatě nějaký dítě, že mu to jako doporučíme nebo je to i domluvenej krok v individuálním plánu, tak oni jsou tak jako ochotní nám poskytnou informaci, zda tam to dítě došlo.“ (OP 6)

„Přínos spatřuju v tom, jak s námi komunikují. Jsou tam mladý lidi, takže máme hodně jak společné názory a i stejný ... jako... No jako je to dobrý v tomhle. Jsou tam mladý lidi a mají v tomhle jako velký rozsah a chtějí s náma spolupracovat.“ (OP 7)

Poslední přínos, na kterém se shodují pracovníci OSPOD je rozdílnost jejich pracovní náplně s pracovníky NZDM, kdy každý subjekt pracuje s klientem rozdílně, a každý má jiné nástroje pro řešení dané nepříznivé situace dítěte. Díky rozdílnosti práce můžou např. pracovníci NZDM nahlížet na vzniklou situaci klienta jinak a celkově mít širší pohled na situaci klienta nežli pracovník OSPOD, kterému mohou nějaké skutečnosti uniknout. Následně se jeden informant vyjádřil i k propojení veřejné správy s terénem.

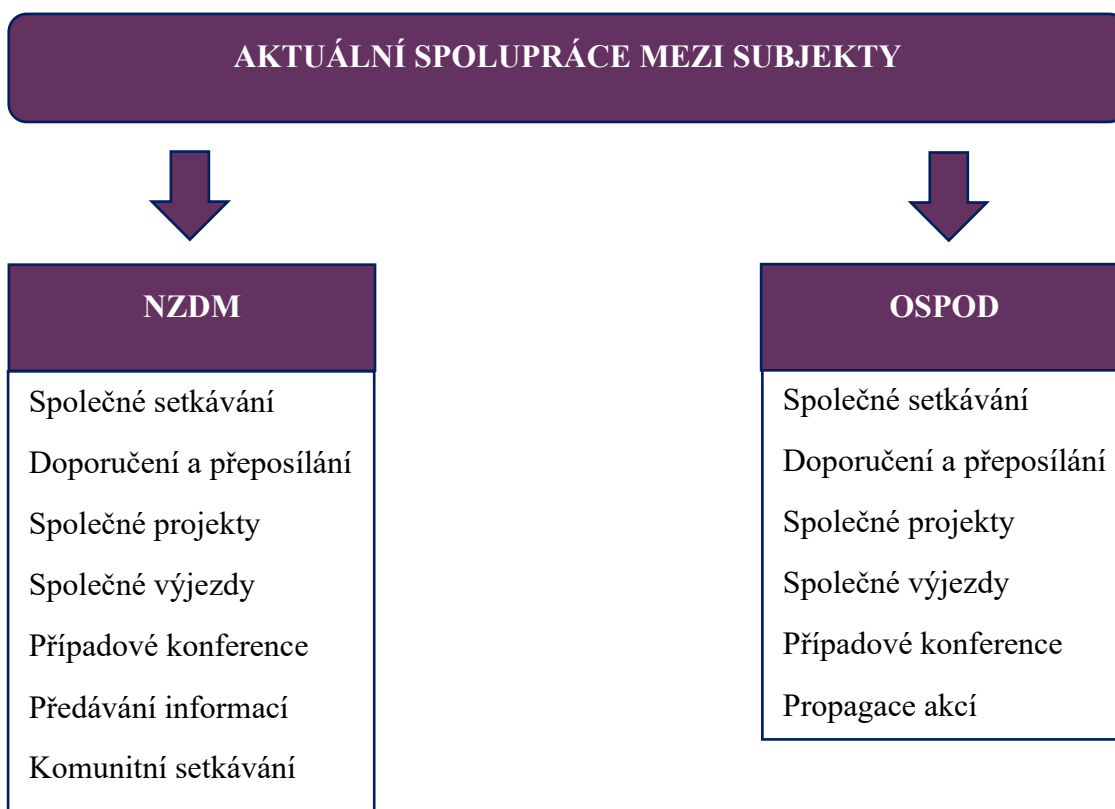
„Propojení státní správy s „terénem“, který má způsob a styl práce s mnohdy stejnými klienty zcela odlišný.“ (OP 2)

„Tak jako vůbec celkově ten širší pohled jako Jako výměna informací, jejich náhled je přeci jenom jinej, než náš náhled. Takže tam ta možnost ... a kor, když to člověk dělá dlouho a měl by jenom tohleto, tak mám pocit, že má klapky na očích trošku, jo? Že má takový jednostranej pohled. Tím, že se takhle scházíme, tak vidíme i jiný ... jak to vnímají prostě jiní.“ (OP 8)

Jeden informant uvedl, že přínos vidí v monitoringu lokality, na který pracovník OSPOD nemá již prostor.

„Že je tady někdo, kdo je jako další na ulici. Někdo, kdo prostě, když se něco děje, tak můžou se tam dojít podívat, anebo když mám třeba tip, že se někde víc kouří ... nebo víc i schází, tak se tam můžou přijít podívat, a není to prostě ze strany tý restrikce. Je to nabídnutá pomoc.“ (OP 13)

6.2.4 Shrnutí výsledků spolupráce z hlavního města Prahy

Pracovníci nízkoprahových služeb pro děti a mládež a pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí se shodují v pěti bodech, které vycházejí ze všech rozhovorů z hlavního města Prahy. Konkrétně se jedná o společné setkávání; doporučení a přeposílání klientů; společné projekty; společné výjezdy a případové konference.

Ohledně **společného setkávání** informanti uvádějí, že se setkávají především kvůli výměnám informací, které jsou potřeba pro kvalitnější a efektivnější práci s klienty. Jeden informant uvedl, že je potřeba se jednou za čas „oksichtit“ a poznávat se mezi sebou. U některých subjektů společné setkávání probíhá častěji, např. když se objeví problémový klient. Některé subjekty se vidí pouze jednou ročně. Tato setkání jsou velmi důležitá především kvůli výměně zkušeností mezi pracovníky, a dále sdílení těžkých situací, do kterých se pracovníci dostali. Společné setkávání může probíhat v rámci různých skupin, které subjekty samy vytvářejí, případně jsou do takových skupin přizvány. Informanti uvádějí, že již byli zváni na setkávání poskytovatelů sociálních služeb, které své služby poskytují dětem a mládeži. V této skupině se nejčastěji předávají informace o aktuálních trendech u dětí a mládeže, sdílejí se zkušenosti a vykazují se informace získané z monitoringu.

Pracovníci OSPOD především dodávali, že nejčastěji **doporučují** služby NZDM rodinám, ke kterým pracovníci docházejí anebo rovnou **přeposílají** své klienty do NZDM. V Praze je důležité podotknout, že OSPOD musí znát NZDM ve svém působišti, protože v určitých rozhovorech pracovníci OSPOD nevěděli o existenci NZDM ve svém působišti. To může být chyba také i na straně pracovníků NZDM, kteří mohou na úřadech méně prezentovat služby NZDM. V rámci doporučování služeb pracovníci OSPOD prezentují svým klientům akce pořádané NZDM. Pracovník OSPOD musí mít letáčky od NZDM o konané akci.

Často byly v rozhovorech zmiňovány **společné projekty**, případně projekty jednoho subjektu, pod který spadá činnost subjektu druhého. Více se zmiňoval projekt uskutečňovaný NZDM, tzv. balance skupiny. Jedná se o skupiny, které mají preventivně-výchovný podklad. Na základě tohoto projektu jsou v prostorách NZDM uskutečňovány preventivní programy/přednášky pro vytipované děti od kurátorů či od škol, které jsou vždy zaměřeny na určité téma (agresivita, návykové látky, šikana aj.). Další projekt si klade za cíl usnadnit práci pracovníkům na OSPOD, kdy NZDM spolupracuje také i se školou a spolu vytváří informativní aktivity k tomu, aby se žáci a jejich rodiny nemuseli vždy obracet pouze na pracovníky OSPOD. Jsou případy, kdy může pomoci s danou nepříznivou situací i jiná instituce/pracovník, bez toho, aby se muselo přicházet za pracovníkem OSPOD.

Společné výjezdy (tábory) se ukázaly dle rozhovorů jako další důležitá forma spolupráce. Tyto výjezdy nejsou často na dlouhou dobu. Velmi často jsou to pouze víkendové výjezdy určené pro klienty NZDM případně i klienty OSPOD, které mají stanovené určité téma a cíl (např. preventivní aktivity, větší propojení klientů mezi sebou aj.). Z jednoho rozhovoru vyšlo najevo, že je již tradicí výjezdu počítat s příjezdem pracovníků OSPOD na určené dny, aby poučili děti a mládež o jejich pracovní funkci, a tím se snažili zbavit dětí zažitých předsudků „sociálka bere děti“, a tím si získali i větší důvěru dětí a mládeže.

U **případových konferencí** vyšlo najevo, že je využívá pouze jedno NZDM s OSPOD. Ovšem tato spolupráce byla prozatím užita jen v jednom případě a již delší dobu se to neopakovalo.

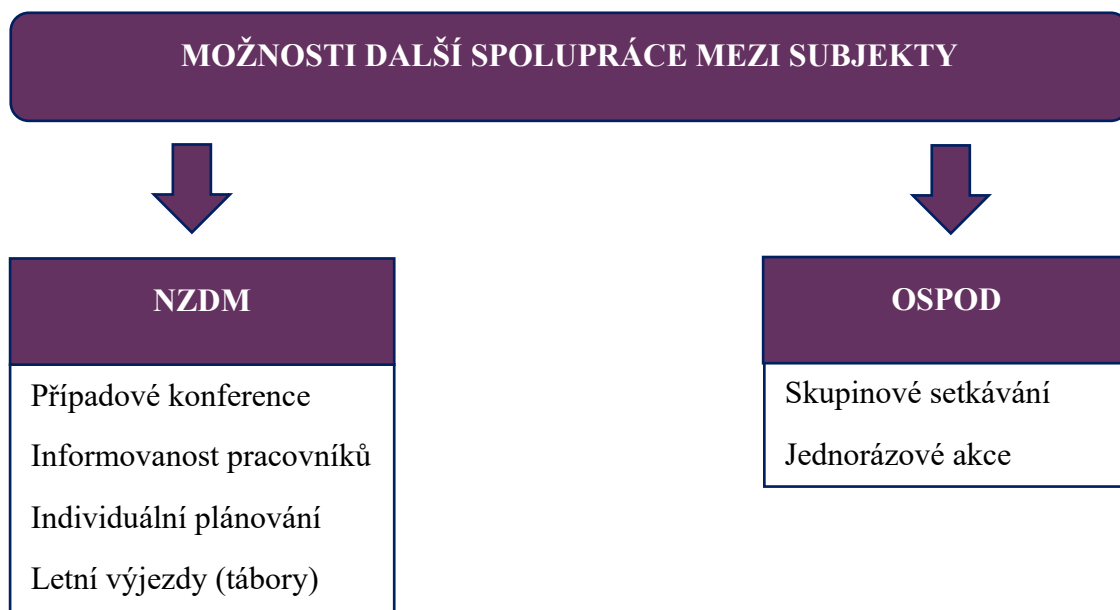
NZDM dávalo více najevo, že jejich spolupráce s OSPOD je především na bázi **předávání informací**. OSPOD předávání informací spojoval spíše se společným setkáváním, nicméně předávání informací také potvrdil. Předávání informací může mít různé úrovně:

- Směrem k NZDM – nastává ve chvílích, kdy pracovníci z OSPOD potřebují sepsat posudky na společné klienty, kteří využívají služby NZDM. Především tato potřeba je u klientů, u kterých hrozí brzké odebrání od rodiny. V některých případech pracovníci

NZDM dávají zpětnou vazbu OSPOD, zdali k nim dochází určitý klient a jestli využívá služby NZDM aktivně, aby to měl OSPOD tzv. „pod kontrolou“.

- Směrem k OSPOD – v situacích, kdy pracovník NZDM narazí na složitý případ, se kterým si neví rady, jak postupovat dál. Proto si pracovníci NZDM chodí pro legislativní rady k pracovníkům OSPOD, jak by měli dále postupovat s klientem, případně zdali to již není případ na nahlášení. Dále se může jednat o předávání letáčků a informací ohledně akcí konaných NZDM, aby je mohli pracovníci OSPOD doporučovat svým klientům.
- Oboustranné předávání informací – v Praze probíhá především díky společným setkáváním, které jsou uvedeny výše.

Jediný pracovník sdělil formu spolupráce na základě **komunitního setkávání**, které se koná jednou ročně a princip spočívá v tom, že pracovníci OSPOD a NZDM sdělují místním obyvatelům podstatu a smysl jejich práce, případně jaký mají pro komunitu přínos.

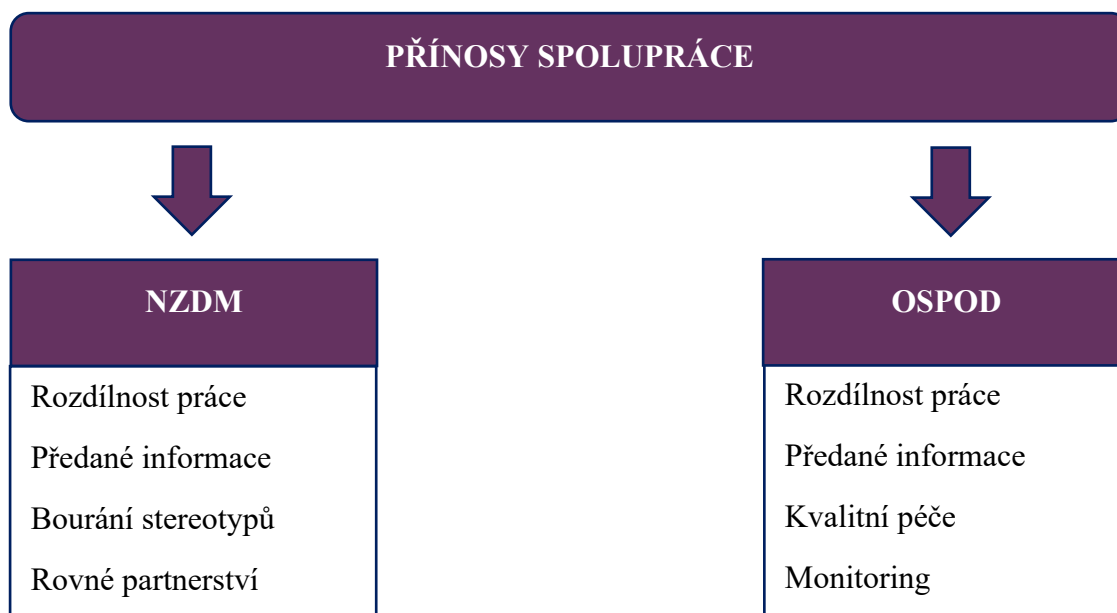

V rozhovorech s pracovníky NZDM se téměř většina pracovníků vyslovila k potřebnosti **případových konferencí**. Téměř žádný NZDM není zván na řešení problematické situace u dítěte v rámci případové konference, což by si skoro všichni pracovníci z NZDM přáli. Uvádějí, že by mohli být dobrým partnerem v řešení právě této situace, kdy oni jsou vesměs odborníky na život mladých lidí a mohli by přispívat i svými zkušenostmi jak z klubu, tak i z terénu. Z výzkumu vyplynulo, že na případových konferencích bylo přítomno pouze jedno NZDM, a to pouze ojedinele.

Posléze se jednalo pouze o jednotlivé individuální nápady od pracovníků NZDM, kdy jeden pracovník NZDM by uvítal do budoucna větší **informovanost pracovníků OSPOD** o náplni služby nízkoprahového zařízení, a také aby OSPOD znal NZDM, které má ve své působnosti. Dále pak jeden pracovník NZDM naznačil, že by se rád účastnil **individuálního plánování** u společných klientů s OSPOD, kdy bylo poukazováno opět na rozdílnost práce, která by velmi přispěla k efektivitě práce s klientem. V poslední řadě se vyslovili pracovníci k možnosti spolupráce na bázi **letních**, případně **víkendových zájezdů**, které již byly popsány výše.

Rozhovory s pracovníky OSPOD ukázaly, že není vyžadována jednoznačná potřeba další spolupráce, tak jako vyvstala u pracovníků NZDM. Pouze jeden pracovník OSPOD se vyjádřil k možnosti spolupráce na bázi **skupinových setkání s rizikovou mládeží**, se kterou se odkazoval na tzv. balance skupiny, které jsou v jiných spolupracích NZDM a OSPOD pořádány. Poté jeden pracovník uvažoval o možnosti pořádání **jednorázových akcí** NZDM, které jsou vždy pro OSPOD vítané. Pracovníci OSPOD by je rádi propagovali a zasílali tam své klienty s rodinami. Dále pak je nutné podotknout jiný rozhovor, kdy informant uvedl, že tyto akce jsou sice skvělé, ale je těžké na ně osobně docházet ze samotné pozice kurátora pro děti a mládež, protože je tato pozice stále brána jako součást restriktivního orgánu, a tak nejsou dětmi a mládeží na těchto akcích moc vítány.

Objevily se i protikladné názory pracovníků OSPOD, kdy jedni tvrdí, že další spolupráce s NZDM není potřebná, protože dosavadní funguje na skvělé úrovni. Druhá strana pracovníků OSPOD dodává, že je momentálně nenapadá další možnost, jak spolupracovat s NZDM, ale kdyby přišel nějaký nápad ze strany NZDM, byl by u nich velmi vítán. V opačném případě by velká většina pracovníků NZDM ráda navázala plno další spolupráce, ale objevil se i jeden názor, kdy informant definuje, že další spolupráce není možná, protože každý subjekt pracuje jinak a používá k tomu i jiné zákony. Další pracovník by rád navázal spolupráci, ale od pracovníků z OSPOD byl obeznámen, že z časových důvodů pracovníků OSPOD není možné provádět další spolupráci.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a orgány sociálně-právní ochrany dětí se shodují ve dvou základních přínosech, které vidí oba subjekty stejně – rozdílnost práce a předané informace.

Každý subjekt má své nástroje a možnosti práce s klientem. Pracovníci NZDM vnímají přínos především v **rozdílnosti práce**, kdy OSPOD řeší legislativně ty těžší případy a má plno informací i z jiných zdrojů, ale nemá tolik prostoru na trávení času s klientem, aby určitá témata probral více do hloubky, což pracovníci NZDM zvládají. Pracovníci OSPOD jsou zase rádi, že mají kam své klienty odkazovat. Zároveň jsou rádi, že situaci klienta vidí další odborník z jiného úhlu, který zrovna pracovník OSPOD vidět nemusí.

Pro oba subjekty jsou důležité **předané informace** mezi sebou. NZDM je rádo za každé informace od pracovníků OSPOD, když se u nich objeví problémová situace klienta, se kterou si zcela neví rady. OSPOD na druhou stranu rád dostává informace od NZDM, zdali jejich klient využívá služby a jestli tam vůbec dochází. Zároveň vnímá pracovníky NZDM jako mladý kolektiv pracovníků, který jim předává trendy mladistvých klientů.

Ukázalo se, že NZDM pomáhá OSPOD v **bourání stereotypů** v případech, kdy pracovníci NZDM vysvětlují pozici sociálního pracovníka na OSPOD, kdy vlastně i samotný pracovník NZDM může být sociálním pracovníkem. V těchto případech klient může začít více důvěřovat pracovníkům OSPOD. V poslední řadě pracovníci NZDM vidí přínos v **rovném partnerství** mezi sebou.

Pracovníci OSPOD vnímají dále přínos v **kvalitní péči o klienty** v prostředí NZDM, kde mohou klienti efektivně a kvalitně trávit svůj volný čas jinak než zahálčivým způsobem mimo prostory NZDM. Zároveň zdůrazňují i kvalitu práce pracovníků NZDM, kteří se starají o své klienty, a to především v rozhovorech na těžká témata. Následně se jeden pracovník OSPOD zmínil o důležitosti poskytování informací z **monitoringu lokality**, na kterou by sám pracovník OSPOD neměl čas, a tak jsou pro něj tyto informace od pracovníků NZDM velmi přínosné.

6.3 ANALÝZA PŘÍČIN NESPOLUPRÁCE MEZI NZDM A OSPOD

V kapitole nespolutrácce mezi NZDM a OSPOD budou sepsány výsledky ze zakódovaných a posléze zanalyzovaných polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů získaných od pracovníků nízkoprahových služeb pro děti a mládež a pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Data z obou subjektů byla získávána na území Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Kapitola nespolutrácce v sobě má obsaženy důvody nespolutrácce mezi těmito subjekty a bariéry spolutrácce, které jim znesnadňují navázat plnou spolutrácí.

6.3.1 Jihočeský kraj

NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Oblast nespolutrácce mezi NZDM a OSPOD

Menší část NZDM v Jihočeském kraji uvádí, že s pracovníky OSPOD nespolutracuje. Zároveň bylo zjištěné, že důvody k nespolutrácí jsou různé, avšak nejvíce se objevuje důvod, kdy **prozatím nebyla spolutrácce nutná**. Pracovníci uvádějí, že s OSPOD spolutracovali pouze na jedné klientské zakázce a od té doby další spolutrácce navázána nebyla.

„Spolutrácce byla navázána jen v minulosti, kdy se řešil jeden případ klienta. Během mého působení v organizaci však nebylo nutné spolutracovat s OSPOD.“ (NJ 11)

„Jelikož zatím nebyla potřeba spolutracovat s OSPOD ... Skrze nízkoprah jsem jen jednou nabízela chlapci pomoc v tom smyslu, že bych s ním zašla na OSPOD jako morální podpora.“ (NJ 15)

Další důvod nespolutrácce je **využívání jiných služeb**, které pracovníkům OSPOD **nabízejí více možností**, jak efektivně působit na situaci klienta.

„Spolupráce nebyla navázána asi z důvodu, že cca 2 měsíce po otevření NZDM začala v dané lokalitě fungovat i sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi – OSPOD tedy začal využívat (a nadále využívá) ke spolupráci tuto službu, protože pracovníce mohou chodit dělat šetření do rodin, aj.“ (NJ 6)

„I přes to máme s OSPOD v rámci jiných služeb, které nabízí naše organizace, skvělou spolupráci.“ (NJ 15)

Objevil se i názor, kdy ve spolupráci brání **nemožnost nabízet terénní služby**, které Jihočeský kraj nepodporuje.

„... jako NZDM nemáme od kraje podporovanou terénní formu služby, tedy můžeme fungovat pouze ambulantně v NZDM – pro OSPOD tedy nemožnost nás „využít“ pro spolupráci v rodině.“ (NJ 6)

Další jednotný názor ukazuje na problematiku **nedostatku personálu** v NZDM: *„...v podstatě bych to vzala tak, že já jsem tam vlastně na kratší úvazek, a pak tam jsou ještě další pracovníci v sociálních službách. Čili bych i jako řekla, že nedostatek personálu, který by stihnul odhalovat vlastně nějaký ty potíže.“ (NJ 4).* Dále pak jeden pracovník uvádí, že oběma subjektům **chybí informovanost a provázanost mezi pracovníky**: *„Nevim, nevím, proč to zrovna nejde, zatím přemýšlím. Jako není ta informovanost v tomhleto OSPOD bych řekl. My vlastně taky moc ne. Jako samozřejmě u nás byly pracovníce z OSPODU nebo tadyto. Byli jsme i na návštěvě minulej rok u nich, ale ta provázanost není tak velká a nevím, proč. Nevím, proč to tak je.“ (NJ 8).* Poslední důvod nespolupráce v Jihočeském kraji je **vzdálenost mezi subjekty**, která brání v intenzivnější spolupráci: *„Dalším faktorem je asi vzdálenost OSPODu od lokality, ve které se nachází NZDM – OSPOD, proto OSPOD raději využije sociálně aktivizační služby, které mohou udělat šetření a OSPOD nemusí lokalitu navštěvovat.“ (NJ 6)*

Oblast bariér spolupráce mezi NZDM a OSPOD

Pro NZDM z Jihočeského kraje je největší bariérou ve spolupráci s OSPOD především **mlčelivost a anonymita**, ke které se vyjádřila téměř většina informantů. Někteří dodávají, že problém nastává nejen v samotné mlčenlivosti, ale především v porušení důvěry u klientů, pokud zjistí, že se o nich hovoří s pracovníky OSPOD. Dále se ukazuje, že někteří pracovníci upozorňují na nedostatečnou provázanost služeb, která nejde plnohodnotně nastavit bez porušení mlčenlivosti. Provázanost, ve které by se nastavilo, která služba bude dělat např.

konkrétní kroky s rodinou a která služba by se mohla věnovat dětem atd. To nadále souvisí také s informovaností, kdy pracovník NZDM nemůže sdělit pracovníkům OSPOD, že k nim dítě dochází, i kdyby to byl jejich společný klient.

„Možná oboustrannou mlčenlivost, kdy my nemůžeme přímo říct, zda k nám klient dochází, ačkoli víme, že je i klientem OSPOD. A naopak.“ (NJ 2)

„Napadá mě právě porušení mlčenlivosti v očích uživatele NZDM (porušení důvěry uživatele) – je problém, když se například uživatel dozví od pracovníka OSPOD informaci, kterou sdělil jen v NZDM ... tak je zde určitě obava, že pokud by nás uživatelé viděli častěji komunikovat s pracovníky OSPOD, tak by k nám mohli ztrácet důvěru“ (NJ 6)

„Určitě legislativa – OSPOD nesmí sdělovat informace o klientech.“ (NJ 13)

„Já bych řekla ta mlčenlivost. Nemůžete vlastně u klienta, ani holky u nás nějak mimo kolektiv probírat ... někdy je to prostě na škodu, protože holky ze sociálky to berou jako všechno pozitivně a někdy mi prostě ta provázanost chybí.“ (NJ 14)

„Bariéru však spatřuji v prolomené důvěře s klientem kvůli porušené anonymitě. Důvěra s klientem je totiž v NZDM to nejdůležitější.“ (NJ 15)

Tuto **povinou mlčenlivost** ze zákona však **porušují někteří pracovníci**, kteří se baví mezi sebou na neformální úrovni, která je častokrát mnohem ku prospěchu oproti tomu, kdyby pracovníci OSPOD a NZDM klientské situace řešili pouze na formální úrovni. Zároveň je to výhodné pro menší města, kdy každý může mluvit o přezdívkách klientů (nesdělovat konkrétní jména), které ve městě zná každý, a tím tuto povinnost obcházejí. Někdy je to bohužel poslední možné východisko, jak nejlépe pomoci klientovi, i když je to za jeho zády. V dalších případech pracovníci tuto mlčenlivost obcházejí pomocí trojstranných dohod mezi klientem-OSPOD-NZDM.

„... ale naštěstí OSPOD to vždy projednává s klienty, takže ví a souhlasí s tím, že o nich budeme vědět i my.“ (NJ 3)

„Proto jsem jako říkala, tak nějak neformální dávání si informací, protože ve chvíli, kdy by to šlo na oficiální úrovni, tak o tom musí být zápisy. Je pravda, že ten OSPOD pak s tou informací, kterou by dostal od nás, mohl jednoduše pracovat, protože ve chvíli, kdy by ta informace byla oficiální, tak by bylo jednodušší s tou informací operovat, ale zase pro nás by to byla ztráta důvěry těch klientů.“ (NJ 12)

„Někdy i neformálně řešíme, jak kterej je to klient, a co a tak, ale vlastně to děláme jakože za zády. Neříkáme sice jméno, ale stejně to všichni víme, o koho jde.“ (NJ 14)

Pracovníci NZDM vyjádřili bariéru také především v **předsudcích k pracovníkům OSPOD** ze strany klientů. To jsou situace, kdy klienti berou pracovníky OSPOD jako ten represivní orgán, který pouze „bere děti“ a klienti tak k nim nemusí mít plnou důvěru. Tento stereotypní názor podle jednoho informanta častokrát přebírají klienti od svých rodičů.

„Předsudky pracovníků a klientů (pokud jsme doporučení OSPOD, represivním orgánem, mnozí nám nedůvěřují a bojí se, co OSPOD nasdílíme)“ (NJ 5)

„Určitě to jsou to i předsudky mezi uživateli - pracovníci OSPOD jsou mezi nimi bráni jako obávaní pracovníci (rodiče je tak vnímají a přenášejí to i na děti). Tedy, i když se jako pracovníci NZDM snažíme tento předsudek mírnit.“ (NJ 6)

Ukázala se i bariéra, kdy si pracovníci stěžují na **nerovnost mezi subjekty**. Dále pak jeden informant uvádí, že každý má jiný druh práce, a proto je těžké spolupracovat. Zároveň dodává, že **chybí informovanost o službách** k tomu, aby mohli na něčem společně spolupracovat, tzn. že také **chybí větší provázanost služeb**, kdy by každá služba byla odpovědná za každou složku pomoci rodině. Provázanost, kdy by se OSPOD více staral o rodinné problémy a NZDM by mohlo více pracovat s dětmi.

„Nejsme rovnocennými partnery, tedy naše pozice v rámci témat, která sdílíme“ (NJ 1)

„Možná že tak. Že jsme každej na svém dvorečku, nebo na rybníčku (smích) a těžko hledat společnej most. Nebo něco takovýdlehého, že asi ta informovanost tam není, jakože to, co bysme měli společnýho a tak no. Spíš možná naše nadutost (smích).“ (NJ 8)

„Někdo, kdo pracuje s rodinou a jejich děti chodí sem, tak si myslí, že by ta provázanost těch služeb měla určitě být. Jako vím, že je každá služba jiná, i ta práce, ale bylo by to dobrý, kdybychom se mohli takhle domlouvat, že v rodině budete dělat tohle a děti u nás zase tohle. Každá služba je jinej projekt a každá služba má mlčenlivost. Pokud nedá klient souhlas, tak to postě nepropojíte.“ (NJ 14)

Pracovníci NZDM ovšem **nechtějí být „prodloužená ruka“** represivního orgánu OSPOD, a proto s ním nechtějí navázat stoprocentní spolupráci.

„... plus nechceme být represivní, vymáhající rukou OSPOD. Je třeba si držet hranice (toho, kam my můžeme/chceme zajít).“ (NJ 5)

Jeden pracovník se vyjádřil k **absenci legislativně ukotvené spolupráce** mezi těmito subjekty: „Ze zákona jsme povinni např. plnit oznamovací povinnosti při ..., naopak žádný zákonný závazek ke spolupráci OSPOD s NZDM není.“ (NJ 1)

Dále se ukázala jako bariéra **časté střídání pracovníků** na OSPOD: „jako „problém“ ve spolupráci vidím i časté střídání pracovníků OSPOD, kteří mají na starost lokalitu, ve které se NZDM nachází“ (NJ 6)

Pár pracovníků se vyslovalo k tomu, že žádné bariéry ve spolupráci již nevnímají.

„Já si myslím, že to, co jsme si nastavili, stoprocentně funguje. Zatím jsem nenašla žádný jako nic, co by nefungovalo, takže nic víc nastavenýho nemáme. Takže já jsem vlastně takhle spokojená, protože jsme měli schůzku, kde jsme si řekli, co očekáváme, a tak je to v pořádku.“ (NJ 10)

ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

Oblast nespolupráce mezi NZDM a OSPOD

Oproti rozhovorům s pracovníky NZDM se **pracovníci OSPOD vyjádřili k nespolupráci odlišněji**. Většina pracovníků OSPOD uvedla, že s NZDM spolupracuje, a proto není tolik výsledků v této podkapitole. Je pouze otázkou, zdali pracovníci OSPOD opravdu tolik spolupracují s NZDM, jak uváděli v rozhovorech či naopak zdali se pracovníci NZDM cítí přehlíženi, a přitom tam nějaká forma spolupráce mezi subjekty, kterou NZDM opominulo, probíhá. Případně konkrétní forma spolupráce nemusí být pro dotazovaného pracovníka tak intenzivní, aby ji označil za spolupráci, ale za ojedinělou akci.

Z informací od pracovníků OSPOD z Jihočeského kraje vyplývá, že jediná spolupráce je na bázi předávání informací ohledně návštěvnosti klienta, který je zároveň i klient OSPOD. **Ohledně další spolupráce nikdy žádná komunikace neproběhla** a samotný dotazovaný pracovník OSPOD s pracovníky NZDM vůbec nekomunikuje.

„... nevím na jaké bázi by ta spolupráce měla být, jo? Jako když my si požádáme, zdali tam někdo dochází, tak nám ty informace poskytnou, ale jinak nechtějí abychom věděli, kdo tam jak chodí jako i mimo to, jako aniž bysme vyloženě žádali, takže tam nějaká mlčenlivost je, aby ty děti se cítily v bezpečném prostředí, že tam na ně jako nemůžeme - si myslím.“ (OJ 8)

Další pracovník OSPOD se odkazuje na to, že v Jihočeském kraji se tyto služby navzájem znají a mají o nich také zpětnou vazbu, především od společných klientů. To nastává v situacích, kdy se oba subjekty vyskytují v malém městě. V tomto případě pracovník OSPOD dostává **negativní zpětnou vazbu o NZDM** v jejich působišti, kdy se před budovou prodávají cigarety mezi klienty a pracovníci NZDM s tím nic nedělají. Zároveň **děti radši tráví volný čas někde jinde** než v NZDM, kam chodí pouze „problémové“ děti a mladiství. Dále se pracovník odkazuje na **absenci komunikace** mezi pracovníky, a také **lokalitou působišť NZDM**, kde poukazuje na potřebnost služby NZDM pouze pro větší města.

„Tak jako ne, že by se tam necítily dobře, ale v tom klubu si děti navzájem prodávají cigára a před klubem kouří, a tak ty děti radši tráví svůj volný čas venku nebo v lese. Přece jsme jen malý město. Myslím si, že ty NZDM jsou vhodné pro větší města jako jsou třeba Budějce, kde toto řeší mnohem více než tady u nás. Zároveň mne pracovníci vůbec nekontaktují a já tam ani za ty dva roky, co tu pracuju jsem tam nebyla (smích). Oni vlastně nekontaktují mne a já zase nemám potřebu kontaktovat zase je.“ (OJ 16)

Oblast bariér spolupráce mezi NZDM a OSPOD

Velká většina pracovníků OSPOD z Jihočeského kraje se shoduje stejně tak s pracovníky NZDM, kdy uvádí jako největší bariéru **mlčenlivost a anonymitu**. Někteří pracovníci sdělují, že chápou situaci pracovníků NZDM, kdy by se mohla narušit důvěra mezi pracovníky NZDM a jejich klienty. Jeden pracovník považuje mlčenlivost jako základní kámen, který určuje hranice spolupráce NZDM a OSPOD.

„No možná někdy ta mlčenlivost, že prostě asi jsme vždycky na hraně, co si můžeme říkat, a co už bysme jako neměli ... Ale rozumím tomu, že oni zase tím získávají potřebnou důvěru, že kdyby tam to dítě přišlo a rovnou jim řeklo, jak se jmenuje, kde bydlí, tak se třeba neotevře a nedostanou se do hloubky řešení problému.“ (OJ 1)

„Vlastně bariéra je tam, že jsme v podstatě všichni vázáni jako mlčenlivostí, jo, takže nemůžeme jakoby přímo, já nevím, pokud chceme navázat dítě na nějakou tu službu, tak musíme hlavně jít především přes rodiče, musíme se setkat. Nemůžeme si vlastně sdělovat nějaké informace o klientech vzájemně. Kdybych třeba zavolał, já nevím, do nízkoprahu a zeptal se na nějaké dítě, taky mi to nesdělili“ (OJ 2)

„Právě ta mlčenlivost a anonymita těch jejich klientů samozřejmě nastavuje přesný ty pravidla tý naší spolupráce“ (OJ 14)

Zároveň pracovníci OSPOD se shodují s pracovníky NZDM na zásadách **prolomení mlčenlivosti**, kdy většinou používají přezdívky klientů, které v malém městě zná každý anebo uzavírají trojstranné dohody mezi klientem-OSPOD-NZDM. Prolomení mlčenlivosti může nastat pouze za souhlasu klienta, případně v povinné ohlašovací povinnosti.

„Ta mlčenlivost se asi dá taky ošetřit, jak říkám my to tady máme v té smlouvě, a to vlastně ten klient v podstatě taky podepisuje, že dává souhlas neziskovce a nám o výměně informací, takže tohle je samozřejmě ošetřený, ale jen když ten klient chce.“ (OJ 4)

„Ale když je to ta trojdohoda, když mi to klienti, když toho klienta doporučíme, tak je to v podstatě, že kdyby to nedodržel, tak on v podstatě ví, že bysme mohli přijímat další opatření, tak taky musí dávat souhlas s tím, že jsme informovaný o tom, a o té spolupráci, jak ta spolupráce s tím zařízením probíhá ... ale v podstatě jde o to, abychom věděli, zdali tam klient docházel, a co by nám doporučili.“ (OJ 6)

„Zákon také umožňuje prolomit mlčenlivost explicitně vyjádřeným souhlasem klienta.“ (OJ 11)

„No, no, tak podle přezdívek my víme, jaký ty děti mají přezdívky, takže my víme, o kterých dětech se pracovnice baví a určitě máme tady i trojstranné dohody.“ (OJ 15)

Někteří pracovníci se vyslovili k **předsudkům vůči pracovníkům NZDM**. Následně se pak shodují v tom, že předsudky k nim mohou mít také pracovníci NZDM. Dále se odkazují na bariéru, kdy NZDM je **anonymní služba** a OSPOD je **represivní orgán**, což může být překážka ve spolupráci.

„No, určitě tak jakože to mají právě ty neziskovky představu, jako že my jsme tady v podstatě jak to máme v klidu, a jak jsme hodně zapáčený, a že oni nejsou, ačkoliv to v podstatě...“ (OJ 6)

„Předsudky oboustranné (OSPOD neakceptuje odbornost a profesionalitu neziskového sektoru. Nezisk na druhou stranu vnímá OSPOD byrokraticky.) Při vzájemné komunikaci z mé zkušenosti předsudky mizí.“ (OJ 11)

„Tak samozřejmě ty klienti jsou tam anonymně. Oni se na nás jako úplně neobrací s každou věcí, kterou řeší, aby vlastně trošku přece jenom ... ta kuratela je nejen nástroj pomoci, ale i

nástroj, že jo, nějaký represe, takže oni semnou nemůžou spolupracovat otevřeně jako.“ (OJ 14)

Posléze se v rozhovorech vyskytovaly názory jednotlivě. Jeden pracovník si stěžuje na **přehnanou starost neziskového sektoru**: *„No a někdy prostě třeba ze stran těch neziskovek je jako velká snaha těm rodinám jakoby pomáhat a někdy možná třeba až z mého pohledu... a nemusí to být zrovna moc efektivní.*“ (OJ 4). Dále se v rozhovorech ukázala bariéra, kdy se **rodiny musí o pomoc přihlásit samy**, jinak službu využívat nemohou – mají to tak nastavené v metodice služby: *„Jediná bariéra je taková, že organizace má nastaveno v metodice, že rodina musí žádat sama.*“ (OJ 7). Jeden pracovník OSPOD vysvětluje, že spolupráce není zcela možná, protože OSPOD zaměstnává **málo pracovníků** na mnoho práce, a tak bohužel další aktivity pracovníci OSPOD nestíhají: *„Zkrátka by nás muselo být víc, abychom takový aktivity dělali. Člověk je z tolika papírování otrávenej a už nechce nic dělat navíc. To není jen můj názor, ale kdybyste se zeptal všech, tak by Vám to potvrdili i na jiných OSPOD.*“ (OJ 6). Jedna pracovnice sděluje o problémech v celkové komunikaci mezi subjekty: *„No, jak jsem už říkala, jediné, co mě napadá, je to, že není mezi námi vůbec žádná komunikace.*“ (OJ 16). V posledním případě jedna pracovnice udává jako bariéru neochotu společných klientů spolupracovat: *„Neochota těch klientů (smích).*“ (OJ 5)

V rozhovorech často padala slova o **absenci bariér** mezi těmito subjekty.

„Ale jako my s nízkoprahem problém nemáme. Tady máme vztahy dobrý. Město je malý, známe se tady osobně, takže si dokážeme vlastně vždycky najít nějakou tu cestu – vyhovět si a říct si o tom problému.“ (OJ 5)

„V tuhle chvíli, jak my to máme ve městě XY na OSPOD nastavený, tak žádnou bariéru nevnímám, opravdu jsme si to tak individuálně vykomunikovali, že jako spolupracuje se nám dobře.“ (OJ 15)

DŮVODY NESPOLUPRÁCE MEZI SUBJEKTY

NZDM

Vzdálenost
Spolupráce zatím nebyla nutná
OSPOD využívá jiné sociální služby
Nemožnost poskytovat terénní služby
Nedostatek personálu
Informovanost o službě

OSPOD

Vzdálenost
Chybí komunikace mezi námi
Negativní zpětné vazby

BARIÉRY VE SPOLUPRÁCI

Mlčenlivost a anonymita
Předsudky k pracovníkům
Nerovnost mezi subjekty
Informovanost o službě
Chybí provázanost o službě
Nedostatečné legislativní ukotvení spolupráce
Časté střídání pracovníků

Mlčenlivost a anonymita
Předsudky k pracovníkům
Odlišnost práce
Nedostatek personálu

6.3.2 Hlavní město Praha

NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Oblast nespolupráce mezi NZDM a OSPOD

V hlavním městě Praze bylo zjištěno, že nespolupráce mezi NZDM a OSPOD je opravdu v malé míře. K nespolupráci se vyjádřilo velmi málo pracovníků NZDM. Jeden pracovník NZDM vypovídal o tom, že **OSPOD s nimi nechce spolupracovat** a ohlíží se pouze na svou práci a nechce se otevřít vnějšímu prostředí. Zároveň s tímto OSPOD mají problémy i další instituce jako např. škola.

„Tam se jim vždycky připomenem, ale ten OSPOD je takovej, že nekomunikuje vůbec s nikým. Jakože s ním má špatnou zkušenost škola i ostatní nízkoprahy, tak ten je takovej zabržděnej, že když měli pod sebou lidi, kteří k nám chodili docela dlouhodobě, tak nám nikdo nedal vědět a nikdo jako nechtěl na tom spolupracovat ... nevím, podle mě, já mám z toho pocit, jako jak jsme o tom mluvili ve škole, že oni si to prostě jedou podle své osy a nechtěj být moc otevřený těm subjektům venku, kdy třeba škola všechno nahlašuje hned na policii než na OSPOD, protože s tím nemají dobrou zkušenost.“ (NP 10)

Dále bylo zjištěno, že **pokud nefunguje** dobře **spolupráce** s městskou částí Prahy, pod kterou spadá NZDM, tak **pracovníci NZDM směřují na jinou přilehlou městskou část**, která je ve spolupráci otevřenější.

„... jinde se daří, např. na OSPOD Prahy X, ale na Praze Y nikoli.“ (NP 11)

Častokrát dotazovaní informanti dodávali, že **spolupráce sice probíhá**, ale ne v takové míře, jak by očekávali, tzn. **že pracovníci chtějí intenzivnější spolupráci s OSPOD**. Tyto odpovědi se často objevují v otázce spokojenosti s dosavadní spoluprací s pracovníky OSPOD.

„Na škále 1 až 5 jako ve škole známka za 2.“ (NP 7)

„No.... No tak jako mohlo by to být určitě lepší, ale abych odpověděla konkrétně, tak ano, ale...“ (NP 9)

„Asi jo, ale já si myslím, že by to mohlo být intenzivnější ta spolupráce.“ (NP 10)

„Nejsem spokojena na Praze XY“ (NP 11)

„Tak napůl. Přijde mi, že by mohli víc užívat našich služeb. Jim by to ulehčilo práci, i my bychom měli kontakt s dětmi, které to potřebují“ (NP 12)

Jeden pracovník NZDM uved **negativní pocity při komunikaci s pracovníky OSPOD**, tzn. že ve společné konverzaci má pocit, že pracovníky OSPOD obtěžuje.

„... jsem měl vyloženě pocit, že ty úřednice jako obtěžuju, jo? Když po nich něco chci.“ (NP 13)

Oblast bariér spolupráce mezi NZDM a OSPOD

Jako největší bariéru vidí pracovníci NZDM v **anonymitě a mlčenlivosti**, která silně brání v intenzivnější spolupráci. Jeden pracovník uvádí i příklad špatného pochopení mlčenlivosti ze strany OSPOD, kde chybu vidí především ve vzájemné komunikaci.

„Nejčastěji z mé zkušenosti jde o otázku mlčenlivosti a opatrnosti v jejím prolomení (v zájmu dítěte) na obou stranách. Jde o nejasnou hranici, která se těžko určuje pro každé dítě a jeho konkrétní situaci.“ (NP 1)

„A občas špatného pochopení mlčenlivosti NZDM ze strany OSPOD, možná i my jako pracovníci NZDM to nevysvětlujeme dostatečně.“ (NP 2)

„Určitě je to princip anonymity a mlčenlivost, které nás zavazují.“ (NP 6)

„Bariéra je v anonymitě a mlčenlivosti pracovníků služby. Oficiálně si nesmíme předávat informace, pouze se souhlasem dítěte, rodiče či po oficiální výzvě od pracovníka OSPOD.“ (NP 7)

„Tak především tu mlčenlivost. To je opravdu velký problém. Nemáme to vůbec ošetřený nijak, tak tímto stylem nemůžeme vůbec spolupracovat.“ (NP 9)

„Z jejich strany hodně mlčenlivost, to hodně zmiňují na té Praze XY, že prostě oni nemůžou tomu klientovi nic nutit, takže mu maximálně dají informace o naší službě ... Hlavně nás už nemůžou informovat jako: „Hele jakoby tady toho týpka nemáte v terénu?“. Je to takový...“ (NP 10)

Druhou nejčastější bariérou ve spolupráci mezi subjekty očima pracovníků NZDM je **příliš mnoho práce určené pro pracovníky OSPOD**, přičemž na spolupráci s NZDM pak nezbyvá moc času.

„Nebo třeba změna pracovníků, kdyby se to tam vyměnilo. Jako chápu, že oni mají hodně práce a milion klientů, že asi není jako tolik času.“ (NP 8)

„Určitě v tom není kolektivní vymlouvání. Já věřím, že ty kurátorky toho mají až nad hlavu. Ted' nedávno měly novou metodiku, která jim měla ulehčit práci, ale přijde mi to spíše naopak. Ono je to pak těžký, když ty pracovnice pak nestíhají, abychom jim přidělávali práci ještě od nás s nějakýma aktivitama.“ (NP 9)

S problémem flexibility souhlasí i další pracovníci, když dodávají, že **nezbývá** při dosavadní práci **tolik času na další aktivity** na obou stranách. Dále pak může bránit i **vzdálenost** mezi OSPOD a NZDM.

„Nízká časová flexibilita, jinak spolupráce dobrá. Někdy jim vadí dojezdová vzdálenost.“ (NP 3)

„... nedostatek času z obou stran (nedostatek pracovníků).“ (NP 12)

Posléze se v rozhovorech ukazují jen jednotlivé názory na vzniklé bariéry ve spolupráci. Jeden pracovník NZDM uvádí **oboustranné předsudky k pracovníkům**. Další pak definuje **podřízenost NZDM vůči OSPOD**.

„Myslím, že určité předsudky jsou z obou stran jak ze strany pracovníků NZDM, tak OSPOD, což se snažíme minimalizovat.“ (NP 2)

„Oni jsou zvyklí na to, že ty neziskovky jsou jako služebníček, že jako budeme za nima dolezat, a to jakoby je takový obecný nastavení. Pak je tam nastavení takový to administrativní, že my jako v podstatě pod nima jsme, a že oni jako nějakou moc nad náma mají, kterou nám jako furt musí dávat najevo.“ (NP 13)

Jeden pracovník se odkazuje na **odlišnosti práce**, kdy každý subjekt pracuje podle svých určitých zákonů, a každý má své odlišné postupy, jak vzniklé situace klientů řešit.

„Možná pak ještě nějaký styl práce pracovníka, a pak jako jsou věci, který ... jo .. oni vlastně pak mají podle zákona, že oni musí hned jako nahlašovat. Nemluvím ted' o něčem konkrétním, ale oni musí hned – třeba sex pod 15 let. My s tím samozřejmě taky pracujem, že klientům dáme vědět, že to jsou věci, který jsem povinni, ne jako okamžitě, hlásit ... jakože ne, že jim řekneme, jdeme okamžitě volat policii (smích), ale prostě společně to s nima řešit.“ (NP 8)

Absence informovanosti o samotné službě může být další překážkou, která silně brání ve spolupráci mezi subjekty. Jeden pracovník NZDM sdělil, že ačkoliv se chodí na úřad připomínat, tak stále neprobíhá žádná komunikace mezi subjekty.

„No na jedné straně ta informovanost úřadů, že asi úplně přesně nevěděj, že tam jsme, co tam děláme, s čím jim můžeme být nápomocný, a tak. Což může být jako naše chyba, ale těžko říct, prostě že moc netušej a jsou takový jako uzavřený prostě, jakože sedí na tom úřadě a dělají si ty své věci a moc neřešej, co se děje okolo. Jedou si ty svoje případovky a moc nekoukají, co je vedle... bych se nedivila, kdyby třeba vůbec nevěděli, že tady máme nízkoprah, a přitom se jim stále připomínáme.“ (NP 10)

V poslední řadě jeden pracovník tvrdí, že síťování služeb nefunguje, protože **každý subjekt má ve své práci „nepořádek“** a nikdo nechce, aby jiný subjekt tyto nedostatky zjistil.

„Tam jako obecně je nechuť, protože já si myslím, že všechny ty instituce, jak my, tak školy, tak úřad, tam mají svým způsobem bordel, a ty lidi z toho mají svým způsobem strach, že jim do toho někdo uvidí. Takže lidi se boje jako nechat nahlídnout ty lidi k sobě pod pokličku.“ (NP 13)

Minimum pracovníků nevidí ve spolupráci **žádné bariéry**. Jeden pracovník následně doplňuje, že za dobu fungování se musela spolupráce vybudovat, a nyní tam již žádné bariéry nejsou.

„Já musím říct, že teď už jako vlastně ne ... Protože bylo potřeba tu spolupráci trochu vybudovat. Bylo potřeba nějakým způsobem si dost jasně vyjasnit, kde je čím pozice. Bylo potřeba si nějak ujasnit, kdo má jaký kompetence, a kdo má jaký možnosti a zároveň si trošičku „občůrat rohy“, když to řeknu takhle.“ (NP 5)

ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

Oblast nespolupráce mezi NZDM a OSPOD

V oblasti nespolupráce se pracovníci OSPOD z hlavního města Prahy neshodují s rozhovory s pracovníky NZDM. Po analýze rozhovorů z obou subjektů z Prahy vyšlo najevo, že nespolupráce mezi subjekty je častější, než udávají jednotliví pracovníci v rozhovorech. Např. pracovník NZDM uvádí, že spolupráce mezi subjekty funguje, ale jde jen o doporučení od OSPOD, kdy žádný kontakt mezi pracovníky není a doporučení jde jen pouze z vůle OSPOD. Zároveň OSPOD tvrdí, že spolupráce funguje na základě toho, že jim chodí letáčky na akce od NZDM, přitom s NZDM žádný kontakt nemá. Je ovšem jisté, že spolupráce mezi subjekty je

mnohem větší nežli nespolupráce. Z důvodů uvedených výše pouze jeden pracovník OSPOD uvádí, že s pracovníky NZDM nespolupracuje. Dodává, že **s podobnými neziskovkami spolupracují pouze kolegyně ze sociálně-právní ochrany či náhradní rodinné péče**, ale kuratela nespolupracuje z důvodů, že **doposud nebylo třeba zavádět spolupráci**.

„Tak víte co, ona ta spolupráce zřejmě probíhala se sociálními pracovníky, který se zabývají já nevím. Více téma mezilidskejma vztahama ... já nevím ... takhle jo? Že jestli to nějak využívají, ale to já nevím, já to nevyužívám jakoby. Že s nima až tak nespolupracuju, ale kolegyně vím, že spolupracují s takovýma nějakýma neziskovkami.“ (OP 5)

Na otázku, zdali by uvítal tento OSPOD spolupráci s NZDM odpovídá kladně, že pouze za předpokladu, **pokud by služba nabízela kompetentní formy** pro řešení problémů klienta.

„Noo... tak pokud by to byl nízkoprah, kterej by měl trošku nějaký kompetence, tak by to nebylo marný, jo? Když to přirovnám k těm SVP, tak to jako je to tam takový práskanec vždýcky do větru, jo? A vyjde to nebo nevyjde, tak kdyby ta nízkoprahová společnost měla nějaký jako ... větší možnosti a takhle jo? Já nevím no... takže uvítal, ale aby to bylo k něčemu že jo?“ (OP 5)

Oblast bariér spolupráce mezi NZDM a OSPOD

Z analýzy rozhovorů vyplývá najevo, že největší bariéra je **povinná mlčenlivost a anonymita**, která vychází u všech subjektů jako největší problém v navázání intenzivnější spolupráce. Zároveň u pracovníků OSPOD z hlavního města Prahy je mlčenlivost téměř jedinou bariérou. Dodávají, že pro pracovníky NZDM je důvěra klientů velice důležitá a chápou, že ji pracovníci NZDM nechtějí narušovat.

„Ta mlčenlivost no, že si nemůžeme občas prostě předat některý věci, který třeba bysme potřebovali, protože samozřejmě nic nemůžou vynášet, že jo, když řeší něco soukromýho, intimního, že jo, když navážou ten vztah, který je opravdu silný a řeší něco fakt s tím dítětem, tak nám by se to docela s tou celkovou prací s rodinou hodilo samozřejmě tohle vědět, ale oni nám to třeba říct nemůžou, pokud to samozřejmě není nějaký rodinný týrání, to mají zákonnou povinnost to hlásit, jo?“ (OP 3)

„... jakoby tu mlčenlivost. Pakliže je vnímána velmi striktně, protože ta mlčenlivost způsobovala vlastně to, že my jsme neměli jinou možnost, nebo neměli jsme jinou formu, jestli tam to dítě chodí nebo nehodí. Ledaže by to pak potvrdil jakože i rodič.“ (OP 6)

„No tak samozřejmě je tam ta mlčenlivost, ale samozřejmě my to chápem, protože my ji máme taky jo?“ (OP 7)

„Ta mlčenlivost asi. Mlčenlivost no, ale ono to má logiku. Oni vlastně nebudou říkat kurátorům, co jim ty děti svěřily. To by jim pak ty děti přestaly důvěřovat, takže je tam trošku taková jako když se sejdem a bavíme se o konkrétních dětech ... jakoby ... trošku ta bariéra, že je nechceme samozřejmě právě dostat na nějaký věci, který by pak těm dětem, kdyby to ten druhý řekl, mohly vadit nebo tak.“ (OP 9)

„No tak asi tak to vychází z té práce samotný, že ty ošpodaři jsou jakože takový, že my máme mlčenlivost, taky nemůžeme všechno říct.“ (OP 10)

Jeden pracovník OSPOD dodává, že bariéra může nastat především v **nekompetentnosti NZDM**. Odkazuje se na určité případy ze své praxe, kdy nejsou žádné kladné výsledky v řešení problémů klienta. Dále pak v některých případech poukazuje na nekompetentnost pracovníků či nedostatečné vybavení v klubu.

„My by jsme očekávali spolupráci na ... teď to možná bude znít nadneseně – na institucionální úrovni jako takové, jo? A né, že někomu řeknu: „Půjďte támhle do nízkoprahu“ a oni tam půjdou, a už tak pak nepůjdou. Aby taky ty pracovníci byli jako trošku kompetentní v tom a uměli s těma lidma dělat a vysvětlili jim, že prostě je to potřeba s tím OSPOD taky spolupracovat. Nějak rozumně, no. A taky aby si z toho nedělali dobrou věc, že jo, z té neziskovky nebo nízkoprahu, z toho nízkoprahovýho klubu nebo co, jo? Aby to mělo nějaký statut. Což taky záleží, v jaké městské části se podílejí, na té spolupráci, jaký je tam dotování, jo? Jaký mají vybavení, jaký jsou tam pracovníci, a to všechno prostě staví ten komplex takovýho nějakýho jako, zařízení nebo jak to říct. No a buď to za něco stojí a spolupráci vedeme, anebo to stojí za starou belu.“ (OP 5)

V poslední řadě jeden pracovník OSPOD zmiňuje **odlišnost práce subjektů OSPOD a NZDM**:
„... a náš business je trošku jiný, že to někdy zavání i tím odebráním, takže nemusíme mít úplně ve všem jako společný ... stejný názor na věci. My něco vidíme prostě jinak, takže takhle můžou vzniknout nějaký nedorozumění... tak nevím, jestli to lze úplně nějak říct.“ (OP 10)

Menší část informantů uvádí, že **žádné bariéry** ve spolupráci nezaznamenali.: *„Já si myslím, že aktuálně nám nic nebrání. My máme s NZDM skvělou spolupráci, takže si myslím, že opravdu nám nic nebrání.“ (OP 11)*

DŮVODY NESPOLUPRÁCE MEZI SUBJEKTY

NZDM

OSPOD nespolupracuje

Chceme intenzivnější spolupráci

Negativní pocity při komunikaci

OSPOD

Spolupráce prozatím nebyla nutná

NZDM není kompetentní služba

BARIÉRY VE SPOLUPRÁCI

Mlčenlivost a anonymita
Předsudky k pracovníkům
Odlišnost práce
Pracovníci OSPOD mají příliš mnoho práce
Místní a časová flexibilita
Informovanost o službě

Mlčenlivost a anonymita
Předsudky k pracovníkům
Odlišnost práce
Nekompetentnost služby

6.4 KOMPARACE SPOLUPRÁCE MEZI JIHOČESKÝM KRAJEM A HLAVNÍM MĚSTEM PRAHOU

V této kapitole se budu věnovat porovnání spolupráce a nespolupráce subjektů NZDM a OSPOD z Jihočeského kraje a z hlavního města Prahy. Výsledky ukazují, že téměř většina subjektů z Jihočeského kraje a hlavního města Prahy spolupracuje v mnoha směrech. Oba regiony spolupracují především v oblasti vzájemného **předávání informací a přeposíláním klientů** od OSPOD směrem k NZDM. Jihočeský kraj dodává navíc také propagaci akcí NZDM – což ve skutečnosti probíhá i v Praze, ale informanti z Prahy tuto činnost neuvedli. Subjekty z hlavního města Prahy naopak uvádějí spolupráci na základě společných projektů a výjezdů.

Prolomení mlčenlivosti probíhá v každé ORP či části Prahy odlišně. Častokrát jsou využívány trojstranné dohody mezi klientem, OSPOD a NZDM (především ústní), kdy např. klient souhlasí s tím, že NZDM bude předávat informace pracovníkům OSPOD o jeho docházce do klubu aj. Rozdíl je ovšem v Jihočeském kraji, kde se silně osvědčilo využívání přezdivek místo sdělování jmen. V malých městech se téměř všichni znají, a proto přezdívky dospívajících jsou známy oběma pracovníkům - z NZDM i OSPOD. Tento styl prolomení mlčenlivosti je využíván také v některých krajních částech Prahy. Poslední příklad z praxe ukazuje prolomení mlčenlivosti způsobem, kdy nejsou používána jména klientů, ale jsou řešeny jen jejich nastalé situace. V tomto stylu práce je ovšem riziko, že OSPOD nemůže nadále nijak pomoci.

Ukazuje se velmi přínosné **předávání informací neformální cestou**, kdy se spolu pracovníci baví o situacích klientů na „přátelské úrovni“. V některých případech se pracovníci přiznávají, že občas musí porušit povinnou mlčenlivost, aby mohli získat důležité informace, které jsou velmi často užitečné pro vyřešení nepříznivé sociální situace klienta. Bez těchto informací by mnohdy nějaké situace byly řešeny déle. Tento způsob přenosu informací mezi subjekty se ukazuje v obou regionech jako často užívaný. Zároveň lze tento přenos informací lehce provádět v Jihočeském kraji, kde velká část pracovníků OSPOD a NZDM zodpověděla, že v malých městech v Jihočeském kraji se všichni dobře znají a tato forma komunikace je zde mnohem snadnější, nežli by měli tuto formu aplikovat ve velkých městech. V hlavním městě Praze se ukazuje, že neformální komunikace je mnohem lehčí v krajních částech Prahy, které jsou formalizované taktéž jako malá města, kde se všichni mezi sebou celkem dobře znají.

Důležité jsou rozdíly ohledně využívání **případových konferencí**, kdy Jihočeský kraj tuto formu spolupráce využívá sice v menší míře, než by si pracovníci NZDM přáli, ale přece jen více nežli v hlavním městě. Z výsledku je patrné, že v Praze tato forma spolupráce vůbec

neprobíhá (probíhá nárazově, minimálně a není zde častá), přitom téměř všechny NZDM z Prahy by tuto formu spolupráce silně uvítaly. Zároveň potřeba případových konferencí v Praze vychází jako nejčastější možnost budoucí spolupráce, kterou zodpovídají téměř všichni pracovníci NZDM z Prahy. Tato potřeba ovšem vyvstala taktéž v Jihočeském kraji.

Další rozdíl je v poskytování služeb NZDM, kdy krajský úřad v Jihočeském kraji nepodporuje **poskytování terénní formy** NZDM. Tuto potřebu poskytování vyslovila značná část pracovníků NZDM z Jihočeského kraje. Zároveň jeden pracovník uvedl, že tuto formu poskytují nad rámec jejich služby, ale nemohou ji bohužel nikde vykazovat natož financovat. Naopak jeden pracovník NZDM má pochybnosti o potřebnosti terénní formy v malých městech. To v hlavním městě Praze je terénní forma práce široce využívána a má zde své uplatnění.

Nejen problematiku terénní formy práce v Jihočeském kraji, ale i další problémy ohledně poskytování služeb NZDM probírají pracovníci NZDM v tzv. skupině „**Jádro**“. Tato skupina je tvořena NZDM z Jihočeského kraje a schůzky jsou především v prostorách některého NZDM, především v Českých Budějovicích (kvůli ideální vzdálenosti NZDM v rámci Jihočeského kraje). V Praze se tyto schůze konají taktéž pod zastřešením organizace České asociace streetwork, tzv. „**ČAS**“. Bohužel schůze se nyní pozastavily v Jihočeském kraji i v Praze kvůli pandemii koronaviru. Zároveň je nutné podotknout, že členem ČAS jsou i některá NZDM z Jihočeského kraje, ale schůze pod touto organizací nejsou tak časté, jako v Praze. Pracovníci OSPOD se scházejí především na schůzích svolaných magistrátem hlavního města Prahy či krajským úřadem Jihočeského kraje.

Další rozdíl ve spolupráci je v hojném pořádání **společných výjezdů a využívání projektů**. Tuto formu spolupráce najdeme především v Praze, kde pracovníci uvádějí dva příklady projektů, které jsou uvedeny již v kapitole spolupráce v hlavním městě Praze. Důležité je zmínit, že tyto projekty jsou především od pracovníků NZDM. Nadále jsou projekty nabízeny pro pracovníky OSPOD a jejich klienty. Bohužel nikdo v rozhovorech nezmínil, že by OSPOD měl svůj samostatný projekt. Odpověď lze hledat v rozhovorech s pracovníky OSPOD a NZDM z obou regionů, kteří se shodují, že již na další aktivity pracovníci **OSPOD nemají dostatek času**. Ukázalo se, že **pracovníci OSPOD jsou zahlceni plno papírováním a na aktivity z jejich strany není již mnoho místa**. Dále se pracovníci zmiňují o potřebě dalšího personálu na OSPOD, aby vše snadněji stíhali. V Jihočeském kraji žádné projekty aktuálně neprobíhají.

Co se týče **nespolupracujících subjektů**, vyšlo najevo, že v obou regionech je **poměrně stejná míra nespolupráce (velmi malá)**. Ukázal se rozdíl akorát v odpovědích pracovníků OSPOD a

NZDM, kdy OSPOD uváděly častěji, že s pracovníky NZDM spolupracují, přičemž NZDM naopak uváděly, že spolu nespolupracují. Tento jev si vysvětlují jako rozdílné subjektivní vnímání, kdy OSPOD např. může dostávat letáčky na jednorázové akce od NZDM, a tím pádem si myslet, že spolupracují. Naopak pracovníkům NZDM nemusí stačit pouze jen doporučení klientů od OSPOD. Nicméně extrémní odchylka v odpovědích nenastala, aby se narušila validita výsledků. Rozdílnost můžeme dále najít v Jihočeském kraji, kde nespolupráce mezi subjekty vychází vzhledem k jejich vzdálenosti nejčastěji. Naopak v Praze, pokud OSPOD nespolupracuje s NZDM, tak NZDM přechází na spolupráci s jinou městskou částí, což v Jihočeském kraji kvůli vzdálenosti nelze.

Poslední rozdíl je ve spolupráci mezi regiony, který nastal na **otázku spokojenosti dosavadní spolupráce** OSPOD s NZDM. Jihočeský kraj uvádí, že s dosavadní spoluprací, kterou má tak nastavenou, je většina pracovníků NZDM a OSPOD spokojena (s menšími výjimkami). Naopak v hlavním městě Praze pracovníci NZDM uvádějí, že spokojeni s dosavadní spoluprací nejsou a chtěli by s OSPOD více spolupracovat např. na bázi dalších projektů, jednorázových akcí, víkendových pobytů, a především na případových konferencích společných klientů. Na druhou stranu si pracovníky OSPOD z Prahy na spolupráci nestěžují a jsou s ní velice spokojeni. Menší část pracovníků OSPOD z Prahy uvádí, že pro ně NZDM nemusí být přínosná služba a má **obavy o jejich kompetentnost** v oblasti pracovníků a vybavení pro práci s klienty.

Bariéry spolupráce jsou shodné v obou regionech ve stejné míře a shodují se na nich jak pracovníci NZDM, tak i pracovníci OSPOD. Jeden pracovník OSPOD se ovšem odkazuje na bariéru v nekompetentnosti služby NZDM, kde vysvětluje, že by rád využíval spolupráce mezi NZDM, pokud by ovšem služba měla kompetentní pracovníky a nástroje/programy, které by vykazovaly určité výsledky. Z tohoto důvodu prozatím spolupracuje s jinými sociálními službami. Málo diskutovaným problémem v rozhovorech se objevila bariéra **střídání pracovníků na jednotlivých pracovištích**, kdy jak pracovníci NZDM, tak i pracovníci OSPOD dodávají, že to je velmi silná překážka, která jim brání ve spolupráci. Pracovník OSPOD dodává, že tato situace může být vyvolána finančním ohodnocením pracovníků.

„Přála bych asi těm nízkoprahům, aby byly i nějak finančně zabezpečeny, aby se tam tolik neměnili lidé, protože se hodně mění, konkrétně s téma, co spolupracujeme, tak třeba za rok jsou tam už úplně jiní, a to je trochu na škodu.“ (OP 9)

7. DISKUZE

Na samotném počátku práce jsem si vybral posuzování spolupráce dvou institucí, a to nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM) s orgány sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Uvedené instituce jsem si vybral, jelikož mám krátkou profesní zkušenost z NZDM a na OSPOD jsem měl doposud nejvíce školních praxí. Během strávených chvil v těchto službách jsem si uvědomil, že v každém zařízení se spolupracuje s druhým subjektem odlišně. Následně bylo zjištěno, že není mnoho výzkumů na téma spolupráce NZDM a OSPOD, obzvláště v Jihočeském kraji žádný výzkum na uvedené téma nikdy neproběhl, a proto jsem se rozhodl věnovat tomuto tématu.

Důležitost spolupráce by se dala očekávat především z hlediska, kdy oba subjekty pracují se stejnou cílovou skupinou. Cílová skupina zahrnuje především ohrožené děti a mladistvé. Matoušek a Pazlarová (2016) definují ohrožené dítě jako situaci, kdy nejsou naplněny základní potřeby dítěte anebo je takové naplňování potřeb ohrožené. Jedná se především o nevhodné zacházení s dítětem, tj. nevhodné prostředí pro výchovu dítěte, děti s poruchami chování aj.

Cíl práce by stanoven jeden: ***„Zjistit formy ne/spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí“***, načež byly na tento cíl stanoveny tři výzkumné otázky. První výzkumná otázka zní: *„Jaké jsou formy spolupráce mezi institucemi?“*. Druhá výzkumná otázka se věnuje naopak nespoleupráci: *„Jaké jsou možné příčiny nespoleupráce mezi institucemi?“*, a třetí výzkumná otázka komparuje výsledky ze dvou oblastí: *„Jaké jsou rozdíly ve spolupráci mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou?“*.

Jako nejčastější formy spolupráce ve výsledku vyšly u obou služeb z obou regionů především předávání informací a přeposílání klientů od OSPOD. Z analýzy současného stavu spolupráce mezi SAS – NZDM – OSPOD v Brně od Jelínka a Vondrové (2017) vycházejí výsledky obdobně, kdy největší spolupráce mezi NZDM a OSPOD v Brně probíhá převážně v předávání informací o službě NZDM, např. předáváním letáčků o službě atd. Druhým nejčastějším způsobem spolupráce dle autorů je komunikace mezi pracovníky a sbírání informací.

Předávání informací probíhá oběma směry, kdy NZDM, tak i OSPOD potřebují získat v některých případech informace, které jsou důležité pro naplnění potřeb klienta a ochranu jeho práv. V některých částech Prahy a ORP v Jihočeském kraji byla zmíněna i důležitost neformální komunikace mezi pracovníky, která je mnohdy účinnější nežli po stránce formální. V praxi to znamená, že se pracovníci navzájem velice dobře znají a nemají problém spolu komunikovat o

svých klientech. Výhoda spočívá v rychlém získání informací o stavu klienta, které silně napomáhají k řešení jeho situace. Naopak většina pracovníků dodává, že při této neformální komunikaci bohužel musí porušovat povinnou mlčenlivost a jsou si toho také vědomi. Dodávají, že v některých případech to bohužel nelze jinak obcházet a tohle je pro ně jediná možnost, jak získat důležité informace. Zároveň ale vychází najevo, že někteří pracovníci sice využívají neformální komunikaci, ale dodržují anonymitu klienta. Takové výsledky najdeme i v diplomové práci Horké (2016), kde vychází najevo, že pracovníci NZDM z Prahy také využívají značně neformální komunikaci, ovšem dodržují anonymitu klientů. Anonymita klienta v neformální komunikaci se využívá především v Jihočeském kraji, kde plno pracovníků OSPOD i NZDM uvádí, že si mohou povídat o situacích klienta v přezdívkách, pod kterými je klient znám veřejnosti, protože na „malém městě“ se podle slov pracovníků znají všichni. Je jen otázkou, zdali i tento způsob neporušuje povinnou mlčenlivost, která je stanovena pro pracovníky OSPOD v § 57 ods. 1 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí anebo v případě pracovníků NZDM v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách § 100 ods. 1-4. Odpověď by se mohla nacházet ve stanovisku MPSV (© 2021, s. 3) k povinnosti zachovávat mlčenlivost vůči třetím osobám při výkonu SPOD, kde se uvádí, že v zákonné mlčenlivosti jsou nejasnosti a mezery, které se musí doplnit kvalitním výkladem. Dále se uvádí, že informace o nezletilých dětech (klientech) se mohou předávat třetím osobám, které se podílejí na činnosti SPOD a jsou pro pracovníky OSPOD přínosné: *„Třetí osoba je osobou, která spolupracuje při výkonu sociálně-právní ochrany, přičemž její spolupráce se považuje za potřebnou a přínosnou (např. externí odborník, pracovník neziskové organizace, která poskytuje rodině pomoc v rámci terénních služeb apod.,“*. Důležité je ovšem vědět, že předávání informací by mělo být pouze v případech, kdy je tato potřeba vysoce žádoucí.

Překvapující pro mne byl výsledek, kdy většina subjektů mezi sebou spolupracuje. Ukázalo se, že v hlavním městě Praze a v Jihočeském kraji je spolupráce v podstatě ve stejné míře, tzn. že velice málo pracovníků odpovědělo, že nespolupracuje s druhým subjektem. Škvrnová (2016) uvádí podobné výsledky ve spolupráci ve své bakalářské práci, která je zaměřena na spolupráci NZDM a OSPOD v Pardubickém kraji. Dále se ukazuje v Pardubickém kraji, že nespolupracujících OSPOD a NZDM je více nežli v Praze či Jihočeském kraji. Podle dalších výsledků Škvrnové se ukazuje podobnost s mými výsledky v odlišných odpovědích pracovníků OSPOD a NZDM. Ve všech čtyřech zmíněných oblastech (Brno, Pardubický kraj, Jihočeský kraj a Praha) se ukázalo, že pracovníci OSPOD uvádějí mnohem častěji, že s NZDM spolupracují, přitom pracovníci NZDM takový dojem vůbec nemají a naopak uvádějí, že spolupráce je méně. Tento jev si dokážu vysvětlit především z pohledu další otázky z rozhovorů

s pracovníky, kde se ukazuje, že pracovníci NZDM jsou nápaditější a otevřenější pro další spolupráci s pracovníky OSPOD. Naopak častá odpověď pracovníků OSPOD byla taková, kdy uváděli, že s dosavadní spoluprací jsou spokojeni a není již třeba další spolupráce. Tyto výsledky ukazují, že NZDM by rádo spolupracovalo mnohem více, a proto nejsou tolik spokojeni s dosavadní spoluprací (tzn. uvádějí častěji nespokojenost), přičemž pracovníkům OSPOD tento stav vyhovuje a další spolupráci by uvítali pouze za předpokladu, kdy by činnosti vykonával spíše NZDM. To neznamena, že pracovníci OSPOD nechtějí spolupracovat s NZDM, ale jak uvádějí nejen z OSPOD, ale i z NZDM, tak pracovníci OSPOD nemají mnoho časových kapacit pro další aktivity, které by mohli sami realizovat. Oba subjekty se shodují na tom, že pracovníků na OSPOD je nedostatek a svou práci nemohou stíhat, natož ještě pořádat další akce pro navazující subjekty. Toto tvrzení potvrzuje analýza sítě služeb pro práci s rodinami a dětmi, kterou realizoval SocioFactor s.r.o. (2014), kde vychází najevo, že každým rokem je práce pro pracovníka OSPOD stále více, přitom kapacity pracovních míst zůstávají stejné. Navýšení pracovních míst není, dle rozhovorů s pracovníky OSPOD, možné z finančních důvodů a tento stav po tolika letech stále přetrvává. Dále je nutné podotknout limity výzkumu, kdy např. každý pracovník může vnímat spolupráci odlišně než pracovník z přilehlého druhého subjektu. V praxi to znamená, že pracovník OSPOD mohl označit, že spolupracuje s NZDM, když si čte např. jeho letáčky na jednorázové akce, přičemž s NZDM nijak nespupracuje. Naopak NZDM mohlo uvádět, že spolupracuje na základě toho, že předává letáčky OSPOD, ale celkově s OSPOD nespupracuje. Odchytky takového typu jsou ve výzkumu ale v minimální míře, a proto nenarušují validitu výzkumu.

Dále jsem zaznamenal větší zainteresování do výzkumu pracovníky OSPOD, kteří mají ve své profesní kariéře zkušenosti i s prací v NZDM. Následně všichni poukazovali na velkou potřebnost spolupráce s NZDM a tuto službu velice kladně vítali. Zároveň tito pracovníci s pracovní zkušeností v NZDM uvádějí, že jejich spolupráce s NZDM je velice častá a vítaná.

Druhá výzkumná otázka se věnuje nespuprací mezi subjekty. Jak jsem již uvedl výše, k nespuprací se vyjádřilo velmi málo pracovníků. Nejčastější příčina nespuprací mezi subjekty je dle výsledků různorodá. V Jihočeském kraji hraje velkou roli vzdálenost mezi subjekty. Častější odpověď skrze oba regiony vychází z rozdílnosti pracovníků OSPOD a NZDM, kdy OSPOD tvrdí, že doposud nebyla potřeba spolupráce s NZDM. Naopak pracovníci NZDM tvrdí, že jejich přilehlý OSPOD spolupráci odmítá. Z výsledků Škvrnové (2016) je zřejmé, že mezi subjekty v Pardubickém kraji je nespuprací zapříčiněná v neznalosti služby NZDM pracovníky OSPOD, dále pak v mém výzkumu pracovníci OSPOD uvádějí, že není

jejich nutností či povinností spolupracovat. Povinnost spolupracovat je ale obsažena ve standardech sociálně-právní ochrany dětí (MPSV, 2014), konkrétněji ve standardu č. 7 - prevence, kdy by měl pracovník OSPOD spolupracovat s návaznými službami ohledně prevence dětí a mládeže, kam se řadí i služba sociální prevence NZDM. Dále lze zmínit standard č. 9 – jednání, vyhodnocování a IPOD, který popisuje spolupráci na mezioborové úrovni s ostatními odborníky. V poslední řadě i standard č. 14, který definuje návaznost výkonu SPOD na další subjekty spočívající v pracovníkovi OSPOD, který by měl navazovat služby s ostatními subjekty.

Velký rozdíl v poskytování služeb NZDM mezi Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou je možnost využívat terénní formy práce. V Praze je běžné chodit i do terénu, nabízet služby potenciálním klientům a monitorovat lokalitu. V Jihočeském kraji tato forma práce není podporovaná krajským úřadem, a proto ji nelze evidovat, financovat a celkově poskytovat. Některé NZDM z Jihočeského kraje provádí i tuto formu nad rámec své služby, protože ji vnímá jako velice potřebnou pro své fungování. Dle Vágnerové, Csémy a Marka (2013) je terénní sociální práce velmi důležitá při vzniku sociální služby, kdy pracovníci informují veřejnost o nabídce služeb. Zároveň je to forma služby, kde je vytvářen kladný vztah s klientem a tvoří se důvěra mezi pracovníkem a klientem. Tento způsob práce je velice užitečný, protože pracovník dochází za jedincem, nikoli jedinec za pracovníkem, tzn. že pracovník může pomoci i osobám, které by si o pomoc nedokázaly říct svou vlastní vůlí. Osobně zastávám stejný názor jako někteří pracovníci NZDM a OSPOD z Jihočeského kraje, kteří vnímají potřebnost terénní formy práce jako užitečnou pouze ve větších městech, např. okresních.

Nesmím opominout termín rozdílnost práce, který se ukázal z jedné strany jako velký přínos pro spolupráci, ale zároveň i jako velká bariéra. Odpovědi ohledně rozdílnosti práce zastávají jak pracovníci z NZDM, tak i z OSPOD z obou regionů. Někteří vnímají rozdílnost práce jako velký přínos, díky kterému mohou subjekty působit na klienta z obou stran jinými nástroji, a díky kterým mohou výrazně pomoci vyřešit tíživou situaci klienta. Na druhou stranu někteří pracovníci vnímají rozdílnost jejich práce jako překážku, přes kterou nemohou navázat spolupráci. Přesto si osobně myslím, že odlišnost práce by měla být velice vítaným aspektem, který ve výsledku přináší mnohem více zajištěných oblastí v životě klienta. Tento názor zastává i Kučírek (2017), který dodává, že multidisciplinární spolupráce je založena na tom, aby každý specialista v dané oblasti vyjádřil svůj pohled a názor na danou věc, a po vzájemné diskuzi vznikl expertní plán plný navrhovaných postupů, který představuje vhodné řešení problému.

Dále pak Kolajová (2006) dodává, že vzájemná spolupráce dává větší prostor pro různé úhly pohledů odborníků, které přispívají k dokonalejšímu řešení dané problematiky.

V poslední řadě bych rád uvedl, že spolupráce mezi NZDM a OSPOD je velice názorově subjektivní téma, kdy celková spolupráce mezi těmito subjekty stojí především na osobnostních a motivačních předpokladech pracovníků ke své práci. Jak dodává jeden informant, lidský kontakt a znalost pracovníků mezi službami hrají zásadní roli v celkové provázanosti a následné spolupráci mezi subjekty: „*Důležitá je osvěta všech pracovníků, informovanost o činnostech, a hlavně lidský kontakt mezi subjekty.*“ (NP 2). Nelze tedy „ukázat prstem“, který z těchto dvou subjektů dělá svou činnost nedostatečně, aby tím zabraňoval provázanosti služeb. Osobně si myslím, že spolupráce mezi OSPOD a NZDM se víceméně odráží na vztahu a kvalitě komunikace mezi pracovníky z obou institucí. Toto tvrzení potvrzuje také Plamínek (2009), který definuje kvalitu vztahů mezi pracovníky jako jeden z důležitých faktorů, který určuje míru efektivnosti spolupráce. Dodává, že může nastat i problém v soutěživosti mezi pracovníky, což je pro spolupráci nežádoucí. Pracovníci by se měli respektovat osobnostně jako lidé, tak i profesionálně jako experti na danou problematiku.

8. ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se zabývá tématem spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM) s orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) na území Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Práce shrnuje dosavadní teoretické i výzkumné poznatky ze současně dostupné literatury z České republiky i zahraničí. Cílem práce je zjistit formy spolupráce a nespolupráce mezi uvedenými subjekty ze dvou oblastí, a to z Jihočeského kraje a hlavního města Prahy. Na tento cíl byly stanoveny tři výzkumné otázky, na které jsem odpovídal pomocí analýzy provedené z polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů s pracovníky NZDM a OSPOD. Empirická část práce je tedy rozdělena na kapitoly členěné dle výzkumných otázek.

První výzkumná otázka se věnuje spolupráci mezi subjekty. Nejčastější forma spolupráce v Jihočeském kraji očima pracovníků NZDM a OSPOD je především předávání informací, přeposílání a doporučování klientů od OSPOD, propagace společenských akcí pořádaných NZDM a případové konference, které probíhají pouze v minimální míře. V hlavním městě Praze vyšlo najevo, že subjekty spolupracují převážně ve vzájemné komunikaci uskutečňované na společných setkáváních, dále pak v doporučení a přeposílání klientů od OSPOD. Poté mají společné projekty a výjezdy a opravdu v mizivé míře spolupracují na případových konferencích. V oblasti možností další spolupráce, kterou by chtěli pracovníci do budoucna zlepšit, se objevila v Jihočeském kraji zmínka o pořádání letních táborů pro společné klienty a spolupráce na bázi dobrovolnictví mezi subjekty. V hlavním městě Praze se ukázalo, že naprostá většina NZDM by uvítala účast na případových konferencích pořádaných OSPOD, dále pak jednotlivé nápady pro další spolupráci (letní tábory, další společné setkávání apod.). V oblasti přínosu spolupráce se všechny subjekty z obou regionů shodují, že největším přínosem je rozdílnost jejich práce, díky které mohou působit z více stran na klienta. Jako další přínos označili pracovníci také předávání informací, které jsou pro některé případy klientů velice důležité.

Druhá výzkumná otázka má za cíl ukázat formy nespolupráce a bariéry, které brání ve spolupráci mezi subjekty. V Jihočeském kraji se vyskytlo více nespolupracujících subjektů nežli v Praze, ovšem celkově v minimální míře. Důvody nespolupráce se liší také dle odpovědi mezi subjekty. V Jihočeském kraji se oba subjekty shodují, že nespolupracují kvůli vzájemné velké vzdálenosti. Poté se odpovědi liší podle výpovědi subjektů, zdali se jedná o pracovníka OSPOD, který tvrdí, že není mezi subjekty žádná komunikace, a naopak pracovníci z NZDM mají mnoho názorů, proč spolupráce neprobíhá – OSPOD využívá jiné služby, spolupráce

doposud nebyla nutná, nemožnost poskytovat terénní služby apod. V hlavním městě Praze je nespolupráce mezi subjekty je v malé míře, a proto není tolik výsledků, proč spolu subjekty nespolupracují. Názory jsou opět subjektivní podle pracovní pozice, zdali se jedná o pracovníka OSPOD, který často tvrdí, že spolupráce doposud nebyla nutná, případně polemizuje o kompetentnosti služby, anebo pracovníka NZDM, který naopak má negativní pocity, když se snaží o komunikaci s pracovníkem OSPOD a celkově tvrdí, že OSPOD nechce spolupracovat.

Ohledně bariér ve spolupráci v Jihočeském kraji panoval názor u obou subjektů stejný, kdy největší překážku v jejich spolupráci tvoří povinná mlčenlivost a anonymita klientů, která vychází z legislativy České republiky. Avšak objevují se i názory, jak tuto bariéru někteří pracovníci obcházejí. Dále pak oba subjekty uvádějí předsudky k pracovníkům, kdy pracovníci NZDM vypovídají, že tyto předsudky mají často jejich klienti k pracovníkům OSPOD, které se následně snaží odbourávat komunikací s klienty. Pracovníci OSPOD naopak mají oboustranné předsudky, kdy tvrdí, že pracovníci NZDM na ně koukají jako na „byrokratické úředníky“, a naopak pracovníci OSPOD neuznávají profesionalitu pracovníků NZDM. V poslední řadě se objevuje jako problém odlišnost práce subjektů či nedostatek a časté střídání pracovníků. V hlavním městě Praze se objevil totožný problém s mlčenlivostí a anonymitou klientů jako v Jihočeském kraji. Ukázaly se také oboustranné předsudky k pracovníkům, kdy se v určitých případech NZDM cítí podřízeně oproti OSPOD. Následně OSPOD uvádí předsudky ve formě nekompetentnosti pracovníků a služby NZDM. V poslední řadě oba subjekty uvádějí jako bariéru jejich rozdílnost práce, která jim brání ve spolupráci.

Třetí výzkumná otázka porovnává spolupráci a nespolupráci napříč Jihočeským krajem a hlavním městem Prahou. Ve formách spolupráce se oba regiony shodují s malými odchylkami, kdy v Jihočeském kraji spolupracují také v rámci propagace akcí NZDM a v hlavním městě Praze se spolupracuje navíc v rámci společných projektů a výjezdů s klienty. Rozdíly byly zaznamenány v prolomení mlčenlivosti, kdy pracovníci z Jihočeského kraje uvádějí, že spolu dokážou komunikovat o klientech pomocí přezdívek, které na „malých městech“ každý identifikuje. Poté přechází na stejné možnosti jako v Praze, kdy se využívají trojstranné dohody mezi NZDM-OSPOD a klientem. Dále je výrazný rozdíl v poskytování služeb NZDM, konkrétněji v poskytování terénní formy. V Praze se terénní forma NZDM poskytuje bez omezení, ale v Jihočeském kraji tuto formu nepodporuje krajský úřad, a proto ji nemohou NZDM z Jihočeského kraje poskytovat. Dále pak se rozdíly týkají v odlišnostech odpovědi mezi pracovníky OSPOD a NZDM. V otázkách na důvody nespolupráce dokážou pracovníci

NZDM vyjmenovat několik aspektů, proč neprobíhá žádná forma spolupráce, a naopak pracovníci OSPOD se odkazují především na důvody, kdy doposud nebyla spolupráce s NZDM potřebná. Rozdílnost lze nalézt také u nespolutracujících subjektů v rámci obou zkoumaných oblastí. Pokud OSPOD v Praze nespolutracuje s pracovníky NZDM, tak se NZDM obrací na spolupráci s pracovníky OSPOD z jiné městské části, přičemž takovou možnost v Jihočeském kraji nelze uskutečnit kvůli delší vzdálenosti. V poslední řadě se najde rozdíl v odpovědích na spokojenost s dosavadní spoluprací, kde pracovníci OSPOD uvádějí spokojenost s prací NZDM a následně dodávají, že další formy spolupráce nejsou třeba. Pracovníci NZDM vypovídají, že jsou spokojeni s dosavadní spoluprací, ale rádi by uvítali tuto spolupráci intenzivnější a ve více formách.

Diplomová práce byla zhotovena pomocí kvalitativní výzkumné strategie a výsledky této práce slouží jako sonda pro další rozšiřování obdobného tématu. Mezi doporučení pro další výzkum na podobné téma doporučuji aplikovat i kvantitativní výzkumnou strategii. Dále pak získat více rozhovorů od pracovníků OSPOD a NZDM z jednotlivých služeb. Výzkum se může rozšířit na celou Českou republiku.

Výsledky práce mohou být prezentovány v odborné literatuře, která doposud nevěnovala plnou pozornost tomuto tématu. Přínosem může být informovanost pro pracovníky NZDM a pracovníky OSPOD ohledně navázání či zlepšení jejich dosavadní spolupráce. Dále pak informovanost pro veřejnost zabývající se podobnou tematikou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura:

1. AASVED, M., J., 2003. *The Sociology of Gambling*. Charles C Thomas Publischer. 440 s. ISBN: 978-03-980-7380-0.
2. ARNOLDOVÁ, A., 2015. *Sociální péče 1. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada. 240 s. ISBN: 978-80-247-5147-4.
3. ARNOLDOVÁ, A., 2016. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada. 329 s. ISBN: 978-80-247-5148-1.
4. BĚLÍK, V., HOFERKOVÁ, S., KRAUS, B., 2017. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada. 120 s. ISBN: 978-80-271-0599-1.
5. COSGRAVE, J., F., 2006. *The Sociology of Risk and Gambling Reader*. Taylor and Francis. 435 s. ISBN: 978-80-4159-5222-4.
6. ČÁBALOVÁ, D., 2011. *Pedagogika*. Praha: Grada. 272 s. ISBN: 978-80-247-2993-0.
7. ČECHLOVSKÝ, J., 2005. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (volnočasová aktivita nebo sociální služba?)*. Hradec Králové: PdF UHK. 99 s. Diplomová práce.
8. ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK, 2008. *Pojmosloví nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM)*. Praha: Česká asociace streetwork, o.s. 20 s.
9. DICLEMENTE, R., J., SANTELLI R., A., 2009. *Adolescent Health: Understanding and Preventing Risk Behaviors*. John Wiley & Sons. 608 s. ISBN: 978-04-704-5279-0.
10. DOLEJŠ, M., OREL, M., 2017. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Univerzita Palackého v Olomouci. 107 s. ISBN: 978-80-244-5252-4.
11. DUNCAN, A., M., 2015. *Gambling with the Myth of the American Dream*. Routledge. 178 s. ISBN: 978-13-175-1246-2.
12. EMOND, A. M., GRIFFITHS, M. D., 2020. *Gambling in children and adolescents*. British Medical Bulletin. 1-9. ISSN 0007-1420.
13. ENGLANDER, E., K., 2013. *Bullying and Cyberbullying: What Every Educator Needs to Know*. Harvard Education Press. 216 s. ISBN: 978-16-125-0601-2.
14. FELD, B., C., BISHOP, D., M., 2012. *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*. Oxford University. 934 s. ISBN: 978-01-953-8510-6.
15. FISCHER, S., ŠKODA, J., 2014. *Sociální patologie: Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada. 232 s. ISBN: 978-80-247-5046-0.

16. FOWLER, P. J., MARCAL, K., E., ZHANG, J., DAY, O., LANDSVERK, J., 2017. *Homelessness and aging out of foster care: A national comparison of childwelfare-involved adolescents*. Children and Youth Services Review. 77, 27-33. ISSN: 0190-7409.
17. FROUZ, J., MOLDAN, B. 2015. *Příležitosti a výzvy environmentálního výzkumu*. Praha: Karlova Univerzita, nakladatelství Karolinum. 312 s. ISBN: 978-80-246-2667-3.
18. GEISLEROVÁ, E., 2012. *Mít přehled: průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR*. Národní institut pro další vzdělávání. 241 s. ISBN: 978-80-874-4902-8.
19. HEJDUKOVÁ, P., HOMMEROVÁ, D., KRECHOVSKÁ, M., 2018. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Praha: Grada. 208 s. ISBN: 978-80-271-2309-4.
20. HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál. 407 s. ISBN: 978-80-736-7040-5.
21. HORKÁ, M., 2016. *Role NZDM jako subjektu SPOD – jeho možnosti a limity*. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. 107 s. Diplomová práce.
22. HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I., 1996. *Bezdomovectví - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje. 88 s. ISBN 80-902292-0-4.
23. KAJANOVÁ, A., DVOŘÁČKOVÁ, O., STRÁNSKÝ, P., 2017. *Metodologie výzkumu v oblasti sociálních věd*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. 108 s. ISBN: 978-80-7394-639-5.
24. KNOTOVÁ, D., 2014. *Školní poradenství*. Praha: Grada. 264 s. ISBN: 978-80-247-4502-2.
25. KOLAJOVÁ, L., 2006. *Týmová spolupráce: jak efektivně vést tým pro dosažení nejlepších výsledků*. Praha Grada. 105 s. ISBN: 978-80-247-1764-7.
26. KONTAKTNÍ PRÁCE, 2010: *antologie textů České asociace streetwork*. 1. vyd. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork. ISBN 978-80-86728-42-1.
27. KOURGIANAKIS, T., STARK, S., LOBO, D. S. S., TEPPERMAN, L., 2016. *Parent problem gambling: A systematic review of prevention programs for children*. Journal of Gambling Issues. 33, 8-29. ISSN 1910-7595.
28. KRČMÁŘOVÁ, B., 2012. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí. 178 s. ISBN 978-80-904-9202-8.
29. KUČÍREK, J., 2017. *Aplikovaná psychologie: vybraná témata*. Praha: Grada. 240 s. ISBN: 978-80-271-9977-8.

30. KUKLA, L., 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada. 456 s. ISBN: 978-80-271-9224-3.
31. LÁTALOVÁ, K., KAMARÁDOVÁ, D., PRAŠKO, J., 2015. *Suicidialita u psychických poruch*. Praha: Grada. 216 s. ISBN: 978-80-247-9049-7.
32. MACHOVÁ, J., 2009. *Výchova ke zdraví*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada. 291 s. ISBN: 978-80-247-2715-8.
33. MARTÍNEK, Z., 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada. 192 s. ISBN: 978-80-247-9760-1.
34. MÁLEK, O., 2010. *Práva dítěte v působnosti orgánů sociálně právní ochrany dětí*. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 82 s. Diplomová práce.
35. *Manuál implementace standardů kvality sociálně-právní ochrany: pro pověřené osoby podle § 48 odst. 2 písm. d) až f) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí*. 2014. Vydání první. Praha: MSPV. 98 s. ISBN 978-80-7421-097-6.
36. *Manuál k případovým konferencím*. 2011. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 44 s. ISBN 978-80-7421-038-9.
37. MARTIN, K., 2018. *Puberty, Sexuality and the Self: Girls and Boys at Adolescence*. Routledge. 166 s. ISBN: 978-11-349-5384-4.
38. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČOVÁ, J., 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. akt. vydání. Praha: Portál. 352 s. ISBN: 978-80-7367-818-0.
39. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H., 2016. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. 168 s. ISBN: 978-80-246-3336-7.
40. MATOUŠKOVÁ, I., 2013. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada. Psyché. 296 s. ISBN 978-80-247-4580-0.
41. MIECH, R., JOHNSTON, L., MALLEY, P., M., 2017. *Prevalence and Attitudes Regarding Marijuana Use Among Adolescents Over the Past Decade*. Official Journal of the American Academy of Pediatrics. 140 (6). ISSN: 0031-4005.
42. MINISTERSTVO VNITRA, 2016. *Informace pro Republikový výbor pro prevenci kriminality o naplňování doporučení vyplývajících z materiálu „Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou a kriminálně rizikovými jevy“*. Praha. 29 s.
43. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN: 978-80-247-1262-4.

44. MUSIL, J., 2005. *Cyril Stejskal – život a dílo: rozvoj péče o mládež v Čechách do okupace*. Společnost J. L. Fischera. 126 s. ISBN: 978-80-903-4490-7.
45. NOVOTNÁ, V., 2016. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG. 807 s. ISBN: 978-80-7554-022-5.
46. NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P., 2017. *Nový občanský zákoník*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada. 208 s. ISBN: 978-271-0431-4.
47. PEMOVÁ, T., PTÁČEK, R., 2016. *Zanedbávání dětí: příčiny, důsledky a možnosti hodnocení*. Praha: Grada. 200 s. ISBN: 978-80-271-9488-9.
48. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálního výzkumu*. Praha: Grada. 184 s. ISBN: 978-80-247-3006-6.
49. PLAMÍNEK, J., 2009. *Týmová spolupráce a hodnocení lidí*. Praha: Grada. 120 s. ISBN: 978-80-247-2796-7.
50. ROKYTA, R., 2015. *Fyziologie a patologická fyziologie: pro klinickou praxi*. Praha: Grada. 712 s. ISBN: 978-80-247-9902-5.
51. ROOGE, J., 2018. *Puberta*. Albatros Media a.s. 248 s. ISBN: 978-80-266-1294-0.
52. SEDLÁKOVÁ, R., 2015. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. 548 s. ISBN: 978-80-247-3568-9.
53. SIMMONS, R., G., 2017. *Moving into Adolescence: The Impact of Pubertal Change and School Context*. Routledge. 457 s. ISBN: 978-13-515-0436-2.
54. SMOLÍK, J., 2010. *Subkultury mládeže*. Praha: Grada. 281 s. ISBN: 978-80-247-2907-7.
55. SMITH, P., K., 2016. *adolescence: A Very Short Introduction*. Oxford University Press. 136 s. ISBN: 978-80-1996-6556-3.
56. SOBOTKOVÁ, V., N., 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada. 152 s. ISBN: 978-80-247-9308-5.
57. STEJSKAL, C., 2005. *Život a dílo: rozvoj péče o mládež v Čechách do okupace*. Společnost J. L. Fischera. 126 s. ISBN: 978-80-903-4490-7.
58. ŠEVČÍKOVÁ, A., 2015. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. 184 s. ISBN 978-80-247-5010-1.
59. ŠKVRNOVÁ, M., 2016. *Spolupráce nízkoprahových zařízení pro děti a mládež s orgány sociálně-právní ochrany dětí*. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. 80 s. Bakalářská práce.
60. ŠTEFKOVÁ, I., DOLEJŠ, M., 2016. *Resilience u adolescentů v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež*. Univerzita Palackého v Olomouci. 96 s. ISBN: 978-80-244-4903-6.

61. TANG, C., M., 2018. *Children and Crime*. Rowman & Littlefield. 336 s. ISBN: 978-14-422-5754-2.
62. THIES, CH., 2016. *Bulimie als soziokulturelles Phanomen*. Springer – Verlag. 146 s. ISBN: 978-38-622-6881-8.
63. TRIPODY, S., J., BENDER, K., 2011. *Substance abuse treatment for juvenile offenders: A review of quasi-experimental and experimental research*. Journal of Criminal Justice. 39, 246-252. ISSN: 0047-2352.
64. VÁGNEROVÁ, M., 2000. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Portál. 522 s. ISBN: 978-80-717-8308-4.
65. VÁGNEROVÁ, M., CSÉMY, L., MAREK, J., 2013. *Bezdomovectví jako alternativní způsob existence mladých lidí*. Karolinum Press. 340 s. ISBN: 978-80-246-209-5.
66. VALÍŠKOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., 2011. *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada. 456 s. ISBN: 978-80-247-3357-9.
67. VANÍČKOVÁ, E., 2004. *Tělesné tresty dětí: Definice – popis – následky*. Praha: Grada. 116 s. ISBN: 978-80-247-6158-9.
68. VANÍČKOVÁ, E., 2007. *Dětská prostituce*. 2. akt. Vydání. Praha: Grada. 141 s. ISBN: 978-80-247-2218-4.
69. VITOUŠOVÁ, P., 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů – příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. 191 s. ISBN: 978-80-247-2014-2.
70. VOJTÍŠEK, P., 2018. *Princip solidarity ve financování služeb sociální péče*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. 136 s. ISBN: 978-80-246-3709-9.
71. WALKER, I., 2013. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada. 218 s. ISBN: 978-80-247-3920-5.
72. ZEMANOVÁ, V., DOLEJŠ, M., 2015. *Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 152 s. ISBN 978-80-244-4492-5.

Elektronické zdroje

73. Agentura pro sociální začleňování, © 2018. *Týmy pro děti a mládež a systém včasné intervence* [online]. Praha [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/rodina-a-socialne-pravni-ochrana-ditete/tymy-pro-deti-a-mladez-a-system-vcasne-intervence/>

74. Česká asociace streetwork, © 2019. *Rozvojový audit* [online]. Praha [cit. 2020-09-17]. Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/stranka/2699/rozvojovy-audit>
75. Česká asociace streetwork, © 2020. *Co je ČAS* [online]. Praha [cit. 2020-09-17]. Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/stranka/2392/co-je-cas>
76. Česká asociace streetwork, © 2020. *Hodnoty České asociace streetwork* [online]. Praha [cit. 2020-09-17]. Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/stranka/3129/hodnoty-ceske-asociace-streetwork>
77. Česká asociace streetwork, © 2020. *Jak se stát členem?* [online]. Praha [cit. 2020-09-17]. Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/stranka/2393/jak-se-stat-clenem-cas>
78. HESTIA, 2016. *Briefing on the German Child Protection System* [online]. Praha [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://welfarestatefutures.files.wordpress.com/2016/11/hestia-whitepaper-german-child-protection-system-aug2016.pdf>
79. JELÍNEK, M., VONDROVÁ, V., 2017. *Analýza současného stavu spolupráce SAS – NZDM – OSPOD v Brně pohledem OSPOD* [online]. Praha [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: https://www.academia.edu/37662156/Anal%C3%BDza_sou%C4%8Dasn%C3%A9ho_stavu_spolupr%C3%A1ce_SAS_NZDM_OSPOD_v_Brn%C4%9B_pohledem_OSPOD
80. Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2020. *Činnost MPSV v oblasti sociálně-právní ochrany dětí* [online]. Praha [cit. 2020-09-03]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/cinnost-mpsv-v-oblasti-socialne-pravni-ochrany-deti>
81. Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2021. *Stanovisko MPSV k povinnosti zachovávat mlčenlivost vůči třetím osobám při výkonu sociálně-právní ochrany dětí* [online]. Praha [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/0231_001.pdf/f9a6ab0b-8ac0-017b-8c64-8eca8703b7fa
82. NETOLICKÁ, D., 2012. *Kriminalita dětí a mládeže* [online]. Praha [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/N/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html/>
83. Norwegian Ministry of Children and Equality, 2017. *The Rights of the Child in Norway* [online]. Praha [cit. 2020-09-20]. Dostupné z: <https://www.regjeringen.no/contentassets/0ada3bee46b54f498707f51bbc7d4b2c/barnekonvensjonen-engelsk-versjon-uu.pdf>
84. Parlamentní listy, © 2009-2020. *Sociální kurátor je prostředek pomoci, říká místostarosta* [online]. Praha [cit. 2020-09-03]. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Socialni-kurator-je-prostrednik-socialni-pomoci-rika-mistostarosta-266619>

85. Policie České republiky, 2021. *Statistické přehledy kriminality za rok 2021* [online]. Praha [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>
86. Projekt Síťování pro rodiny, 2019. *Analýza současného stavu spolupráce SAS-NZDM-OSPOD v Brně pohledem OSPOD* [online]. Praha [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://www.ratolest.cz/aktuality/analyzy-spoluprace-sluzeb-sas-a-nzdm-s-ospod-v-brne/>
87. SocioFactor s.r.o., 2014. *Analýza sítě služeb pro práci s rodinami a dětmi* [online]. Praha [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/files/files/Analyza-site-sluzeb-pro-praci-s-rodinami-a-detmi.pdf>
88. Šance dětem, © 2011-2020. *Co se skrývá pod orgánem sociálně právní ochrany dětí?* [online]. Praha [cit. 2020-09-03]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/problemy-v-rodine/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti.shtml#co-dalsiho-ospod-dela>
89. Šance dětem, © 2011-2020. *Kurátor pro mládež aneb Je třeba se ho bát?* [online]. Praha [cit. 2020-09-03]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/problemy-v-rodine/rodinna-terapie/kurator-pro-mladez-aneb-je-treba-se-ho-bat.shtml>

Právní předpisy

90. Deklarace práv dětí. New York 1959.
91. Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.).
92. Úmluva o právech dítěte (zákon č. 104/1991 Sb.).
93. Úmluva č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce.
94. Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách
95. Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
96. Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

Přílohy

Příloha č. 1 - seznam tabulek

Tabulka č. 1 – základní informace o informantech NZDM z Jihočeského kraje

Tabulka č. 2 – základní informace o informantech OSPOD z Jihočeského kraje

Tabulka č. 3 – základní informace o informantech NZDM z hlavního města Prahy

Tabulka č. 4 – základní informace o informantech OSPOD z hlavního města Prahy

Příloha č. 2 - seznam nízkoprahových zařízení pro děti a mládež dle spádové oblasti

NZDM dle jednotlivých ORP v Jihočeském kraji, kde křížky naznačují absenci nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v dané oblasti.

Obce s rozšířenou působností	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
Blatná	Station 17
Strakonice	Croos
Vodňany	X
Písek	Ostrov
Milevsko	sv. Františka z Assisi
Tábor	Cheiron T
Soběslav	X
Třeboň	Brána (České Velenice)
Jindřichův Hradec	Kompas
Dačice	X
Vimperk	X
Prachatice	Klub I.P.
Český Krumlov	Bouda, Autoškola
Kaplice	DéDéčko (Dolní Dvořiště), Molo (Velešín), Depo (Kaplice)
Týn nad Vltavou	Bongo
České Budějovice	No. 10 (Zliv), V.I.P (ČB), V kostce (ČB)
Trhové Sviny	Domeček

zdroj: vlastní tabulka

NZDM dle jednotlivých částí Prahy, kde křížky naznačují absenci nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v dané oblasti.

Městská část Prahy	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
Praha 1	X
Praha 2	Bez tíže
Praha 3	Bez tíže, Klub Husita, R-mosty
Praha 4	X
Praha 5	X
Praha 6	Suterén (Prev – centrum)
Praha 7	Dixie
Praha 8	Vrtule
Praha 9	X
Praha 10	Bez tíže
Praha 11	Jižní pól, Ymkárium
Praha 12	Krok
Praha 13	Jedna trojka
Praha 14	Klub džagoda, Klub jahoda, Autobus, Pacifik
Praha 15	X
Praha 16	Radotín
Praha 17	Klub 17

Praha 18	X
Praha 19	X
Praha 20	HoPo
Praha 21	X
Praha 22	X

zdroj: vlastní tabulka

Příloha č. 3 – seznam orgánů sociálně-právní ochrany dětí v Jihočeském kraji

Okres	Obce s rozšířenou působností
Strakonice	Blatná, Strakonice, Vodňany
Písek	Písek, Milevsko
Tábor	Tábor, Soběslav
Jindřichův Hradec	Třeboň, Jindřichův Hradec, Dačice
Prachatice	Vimperk, Prachatice
Český Krumlov	Český Krumlov, Kaplice
České Budějovice	Týn nad Vltavou, České Budějovice, Trhové Sviny

zdroj: vlastní tabulka

Polostrukturovaný rozhovor

NZDM

Název:

Pohlaví:

Muž

Žena

1. **Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**
2. **Jak dlouho zde pracujete?**
3. **Na jaké pracovní pozici v NZDM pracujete?**
4. **Máte i jiné pracovní zkušenosti** (např. z minulého zaměstnání, z jiné sociální služby) **s dětmi a mládeží?**
5. **Máte na Vašem klubu pouze stálé klienty, případně zaznamenáváte stále novou příchozí klientelu?**

Jak je to teď s klienty v době virusu Covid?

6. **S jakými nejčastějšími problémy se setkáváte v rozhovorech s klienty?** (záškoláctví, užívání návykových látek, komplikované životní události – rozvod rodičů, stěhování, přestup na jinou školu aj.)
7. **Používáte při své práci nějaké formy spolupráce s ostatními subjekty?** (rodina, škola, jiné návazné služby, spolupráce s jiným NZDM)
8. **Spolupracujete/spolupracovali jste s orgánem sociálně-právní ochrany dětí? Jsou mezi Vámi nějaké formy spolupráce?**

- **ANO:**

V čem tato spolupráce spočívá/ala?

Napadá Vás nějaká činnost, kvůli které byste rád/a navázal další spolupráci s OSPOD? (např. společné projekty, provázání klientů, aj.)

Jste spokojen/a s dosavadní spoluprací s OSPOD?

V čem spatřujete přínos této spolupráce?

- **NE:**

Proč podle Vás neprobíhá žádná forma spolupráce? V čem spatřujete nedostatky?

Napadá Vás, v čem byste mohl/a spolupracovat s OSPOD?

Uvítali byste spolupráci s OSPOD?

9. Vidíte nějaké bariéry ve spolupráci s OSPOD? (legislativa, předsudky k pracovníkům, mlčenlivost aj.)

10. Považujete spolupráci (obecně) NZDM s OSPOD za potřebnou?

11. Napadá Vás ještě něco, co nebylo zmíněno, ale považujete to za důležité?

Polostrukturovaný rozhovor

OSPOD

Název:

Pohlaví:

Muž

Žena

1. **Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**
2. **Jak dlouho pracujete v OSPOD?**
3. **Na jaké pracovní pozici v OSPOD pracujete?**
4. **Máte i jiné pracovní zkušenosti** (např. z minulého zaměstnání, z jiné sociální služby) **s dětmi a mládeží?**
5. **S jakými nejčastějšími problémy se setkáváte s klienty?** (záškoláctví, užívání návykových látek, komplikované životní události – rozvod rodičů, stěhování, přestup na jinou školu aj.)
6. **S jakými subjekty nejčastěji spolupracujete?** (policie, školské zařízení, jiné sociální služby)
7. **Znáte NZDM, které spadají pod Vaši působnost obce s rozšířenou působností?**
8. **Spolupracujete/spolupracovali jste s nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež? Jsou mezi Vámi nějaké formy spolupráce?**
 - **ANO:**

V čem tato spolupráce spočívá/ala?

Napadá Vás nějaká činnost, kvůli které byste rád/a navázal další spolupráci s NZDM? (např. společné projekty, provázání klientů, aj.)

Jste spokojen/a s dosavadní spoluprací s NZDM?

V čem spatřujete přínos této spolupráce?

- **NE**
 - **Proč podle Vás neprobíhá žádná forma spolupráce? V čem spatřujete nedostatky?**
 - **Napadá Vás, v čem byste mohl/a spolupracovat s NZDM?**
 - **Uvítali byste spolupráci s NZDM?**

9. Vidíte nějaké bariéry ve spolupráci s NZDM? (legislativa, předsudky k pracovníkům, aj.)

10. Považujete spolupráci (obecně) OSPOD s NZDM za potřebnou?

11. Napadá Vás ještě něco, co nebylo zmíněno, ale považujete to za důležité?

Strukturovaný rozhovor

Strukturovaný rozhovor pro OSPOD, které nemá v působnosti žádné nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM)

Název OSPOD:

Pohlaví:

Muž

Žena

1. **Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?** (VOŠ, bakalářské, magisterské, doktorské, jiné)
2. **Jak dlouho pracujete v OSPOD?**
3. **Na jaké pracovní pozici v OSPOD pracujete?**
4. **Máte i jiné pracovní zkušenosti** (např. z minulého zaměstnání, z jiné sociální služby) **s dětmi a mládeží?**
5. **S jakými nejčastějšími problémy se setkáváte s klienty?** (záškoláctví, užívání návykových látek, komplikované životní události – rozvod rodičů, stěhování, přestup na jinou školu aj.)
6. **S jakými subjekty nejčastěji spolupracujete?** (policie, školské zařízení, jiné sociální služby)
7. **Ve Vaší působnosti v obci s rozšířenou působností se nenachází žádné NZDM. Uvítal by Vás OSPOD tuto službu ve svém okolí? A proč?**
8. **Kdyby se ve Vaší místní působnosti NZDM vyskytovalo, navázali byste s ním spoluprací?**

- **Pokud ANO:**

V čem by ta spolupráce spočívala? Napadá Vás nějaká činnost, kvůli které byste rád/a navázal spolupráci s NZDM?

- **Pokud NE:**

Jaké jsou důvody, pro které byste spolupráci nenavázal/a?

9. Považujete spolupráci (obecně) OSPOD s NZDM za potřebnou?

Napadá Vás ještě něco, co nebylo zmíněno, ale považujete to za důležité?

Příloha č. 7 – seznam kódů

NZDM Jihočeský kraj	Klienti	<p>Stálost klientů + nově příchozí; klientela stálá; klientela – stálá i nestálá → problém s odrůstáním; životnost klienta; klientela – spíše nově příchozí; nově příchozí klientela; rozdílnost potřeb dle věku klientů; klientela COVID – snížení; COVID – zpočátku nikdo nechodil; problémy s chováním; COVID – rodiče nepouštěli děti do klubu (strach); COVID – omezený počet klientů; výtržnosti a špatný prospěch ve škole; problémy ve škole - docházka; záškoláctví; neplnění školních povinností; šikana; stěhování rodiny; problémy v rodině; člen rodiny v ústavní výchově; domácí násilí; návykové látky; rasismus; trestná činnost; doučování; brigáda a práce; vrstevnické vztahy; rodinné vztahy; suicidální sklony; přestup na jinou školu; rozvody rodičů; partnerské vztahy; sexuální zkušenosti; jednání s úřady; komplikované životní události; bydlení; děti jsou bezproblémové</p>
	Spolupráce s ostatními subjekty (mimo OSPOD)	<p>S ostatními subjekty do kontaktu nepřicházíme; s rodiči – předání informací o službě; rodiče – dobrovolnictví na akcích; rodina klienta; veřejná správa – městský úřad, starosta, místostarosta; okolní obce – starostové, terénní pracovníci; knihovna; místní zpravodaj; základní školy; základní škola – doučování; pedagogiko psychologická poradna; dům dětí a mládeže; dětský domov; červený kříž; městské divadlo; kláštery; městská charita; vybrané NZDM; ostatní NZDM z Jižních Čech; s ostatními NZDM pouze v legislativních změnách; Jádru – předávání informací a zkušeností; Jádru – střed České Budějovice; dětská psychiatrie a psychologie; Česká asociace streetwork; občanská poradna – s rodiči; úřad práce; městská policie; výchovný poradce na školách; problematika nemožnost poskytování terénní služby v Jihočeském kraji; poskytování terénní sociální práce bez dotací MPSV; sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi; nemožnost se účastnit Jádru → vzdálenost; terénní služby; ostatní služby z naší organizace; přemýšlení o možnosti přednášek; další NNO; akce pro děti – mimo COVID; formální x neformální spolupráce</p>
	Spolupráce s OSPOD	<p>Poskytnutí informací na požádání – u hrozícího odebrání dítěte; poskytnutí informací na požádání; účast na případových konferencích; poskytování ohlašovací povinnosti; spolupráce při nápravě situace v rodině – doučování, volnočasové aktivity; kurátorka přeposílá do NZDM své klienty; obecně prospěšné práce; doučování klientů OSPOD; dohoda s OSPOD – zjištění zanedbání dítěte (ohlašovací povinnost); tajnosti předávání informací mezi OSPOD a NZDM → strach z porušení</p>

		důvěry; plusové body klientů k navštěvování NZDM od OSPOD; doporučení od OSPOD; intervence s rodinami; psaní posudků pro OSPOD; doporučení od OSPOD; společný dobrovolnický projekt; propagace služby; komise prevence kriminality; společné konference; společné setkávání
	Nespolupráce s OSPOD	Nespolupracujeme s OSPOD; chybí informovanost a provázanost; úředníci si myslí, že jsme klubovna; NZDM by uvítalo spolupráci; nespolupráce → OSPOD navázal spolupráci se SAS; problematika terénní služby – nemůžeme do rodin; problém vzdálenosti od OSPOD; spolupráce nebyla doposud potřebná; snížení počtu klientů; nedostatek personálu NZDM
	Možnosti spolupráce	Nenapadají žádné další aktivity ve spolupráci; projekt dobrovolnictví na jednorázové akce; společné projekty – problém s dobrovolností účasti klientů; potřeba spolupracovat častěji a hlouběji; letní tábor s OSPOD – nevyšel; společné setkávání a předávání informací s kurátorkou nelze → problém s mlčenlivostí; spolupráce přes různé jiné programy – SOS rodina (dobrovolná služba); možnost zapojení do případových konferencí; otevírání situace klientů – větší důvěra k pracovníkům NZDM; prevence kriminálního života; OSPOD doporučení svých klientů; propagace NZDM na OSPOD; společný projekt NZDM a OSPOD → prozatím neúspěšný; není třeba spolupráce – snaha udržet anonymitu klientů; větší prosít'ovanost sociálních služeb; provázanost klientů; častější schůzky mezi NZDM a OSPOD; neházíme si klacky pod nohy; doučování; depistáž lokality; spojit to s prací v terénu; v minulosti preventivní programy;
	Spokojenost a přínos ve spolupráci s OSPOD	Spokojenost se spoluprací jednostranná – předávání informací pouze jednostranné; přínos spolupráce – možnost nápravy vzniklé situace v rodině; spolupráce s kurátorkou – dotazování ohledně ohlašovacích povinností; klient je priorita před přáním rodiny; přínos v nadhledu nad danou situací; důvěra v práci kurátora; neformálně řešíme situaci klienta (anonymně); OSPOD má větší přehled o celé rodině; náš dobrý pocit, že je rodina sledována; cílenější a citlivější podpora rodiny; větší orientace v životě klienta; podchycení případných klientů; aktuálnost informací; přínos pro přímou práci s klienty
	Bariéry spolupráce	Veliké bariéry; jednostrannost; mlčenlivost; neznalost naší práce; nedůvěra; potřebnost spolupráce → ano; nízká provázanost služeb – anonymita; úředníci si myslí, že jsme klubovna; každý si dělá svojí práci; chybí informovanost; nemožnost terénní služby – nemůžeme do rodin; předsudky k pracovníkům OSPOD ze strany klientů; obava ze ztráty důvěry při komunikaci s pracovníkem OSPOD; špatná zkušenost z minulě

		spolupráce; žádné, záleží na domluvě mezi OSPOD a NZDM; anonymita – porušení důvěry klientů; předsudky k pracovníkům ze strany klientů → pokud jsou doporučení od OSPOD; nechceme být represivní rukou OSPOD; nejsme rovnocennými partnery; chybí legislativně popsaná spolupráce; prozatím nebyl důvod ke spolupráci s OSPOD; neochota pracovníků OSPOD spolupracovat
	Potřebnost spolupráce	potřebnost spolupráce → ano; potřebnost spolupráce – ano → větší efektivita práce; spolupráce vítána pro zlepšení situace klientů; za NZDM není spolupráce považována za nutnou → doposud žádná nebyla; otázky kolem spolupráce – narušení důvěry?; nevhodný příchod pracovníka OSPOD do NZDM; vhodná spolupráce pomáhá všestranně uživatelům; potřebnost ano, ale ne nutnou → spolupráce je nadstavba naší práce v NZDM; nevyvstala potřeba spolupráce; spolupráce není potřebná; spolupráce potřebná, ale až v poslední instanci
	Doplňující informace	Přání vzájemných stáží obou pracovišť; problém častého střídání pracovníků na OSPOD; je dobré nebýt proti sobě
	OSPOD Jihočeský kraj	
	Klienti	Záškoláctví; trestná činnost; přestupky; výchovné problémy; útoky z domova; užívání návykových látek; nerespektování autorit; krádeže; sprejování; agresivita; dětské gangy; školní problémy; nekompetentní rodič
	Spolupráce s ostatními subjekty (mimo NZDM)	Policie; školy; sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi; lékař; další sociální služby; soudy; výchovné ústavy; probační a mediační služba; sociálně psychologické centrum; dětské domovy; dětské domovy se školou; státní zastupitelství; ostatní NNO; dětský diagnostický ústav; poradenské centrum; pedagogicko psychologická poradna; psycholog; občanská poradna; krizové centrum
	Spolupráce s NZDM	Propagace NZDM; přeposílání klientů; přeposílání – školní příprava; přeposílání – využití volného času; NZDM nás kontaktuje; předávání informací; vzájemná informovanost; komise kriminality; komunitní plánování sociálních služeb; zpětná vazba od pracovníků; přednášky; doporučení NZDM rodinám; společné schůzky; účast na případových konferencích; doprovod klientů; společné individuální plánování; trojstranné dohody – docházení do NZDM; spolupráce mírná v rámci anonymity klientů; spolupráce ve složitých případech; existence NZDM – trávení volného času; existence NZDM – boj pro založení; existence NZDM – budoucí spolupráce mezi OSPOD a NZDM
	Nespolupráce s NZDM	Pouze doporučení; NZDM apeluje na anonymitu klientů – problém se spoluprací; děti se tam necítí dobře; prodávání cigaret a kouření před klubem; jsem malé

		město – NZDM se hodí do větších měst; vůbec nejsme v kontaktu
	<i>Možnosti spolupráce</i>	Nenapadá další možnost spolupráce; jsme malý úřad; malý OSPOD, nevyplatí se nám tu NZDM; existence NZDM – využití jeho služeb; letní tábory pro klienty OSPOD; dobrovolnictví; NZDM neplní svou funkci
	<i>Spokojenost a přínos spolupráce s NZDM</i>	Spokojenost – ano; spokojenost – částečně ano; spokojenost – ano s pochybami; spolupráce by se uvítala po dlouhé domluvě; máme dětem co nabídnout; doučování; trávení volného času; rychlý přenos informací o klientech; OSPOD nevídaná spolupráce – klienti nevyužívají služby NZDM; NZDM pomáhá rodině; doučování; akce pro děti; NZDM má jiné možnosti práce; OSPOD je kontrola a sankce pro rodinu; dobrovolnost x nedobrovolnost klientů; větší pohled nad situací klienta; důvěra v OSPOD klientů NZDM; monitoring trendů; preventivní činnost; možnost navázat na další služby; intenzivnější práce s klientem; jsou to naše prodloužené oči
	<i>Bariéry spolupráce</i>	Mlčenlivost; anonymita; narušení důvěry; žádné bariéry; jsem „bubák“ pro klienty NZDM; neochota klientů; malý OSPOD – dobré vztahy s NZDM; prolomení mlčenlivosti; v minulosti legislativa – předávání informací; vzájemné předsudky pracovníků; nedostatek pracovníků OSPOD; předsudky k pracovníkům OSPOD; finanční ohodnocení pracovníků; není žádná komunikace mezi námi; rodiny se musí ke spolupráci přihlásit sami – často ne
	<i>Potřebnost spolupráce</i>	Potřebnost spolupráce – ano; potřebnost – ano, ale musí být kvalitní zaměstnanci; potřebnost – není nutná, ale je dobrá; potřebnost ano – jen pro větší města; přehnaná starost NZDM
	<i>Doplňující informace</i>	Znalost NZDM v působnosti OSPOD; stop stavy klientů
NZDM Praha	<i>Klienti</i>	Stálá klientela + nově příchozí; klientela – pouze stálá; klientela COVID – nedochází; klientela COVID – snížení; klientela COVID – řeší se hodně škola, klientela COVID – stále stejná návštěvnost; COVID – problematika docházení na klub; klientela COVID - zákaz rodičů; práce a brigády; stop stavy; s tématy přicházíme my; nuda; problémy ve škole; špatný prospěch ve škole; přestup na jinou školu; sexuální zkušenosti; rodinné vztahy; vrstevnické vztahy; partnerské vztahy; vztahy ve škole; záškoláctví; stěhování; užívání návykových látek; sexuální zkušenosti; práce a brigáda; agresivita; volný čas a zájmy; sebeobraz klienta; rozhovory v online prostoru; bydlení; předčasné těhotenství; problémy v práci; online výuka; trávení volného času; respektování autorit; rozvody rodičů; hrozba výchovného ústavu; výchovné

		problémy; zdraví; finance; domácí násilí; sebepoškození
	<i>Spolupráce s ostatními subjekty (mimo OSPOD)</i>	Školy; policie; rodina; ostatní NZDM; úřady; školní psycholog; ostatní NNO; pedagogicko psychologická poradna; briefing; azylový dům; skauti; dům dětí a mládeže; komunitní centra; občanská poradna; obchodní centrum; setkávání poskytovatelů sociálních služeb; projekt se školami – doučování; terén na škole; opatrovníci dětí; projekty pro děti; dům na půl cesty; středisko výchovné péče
	<i>Spolupráce s OSPOD</i>	Spolupráce je nárazová; vědět o nás; předávání informací – minimálně; oslovili jsme OSPOD; ozvali se nám; společné setkávání; systém včasné intervence; monitoring; komunitní zasedání; veřejně prospěšné práce klienta OSPOD; společné řešení nepříznivé sociální situace; ohlašovací povinnost; propagace NZDM od OSPOD; OSPOD inicioval vznik NZDM; vymezení se z rodičovského vztahu; přeposílání klientů od OSPOD; formální x neformální komunikace; případová konference; společné předávání informací; projekty s OSPOD – doučování, lezecká stěna; poskytnutí informací; informujeme OSPOD o naší službě; projekt – skupinové práce s klienty; projekt od OSPOD; komise pro prevenci sociálně patologických jevů; preventivní zážitkové pobyty; balance skupiny; doučování klientů OSPOD; indikační schůzky; informace o našich akcích; měla proběhnout konference o spolupráci
	<i>Nespolupráce s OSPOD</i>	OSPOD o nás nejspíš neví; OSPOD nevidí situaci kolem; OSPOD nechce spolupracovat; nechtějí být otevřeným svým subjektům; spolupráci bychom uvítali – nedaří se
	<i>Možnosti spolupráce</i>	Nenapadá další možnost spolupráce; nelze – každý má své zákony; každý si dělá své; případové konference; vesnické prostředí; zastřešení materiální pomoci od OSPOD; síťování a dobrá praxe; posilování komunitních vztahů; poskytování více informací; propagace NZDM; společné resocializační pobyty; být partnerem OSPOD; společné individuální plánování; chybí terapeuti pro děti
	<i>Spokojenost a přínos spolupráce s OSPOD</i>	Spokojenost – ano; spokojenost – ano, ale pochyby; spokojenost – poloviční; spokojenost – ne; povinnost spolupracovat; nabízení širších služeb; preventivní činnost; jsme bráni jako partneři; kvalitnější práce s dítětem; přínos klientů v nepříznivé sociální situaci; větší nadhled nad situací klienta; oboustranná komunikace; máme další nástroje; ochota komunikovat; informace od OSPOD; oboustranná výhodnost; vysvětlení pojmu sociální pracovník klientům; propojení spolupráce je velmi výhodné pro klienta; máme více

		prostoru na klienta, nežli OSPOD; možnost propojení informací; provázanost služeb na podporu dítěte
	<i>Bariéry spolupráce</i>	Úřady o nás neví; žádné bariéry; OSPOD si dělá jen to své; mlčenlivost; mlčenlivost – ztráta důvěry; anonymita; každý má své zákony; problém/prolomení mlčenlivosti; formální x neformální komunikace; zkušenosti z minulosti – obtěžují úřednice; nesednout si s lidmi; neziskovky jsou služebníčkem OSPOD; každý máme v tom bordel; nechtějí nás nahlédnout pod pokličku; mají s námi starost navíc; chtějí nám prolomit mlčenlivost; předsudky pracovníků; pracovníce OSPOD toho mají hodně; zákonné předávání informací; hranice s klienty; je povinnost OSPOD se propojovat s NNO; zákonná rozdílnost naší práce; máme širší prostor pro řešení situace oproti OSPOD; spolupráce by měla být na více úrovních; zúžený pohled pracovníků OSPOD; velká pracovní zátěž na pracovníky OSPOD; dojezdová vzdálenost; nedostatek času; museli jsme si dokazovat odbornost
	<i>Potřeba spolupráce</i>	Potřeba spolupráce – ano; potřeba spolupráce – ne; podpora v lokalitě
	<i>Doplňující informace</i>	Projekt ČAS; prolomení mlčenlivosti; osvěta pracovníků; kontakt mezi subjekty; online prostor – jak na spolupráci
OSPOD Praha	<i>Klienti</i>	Klientela COVID – vyšší užití alkoholu mladistvých; klientela COVID – jsou nešťastní; trestná činnost; přestupky; výchovné problémy; záškoláctví; syndrom CAN; sexuální zneužívání; sexuální zkušenosti; užívání návykových látek; psychiatrické potíže; útoky z domova; prostituce; agresivita; problémy ve škole; dětské gangy; přestup na jinou školu; sebepoškozování; nepřipojení na online výuku; předčasné těhotenství; krádeže
	<i>Spolupráce s ostatními subjekty (mimo NZDM)</i>	Školy; sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi; ostatní neziskovky; policie; soudy; státní zastupitelství; probační a mediační služba; NNO; psychologové; psychiatr; dětský domov; dětský domov se školou; výchovný ústav; středisko výchovné péče; mentoringové programy; špatná zkušenost s NNO; diagnostické ústavy; terapeutické služby; dětské krizové centrum; dům dětí a mládeže; adiktologické centra
	<i>Spolupráce s NZDM</i>	Existence NZDM – uvítalo by se; existence NZDM – přeposílání klientů OSPOD; pravidelné setkávání; předávání informací; přeposílání klientů od OSPOD; NZDM předávají letáčky; klientská znalost nízkoprahovosti; workshopy; sprejerství; angažovanost OSPOD; letní tábory; doučování; společné projekty; balance skupiny; program sanace rodiny; příprava na online výuku; vzájemně si pomáháme; pracovní preventivní skupiny; nabídka letních aktivit; preventivní

		pracovník; půjčují nám své prostory; existence NZDM - neprošlo
	<i>Nespolupráce s NZDM</i>	Nespolupracujeme; vítaná spolupráce – musel by NZDM správně fungovat
	<i>Možnosti spolupráce</i>	Nenapadá žádná forma spolupráce; program – vlak proti drogám; letní tábory; skupinové setkání s rizikovou mládeží; jednorázové akce
	<i>Spokojenost a přínos spolupráce s NZDM</i>	Spokojenost – ano; spokojenost – není těsná spolupráce; jiný pohled nad klienty; výplň volného času; kvalitní práce s klienty; vzájemné předávání informací; vzájemná komunikace; širší pohled nad situací; máme děti kam posílat; víkendové pobyty; monitoring lokality
	<i>Bariéry spolupráce</i>	Žádné bariéry; mlčenlivost; prolomení mlčenlivosti; NZDM nemusí pracovat správně; kompetentnost NZDM; odlišný způsob práce; prolomení mlčenlivosti
	<i>Potřebnost spolupráce</i>	Potřebnost – ano; potřebnost – ano, pokud jsou kompetentní
	<i>Doplňující informace</i>	Mnoho práce nad spoluprací; finance zaměstnanců NZDM; časté změny pracovníků; klienti si z nás vybírají